spartakistler ne istiyor?

siyasî yazılar

ROSA LUXEMBURG

BELGE YAYINLARI 4

SPARTAKİSTLER NE İSTİYOR?

Bu yıl Alman devrimcisi Rosa Luxemburg ve Karl Liebknecht'in 60. ölüm yıldönümü. Çeşitli yayın organlarında çıkan yazılarla anılmasına karşın, iki büyük devrimci ülkemizde yeterince tanınmıyor, bilinmiyor. Amacımız bu boşluğu doldurmak; revizyonizme, ve her türlü sınıf uzlaşmacılığına, emperyalizme ve emperyalist savaşlara karşı, kitlelerin gücüne inanarak ölene dek mücadele veren ve Marksizmin en büyük düşünürlerinden biri olan Rosa Luxemburg'u tanıtmak. Rosa Luxemburg 1871'de Rus Polonyasında, Zamosc İlinde doğdu. Polonya, Alman ve Rus Sosyal Demokrat partileri içinde çalıştı. II. Enternasyonal'de sol kanadın sözcülüğünü yaptı. Almanların Parti Okulunda dersler verdi. I. Dünya Savaşında kendi ülkesinin toprakları üzerinde emperyalist savaşa karşı mücadele etti. AKP'ne dönüşen **Spartaküs Birliği**'nin önderleri arasında yeraldı. 15 Ocak 1919'da, 49 yaşında öldürüldü. En önemli kitapları: **Polonya'nın Sınai Gelişimi, Sosyal Reform yada Devrim, Kitle Grevi, Siyasi Parti ve Sendikalar, Sermaye Birikimi, Anti - Kritik, Sosyal Demokrasinin Bunalımı, Mektuplar, Makaleler, Konuşmalar.**

BELGE YAYINLARI : 4

Birinci Baskı : Nisan 1979

Kapak Düzeni : Deniz Oral / Dizgi, Baskı : Kardeşler Matbaası / Kapak Baskı : Tab Grafik / BELGE YAYINLARI Nuruosmaniye Cad. Atasaray İşhanı No. 406 Cağaloğlu İstanbul.

Rosa Luxemburg

SPARTAKİSTLER NE İSTİYOR?

Türkçesi : N. SARIALİ

ÖLÜMLERİNİN

60. YILDÖNÜMÜNDE

ROSA LUXEMBURG

KARL LIEBKNECHT

LEO JOGICHES

VE

FRANZ MEHRING'İN

ANISINA

Rosa LUXEMBURG
1871 — 1919

ROSA LUXEMBURG

Düşünce ve Eylemi

60 yıl oluyor tam, 15 Ocak 1919 günü, tutuklandıklarının akşamı, sorgusuz sualsiz öldürüldü Rosa Luxemburg ve Karl Liebknecht. Bu cinayet, yalnız Bolşeviklerin sabırsızlıkla bekledikleri dünya devriminin habercisi sayılan Alman Devrimine indirilmiş bir darbe olmakla kalmayıp, Ekim Devrimiyle yeni boyutlara ulaşan uluslararası işçi sınıfı hareketini, bu iki önderin kişilik ve tecrübelerinde somutlaşan bir birikimden de yoksun bırakıyordu.

Alman devriminin yenilgisiyle bu birikimin yitirilişinin birbiriyle çakışması bir tesadüf değil. Almanya beklenen ve gelmeyen devrimlerin ülkesi ve Marx'ın deyişiyle, umutsuzluk ve güçsüzlüğün yolaçtığı soyutlama yeteneklerinin tohum salabildiği bir diyar.

Alman Sosyal Demokrat Partisi, Bebel'leriyle, Liebknecht'leriyle (baba), Kautsky'leriyle II. Enternasyonal'in hem göz bebeği, medar-ı iftiharı, hem de temel direği. Dört milyonu aşkın oyuyla, yüzon milletvekiliyle, onbinlerce üyeden oluşan örgütüyle, tüm ülkeler sosyalistlerinin gözünde mücadelenin öncüsü sayılan Alman partisine duyulan hayranlık, örgütlülüğüne olduğu kadar, teorik düzeyine de. Kautsky, Marx'ın Engels'in halefi sayılmakta. Almanların Enternasyonal içinde öylesine bir saygınlığı var ki, diğer ülke partilerinin içişlerinde hakem görevini bile üstlenmekteler.

Bütün bu şaşaa, oturaklılık ve kibir, ta 1914 e; önce Almanlar sonra da diğer önemli Sosyal Demokrat partiler, savaş kredilerini onaylayıp ulusal birlik kisvesi altında sınıf işbirliğine girişene kadar tüm sosyalistlerin gözlerini boyamaya devam etti. Gün be gün vahimleşen teorik ve pratik koflaşmanın belirti-

lerinin giderek artmasına rağmen ,genel mücadele iyimserliği sağlıklı teşhisleri engelledi. 1914 ihanetinin uyandırdığı tepkinin şiddeti bu iyimserliğin yaygınlığının bir ölçüsüdür.

II. Enternasyonal'in çözülüşünü Alman Sosyal Demokrat Partisinin yozlaşmasına bağladık. Bu görüş özünde doğru, ama bir yerde kaba taslak. İngiliz İşçi Partisinin sendikacı örgüt niteliği, Fransa ve Belçika'da ütopyacı sosyalizmin reformcu yanının ağır basması, İtalyan ve Avusturya hareketlerinin özellikleri v.b. ulusal farklılıklar bir yana, her şeyden önce Sosyal Demokrasi ile emperyalizm aşaması arasındaki ilişkilerin bir incelemesini yapmak gerekir aslında.

Bu açıdan II. Enternasyonal'in kongrelerinde gündeme getirilen emperyalizm tartışmaları belirli bir önem taşıyabilir. Ama II. Enternasyonal çerçevesindeki asıl tartışma, asıl mücadele teori ve örgüt düzeyinde verildi. Bugün genellikle Rus Sosyal Demokrat hareketi içindeki Bolşevik - Menşevik mücadelesi ile, Bulgaristan'da Dar ve Geniş Sosyalistler arasındaki çatışma bilinmekte. Oysa 1914 öncesinde bu çatışmaların boyutları, kendi ülkelerinin çerçevesinden taşmakta ve Sosyal Demokrasilerin, o dönemdeki adlandırılış tarzıyla, sağ ve sol kanatları Alman partisinin hakemliğine başvurmaktaydılar.

Ve daha 1900 lü yılların ilk başlarından itibaren, Rosa Luxemburg, örgüt şaşaasının ve teorik kibirin altındaki kofluğu, birkaç yoldaşıyla birlikte sergilemeye başlamıştı. Daha 1914 ten çok önce, Marksizmin bir numaralı otoritesi sayılan Kautsky'nin sınıf mücadelesini binbir teorik kalıp adına hasıraltı ettiğini Rosa koymuştu ortaya.

Rosa, 1914 ten çok önce Sosyal Demokrasinin devrimci niteliğini yitirdiğini gözlemlemiş, bu gözlemle emperyalizm olgusu arasındaki bağıntıları sezdiğinden emperyalizm üzerine teorik bir çalışmaya girişmişti.

Rosa'nın kavga ve düşüncesinde somutlaşan birikim, sanayileşmiş kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfı hareketi içinde reformcu ve sınıf işbirlikçisi eyilimlere karşı mücadelenin yoğunlaşmasını olduğu kadar, bu ülkelerde sosyalizme geçiş koşullarına sınıf mücadelesi açısından eğilmeyi savunan bir düşüncenin de gelişmesini temsil ediyordu.

Rosa yargı ve düşüncelerinde kimi zaman, kendi hareket noktasını oluşturan yerel ve özel koşullarla sınırlı kalmış olabilir. Hatta bu yüzden çoklarıyla anlaşmazlıklara düşmüş olabilir.

Ama bu anlaşmazlıklar çoğunlukla farklı düzeylerdeki düşüncelerin uyuşmazlığı görünümündedir, üstelik tarih, **onun kendi düzeyinde kalmak kaydıyla**, Rosa'yı ender olarak haksız çıkarmıştır.

Rosa Luxemburg üzerine eğilmek, II. Enternasyonal'in bugün unutulan bir boyutunu vurgulamak anlamına da geliyor. II. Enternasyonal içinde Bolşevikler yanında diğer devrimci çekirdekler de vardı. Bolşeviklerle diğer devrimci çekirdekler, özellikle de Rosa'nın çevresinde toparlanan çoğunluğu Polonya asıllı olan Sosyalistler arasındaki işbirliği, gerek Ekim devrimi öncesinde gerekse sonrasında ,zaman zaman tartışmalı geçmekle birlikte, sürekli, saygılı bir mücadele dostluğu biçiminde yürütülmüştü.

Bolşevikler, özellikle Lenin'in sağlığında, Alman yoldaşlarına büyük değer ve önem verdiler. 1905 yenilgisinden Lenin'in çıkardığı en büyük ders, emperyalizmin en zayıf halkası Rusya'da, devrimin ilk meşalesinin yakılabileceği bununla birlikte gelişmiş kapitalist ülkelerde devrimin gerçekleşmemesi, özellikle de Alman devriminin zafere ulaşamaması halinde, Rusya'da arzulanan hedeflerin tümüne erişilemeyeceği sonucu olmuştu. «İleri kapitalist ülkeler proletaryası ne yapmak ve nasıl yapmak gerektiğini bize öğretecektir o zaman» diyordu Lenin. (*) Alman Cumhuriyetinin kurulmasıyla başlayan devrimci sürecin en kızgın günlerinde Alman KP si kurulurken, Bolşeviklerin gönderdikleri temsilci Rosa Luxemburg'un Polonya ve Alman hareketleri çerçevesinde yıllarca birlikte çalıştığı Radek'ten başkası değildi.

Alman Sosyal Demokrasisinin içinde reformculuk eyilimlerine karşı mücadele sürecinde sivrilen ve pişen bu talihsiz kuşağın kimi unsurları Alman, kimileri de Rus devrimleri uğruna hayatlarını feda ettiler. (**)

Rosa Luxemburg, 5 Mart 1871 de Polonya'nın Lublin ilinde üçte bir nüfusu musevi olan Zamosc kentinde dünyaya geldi. Polonyanın Avusturya - Macaristan, Almanya ve Rusya tarafından tekrar tekrar paylaşılması sırasında iki kez el değiş-

(*) Bk. Lenin, 1905 Devrimi Üzerine, (Yöntem Yayınları, İstanbul 1976, s. 224).

(**) Polonyalı sosyalistler, gerek Alman gerekse Rus Sosyal Demokratları arasında etkin olmuşlar ve görev almışlardır. Meselâ, daha sonraları CEKA'nın kurucusu olan Felix Dzierzynski; Alman devrimi uğruna can veren Rosa Luxemburg'un hayat ve mücadele arkadaşı, büyük örgütcü Leo Jogiches; PKP'nin kurucusu ve 1937 ye kadar genel sekreteri olan Warszawski; Hanecki, Marchewski; Sovyet Devrimi ve Komintern'de yer alan Radek v.b.

tiren bu kent, 1809 a kadar Avusturya - Macaristan'ın elinde kalmış, 1815 ten sonra da Rusya'ya geçmişti. Çarların Ruslaştırma siyasetinden, biraz da kıyıda köşede kalmışlığı kurtarmıştı Zamosc'u.

Zamosc musevileri o sıralarda özellikle Rusya ve Ukrayna'daki musevi cemaatları arasında giderek yaygınlık kazanan kapalılık taraftarı, tutucu akımların önemli ölçüde etki alanı dışındaydılar. Tersine, genellikle hali vakti yerinde, ve oldukça Polonya'lılaşmış sayılabilecek Zamosc musevi cemaati içinde, çağdaşlaşma yanlıları çoğunluktaydılar.

Rosa'nın babası Almanya'da okumuştu, küçük bir aile işletmesini yönetiyordu. Arada sırada zor durumlara düşmekle birlikte, yine de sıkıntısız bir çocukluk geçirdi küçük Luxemburg'lar. Evlerinde Almanca konuşulur, Almanca okunurdu, ama baba Luxemburg'un gönlü, Polonya ulusal-devrimcilerinden yanaydı.

Rosa çok küçükken Varşova'ya taşındılar. Yeni hayat şartları bayağı zordu. Yanlış bir teşhis sonucu, geçirdiği bir hastalık Rosa'yı ömrü boyunca aksak bıraktı.

13 yaşında başlıca Varşova'daki Rus görevlilerin çocuklarının gittiği bir okula girdi. Okul kentin en sıkı okullarından biriydi, Rusçadan başka dil konuşmak yasaktı.

Polonya'nın Rus işgali altındaki bu bölgesinde ulusal bağımsızlık mücadelesinin yanı sıra ,ilk sosyalist örgütçükler de oluşmaya başlamıştı. «Polonya Halkı» ve «Proletarya» adlı bu iki örgütçük, özellikle Varşova'da, çok küçük hücreler halinde toplanmıştı. Kitleler üzerinde etkileri pek azdı. Bu iki nüve arasındaki anlaşmazlık, I. Dünya Savaşı sonrasına kadar Polonya işçi sınıfı hareketini bölecek olan anlaşmazlığın başlangıcıydı bir yerde. Polonya'nın bağımsızlığıydı söz konusu olan. »Proletarya» için ulusal mücadelenin hiçbir geçerliliği olamazdı. «Polonya ulusundan daha mutsuz bir ulus vardı: Dünya proletaryası». Ötekiler ise yurtseverlikle sosyalizmin bağdaştığını savunuyorlar ve Rusya'daki devrimci mücadeleye ve bu mücadeleyi yürüten unsurlara güvenmiyorlardı.

«Proletarya» ünlü Rus örgütü «Halkın iradesi» ile bir ittifak kurdu. **Bireysel terör** ilkesinde birleşiyorlardı. 1883 te Varşova'da bir genel grev örgütlemeyi başardı «Proletarya». Çarlık Rusya'sının müdahalesi sonucu grev hareketleri bastırıldığı gibi, örgütün dört yöneticisi 1886 da idam edildiler, örgütün kurucusu ise

St. Petersburg'a kürek mahkumiyetine gönderildi, 1889 da zindanda öldü.

Rosa Luxemburg bu dönemde **Proletarya** ile ilişki kurdu. Okuldaki isyankâr tavrından ötürü, en iyi notları almış olmasına rağmen, birincilik ödülüne layık görülmedi.

Proletarya'nın dağıtılmayan hücreleri ve 1889 da Marchlewski ve Warszawski'nin kurdukları Polonya İşçi Birliğinin çalışmaları sosyalist mücadeleye yeniden canlılık kazandırdı. Rosa'nın ilerideki bu mücadele arkadaşlarıyla beraberliği yeni başlamamıştı. Rosa «Proletarya»nın bir militanıydı.

Proletarya'nın bu ikinci **etkinlik** dönemi de kısa sürdü. Çarlığın baskı siyaseti belli başlı sosyalistlerin ülkeyi terketmelerine yol açtı. Kimileri İsviçre'ye, kimileri de Polonya'nın Avusturya - Macaristan işgali altındaki Galiçya bölgesine göç ettiler. Rosa daha 1889 da, örgüt yöneticilerinin uyarı ve önerileri üzerine Zürih'e kaçmıştı.

Üniversitenin felsefe bölümüne yazıldıktan başka, fen bilimleri ve matematik derslerini de izlemeye başladı. 1892 de ise hukuk fakültesine girdi, bu fakültede beş yıl boyunca toplum bilimleri üstüne çalıştı. Polonya'da sanayiin gelişimi üzerine doktora yaptı.

Rosa Luxemburg, zamanının büyük bölümünü okuldışı ilişkilerine ayırıyordu. O yıllarda. Polonya ve özellikle Rus sosyalist hareketinin çok önemli kişileri İsviçre'de mülteci bulunuyorlardı. Bu kişiler arasında da ilk isim hiç kuşkusuz Plekhanov'du. «Emeğin Kurtuluşu grubunun Axelrod, Zasuliç gibi başka tanınmış kişileri de oradaydı.

Ama Rosa Luxemburg'u en çok etkileyen, Leo Jogiches ile karşılaşması oldu. Hatta bu karşılaşma, hayatında önemli bir dönüm noktası oldu denilebilir.

Leo Jogiches Lituanya'nın merkezi Vilna'dandı. O da Rosa gibi musevi topluluğunun kapalılığının ve tutuculuğunun dışında kalmış bir ailedendi. 1885 te 18 yaşında iken, devrimci bir işçi çekirdeği oluşturdu. Öyle ki, 1897 de Rusya'nın bu bölgesindeki musevi işçileri toparlayan Bund'un kurucuları bile, düşüncelerini benimsememekle birlikte, Jogiches'i Lituanya'daki ilk devrimci işçi örgütlerinin önderi olarak kabul ettiler.

Jogiches aydın değildi, tersine askere alınmamak için iltica ettiği İsviçre'de, eylemsizlikten yakınıp duruyor, ve yeni örgütlenme çalışmalarının hazırlıklarını yapıyordu. Yazmazdı, ama,

özellikle yasa dışı şartlar altında, inanılmaz bir örgütcü olduğunu her zaman kanıtladı, 1905-6 devriminde Polonya'da, 1918 lerde Spartaküs hareketi içinde örgütleme çabasının bilinmeyen - tanınmayan mimarı oydu. Sürekli gizlilik içinde çalışıp yaşamak zorunda oluşu, bir sürü takma ad kullanmasına yol açmıştı. Öyle ki, çevresindeki bir-iki yakını dışında kimse asıl adını bilmiyordu.

Jogiches'in gençliği ve mağrur tavrı, Plekhanov ile aralarının bozulmasına yol açtı. Jogiches bir süre tek başına Marx ve Engels'in kimi temel eserlerini Rusçaya çevirip çoğaltmak, yasa dışı yollardan Rusya'ya sokmakla uğraştı. Ama bir yandan Plekhanov'un kesin muhalefeti, bir yandan da maddi zorluklar bu çalışmanın sürmesini engelledi.

Rosa Luxemburg'un Jogiches ile dostluğu, onun da Plekhanov ile çatışmasına yolaçtı ve Plekhanov'un bu yıllardan başlayan kindarlığının Luxemburg'un ilk siyasi yenilgisinde payı oldu.

1892 de esas olarak, Almanya ve Avusturya Macaristan yönetimindeki Polonya eyaletlerinden gelen militanların katılmasıyla yapılan bir kongre sonucunda Polonya Sosyalist Partisi kuruldu. Bu parti, üçe bölünmüş olan Polonya'nın bütününü II. Enternasyonal'de temsil etmek üzere kurulmuş olmakla beraber, üç işgal bölgesi arasındaki düzenli bağlar yok denilecek kadar gevşek gözüküyordu. Bu yeni partinin programında Polonya'nın bütünlüğü ve ulusal bağımsızlığı hedef alınıyordu.

1893 de Paris'te **İşçi Davası** adlı bir dergi yayınlandı. Rosa Luxemburg da yazı kurulundaydı ve Kruszyuska takma adıyla yazıyordu. Bu dergi ulusal bağımsızlık ve Polonya'nın toprak bütünlüğü mücadelesi görüşünün karşısına çıkıyor, sınıf mücadelesini savunuyor ve üç işgal bölgesindeki işçi ve sosyalistlere, işgalci ülkelerin işçi sınıfları ve sosyalist partileriyle ittifak öneriyordu. Rus Polonya'sı açısından da, Rusya'daki devrimci mücadeleye katılınması gerektiğini belirtiyordu.

Derginin ilk sayısının çıkışından iki ay sonra, Zürih'te II. Enternasyonal'in III. Kongresi toplandı. İşçi Davası grubu da Polonya temsilcileri arasında yer almak istedi. PSP yönetiminin karşı çıkması ve Plekhanov ile Avusturya Sosyal Demokrat Partisinin bunu desteklemesi sonucunda, Rosa Luxemburg'un kongreye katılması engellendi. Bununla birlikte, **oylanarak karara bağlanan bu tartışma**, ve düşüncelerini savunmak için kongre kalabalığı ortasında bir iskemleye çıkarak konuşma yapması,

Rosa Luxemburg'un tanınmasına yardım etti; üstelik 1896 Londra Kongresinde aynı grupların tüm muhalefetine rağmen, Rosa Luxemburg ve arkadaşları bağımsız bir örgüt olarak Polonya'yı temsil etme hakkını elde ettiler.

İşçi Davası grubu PSP yönetiminin kendilerini parti içinde yaşatmayacağını anladıktan sonra 1894 te Polonya Krallığı Sosyal-Demokrasi'sini (SDKP) kurdu. Polonya Krallığı deyimi, coğrafi olarak Polonya'nın yalnızca Rus işgali altındaki bölümünü ifade ediyordu. SDKP nin programı, PSP nin tersine enternasyonalistti. Rus Sosyalistlerinin birleşerek bir sosyalist parti kurmaları isteniyor ve kurulacak olan bu parti ile ortak mücadele amaçlanıyordu. Devrim yoluyla çarlığın yıkılacağı bir Rusya'da ise, Polonya için bölgesel özerklik öneriliyordu.

Bu yeni partinin yönetim çekirdeği Luxemburg ile Jogiches'in yanısıra Marchlewski ve Warszawski'den oluşuyordu. Zor koşullar altında çalışılmasına rağmen, Polonya içinde de hücreler oluşturuldu.

1899 da Lituanya'daki enternasyonalist sosyalist grup SDKP ne katılma kararı aldı. 1900 deki II. Kongre'de partinin adı SDKPİL (Polonya Krallığı ve Lituanya Sosyal-Demokrasisi) oldu. Lituanyalılar arasında Dzierzynski'yi, Hanecki'yi Unszlischt'i Leder'i ve Trusiewicz'i sayabiliriz. Şunu belirtmek gerek ki, Lituanya denildiğinde kastedilen bir coğrafi bölgedir, bir ulusal bütünlük değil. Zaten tarihsel sınırların ortadan kalkması (Çarlığın genişlemesinden ötürü) öteden beri karışık bir halde yaşayan çeşitli ulusal kümeleri daha da hareketlendirmiş ve nüfus yapısı daha da karmaşıklaşmıştı.

Belki biraz da bu yüzden, —tabii asıl kişisel nitelik ve mülteci hayat şartlarından ötürü— SDKPİL'nin yöneticileri partileri dışında başka ülkelerdeki kardeş partilerle de kişisel bağlantı kurup, işbirliğine girişmişlerdir. Rosa Luxemburg 1896 Londra Konferansının ardından Kautsky'nin yönetimindeki ve Alman Sosyal-Demokrat Partisinin teorik organı niteliğindeki **Neue Zeit** (Yeni Zamanlar) ile **Sächsische Arbeiter Zeitung** da (SAZ; Saksonya İşçi Gazetesi) ve İtalyan SP'nin teorik organı **Critica Sociale**'de Polonya sorunu üzerine makaleler yazmış, Neue Zeit'taki makalesi 1898 de Bund'un yayın organı «Yiddisch Arbeiter» de basılmıştı.

SAZ'da çıkan bir makalesinde, Rosa Luxemburg ulusal bütünlük görüşünün yalnız Polonya somutunda değil, genelde de

yanlış olduğunu savunuyordu. Örnek olarak Osmanlı imparatorluğunu seçmişti. O tarihe kadar sosyalistlerin geleneksel tavrı, Avrupa gericiliğinin kalesi olan Rusya'ya karşı, Osmanlı İmparatorluğunun bütünlüğünün korunması gerektiği düşüncesinden kaynaklanıyordu. Rosa Luxemburg ise Rusya'da kapitalizmin geliştiğini ve devrimci mücadelenin güçlendiğini, buna karşılık Osmanlı devletinin köhne yapısının her türlü ilerlemeye ket vurduğunu ileri sürüyordu.

Rosa Luxemburg, yazılarıyla ve Enternasyonal'in kongrelerindeki tavırlarıyla şimşekleri ve/veya dikkatleri üzerine çektiği gibi bir sürü önemli sosyalistle tanışmış ve deli dolu genç ve coşkulu bir sosyalist olarak tanınmaya başlamıştı.

Fransa'da önde gelen sosyalist yöneticilerle tanışmış, Edouard Vaillant ile dost olmuş, James'i sevmiş, Guesde ile ise mesafeli kalmıştı. Kautsky ve Bernstein ile tanışmıştı. İhtiyar Liebknecht, Luxemburg'un makalelerine öfkeli cevaplar yazmıştı. Luxemburg'un tanıştığı ilgi çekici bir başka kişi de Christian Rakovski idi. Rakovski Bulgar Sosyalist hareketini temsil ediyordu, ve II. Enternasyonal'in tanınmış yöneticilerindendi. Özellikle Balkan meselesiyle yakından ilgileniyordu. (Rakovski 1908 Jöntürk devrimini destekleyecektir. Ekim Devriminden sonra da genç Sovyet dışişlerinde çok önemli görevlerde bulunacaktı.)

İsviçre Luxemburg'a dar gelmeye başlamıştı artık. Almanya'ya gitmeyi tasarlıyordu. SAZ'un yazı kurulunun başına 1896 dan sonra Marchlewski getirilmişti. Marchlewski'nin birlikte çalıştığı Parvus da Rosa Luxemburg'un tanışıydı, ve yardımcı olabilirdi kendisine.

Almanya'ya geçebilmek için bir Almanla evlenmesi gerekiyordu. Bir arkadaşının erkek kardeşi ile en kısa sürede boşanmak üzere, kağıtta kalan bir evlilik sözleşmesi imzaladı ve Rosa Luxemburg 1898 de Almanya'ya geçti.

Alman Sosyal Demokrat Partisi 1889 da kurulan II. Enternasyonal'in en güçlü, disiplinli ve saygın örgütüydü.

Bebel ve Liebknecht gibi iki eski tüfeğin yönetiminde, Kautsky gibi, Kapital'in artı-değer teorisi üzerine olan son bölümünü tamamlamış, Marx'ı tanımış ve de Engels'in yakın dostu-müridi bir kişinin ideolojik-teorik rehberliğinde ülke çapında yaygın ve merkeziyetçi bir örgüte dayanıyordu Alman partisi. Oysa önceden de belirttiğimiz gibi, parlak ifadelerle sergilenen teorik açıklamalar ve oturaklı örgüt aslında giderek uyuşan, ehlileşen,

dinamizmini kaybeden ve mücadele içinde son hedefi giderek gözden kaçıran kemikleşmiş bir parti haline gelmiş, yavaş yavaş kurumlaşmıştı. Gerek parlementoda gerekse yerel yönetimler düzeyinde burjuvazi ve devlet aygıtı ile herhangi bir uzlaşmaya varmanın reddedilmesi, Lassalcıların giderek etkilerini yitirmeleri, özellikle güney Almanya'dan kaynaklanan revizyonist eyilimlere şiddetle karşı çıkılması; bütün bunlar, partinin görünürde sımsıkı sarıldığı Marksizmin (Feuerbach üzerine 11. tezde özetlenen) ruhunu kavrayamadığı ve/veya giderek yitirdiği gerçeğini saklayamaz. «Dünyayı açıklamak değil, değiştirmek!» değil midir ilke? Oysa koskoca, anlı şanlı Alman partisinde bir yanda saat gibi işleyen, günlük mücadelelere hazır, pragmatik, «gerçekçi», yasallık ve seçim düşkünü bir örgüt, öte yandan da, ancak partili ve parti dışı aydınlara seslenen akademikleşmiş bir teori ve teori «memurları» vardı. Daha sonraları Gramsci'nin vurgulayacağı, partinin gerek partili gerekse partisiz kitle içindeki eğitim görevi, II. Enternasyonal'in ve yine özellikle Alman Sosyal Demokrat Partisinin teori ve pratik kopukluğu çerçevesinde elbette yerine getirilemezdi.

Rosa Luxemburg Berlin'de SDP'nin yönetim komitesine başvurduğunda, ummadığı bir şekilde karşılandı. PSP Almanya sınırları içindeki etkinliklerinde SDP ile işbirliği yapmak şöyle dursun, tümüyle kendi hedefleri doğrultusunda bağımsız çalışıyordu. SDP nin yerel forumlarında ise, genellikle dil sorunu yüzünden Polonya'lı işçilerle ilişki sağlanamıyordu. Rosa Luxemburg'un yardım önerisi hem SDP nin derdine bir çare getiriyor, hem de SDKPİL'i SDP nezdinde Polonya konusunda tek sözü geçer parti haline sokuyordu.

1900'lü yıllar başlarken Alman Sosyalizmi yoğun bir polemikle karşı karşıya kaldı. SAZ'ın sorumlusu Parvus, Bernstein'a çatan bir dizi makale yayınlamıştı. Clara Zetkin bir kadın olarak, Rosa'ya kadın ve sosyalizm konusunda çalışmasını önermişti. Ama Rosa Luxemburg çok daha geniş çaplı bir kavgaya hazırlanıyordu. Leipziger Volkszeitung'da Bernstein'ın tezlerine cevap olarak bir dizi makale yayınladı. Bu makaleler sonradan «Sosyal Reform yada Devrim?» başlığıyla, kitap haline getirildi. Bu makalelerle Rosa kendini bir teorisyen olarak kabul ettirdi. O güne kadar Kautsky ve Franz Mehring dışında bir kimsenin, teori alanında bu tür makaleler yazmaya cüret etmesi sözkonusu bile olamazdı.

1898 de, vaktiyle Engels'in sekreterliğini yapmış, gizlilik şartlarında parti yayınlarını yönetmiş olan ve alçak gönüllülüğüyle tanınan Bernstein Neue Zeit'da bir dizi yazı yayınladı. Başlangıçta parti yönetimi ve Kautsky bunlara tepki göstermediler. Ortalığı velveleye veren yalnızca Parvus oldu. Parvus Bernstein'ın tezlerine şiddetle saldırıyordu, ama eleştirileri yüzeyde kalıyordu. Bernstein'ın cevabı ise, Manifesto'nun elli yıl önce yazıldığını (!) söylemek oldu. Bernstein'ın revizyonist tezlerinin temellerini asıl yakalayan ise Rosa Luxemburg oldu.

1898 sonundaki Kongre'ye hem Parvus, hem Rosa katıldı. Parti yönetimi, onlar ve Bernstein'ın yanlıları arasında tarafsız kalmış göründü. Ama bu tarafsızlık daha fazla süremezdi. Bir yandan Rosa ve Parvus, parti yönetiminin umutlarının aksine, tartışma ortamının sakinleşmesine meydan vermezlerken, öte yandan İsviçre'deki Rus Sosyal Demokratları da baskı yapmaya başladılar. Rus Sosyal Demokratları birleşme süreci içindeydi ve partilerini kurmaktaydılar. Uluslararası planda Kautsky'ye eş tutulan Plekhanov da, Kautsky'den müdahelede bulunmasını istedi.

Parti yönetimi ve Kautsky de tedirginlik içindeydiler. Bernstein'ın tezleri aslında bir yerde SDP nin gelişiminin mantıki bir sonucuydu. Bununla birlikte Bernstein'ın görüşlerinin hayata uygulanması, kemikleşmiş parti yapısının ve donmuş teorik kalıpların çözülmesi anlamına geldiğinden varoluşlarının temelini bu yapı ve kalıplarda görenlerin direnmeleri kaçınılmazdı. Bernstein'ın tecrit olmuşluktan sıyrılma yolunda yaptığı öneriler, partinin burjuvazi karşısındaki bağımsızlığının ortadan kalkması demekti. Oysa SDP devrimci dinamizmini yitirmek ve teori ile pratikte bir donukluk dönemine girmekle birlikte, böylesine köklü bir dönüş yapıp yılların yarattığı bir geleneği bir çırpıda tasfiye edemezdi. En azından daha o noktaya gelinmemişti.

Ama kimi parti yöneticileri ,daha o zaman Bernstein'a «O yazdıkların yapılır ama söylenmez!» diyebildiler. Üstelik partinin revizyonizmi mahkum eden kararını Bernstein bile onayladı.

Partinin revizyonizme karşı tavrının ciddiyetsizliğinden dolayı, ve teori bir yana, pratikte de revizyonist çizginin yer yer su yüzüne çıkmaya başlaması üzerine Rosa Luxemburg, yazı kurulu başkanlığını yaptığı SAZ'un sayfalarında revizyonist çizginin başlıca sapmalarına karşı saldırıya geçti. Ama karşısındakiler güçlüydüler ve parti yönetimi Luxemburg'dan yana değildi.

Çünkü Luxemburg'un revizyonizm eleştirilerinin ucu, onlara da dokunuyordu. Luxemburg yazı kurulunda azınlığa düşürüldü. Dresden'i terkedip Berlin'e döndü.

Berlin'de Kautsky ile ilişki kurdu, ve Mehring'in de dostluğunu kazandı. Bu dostluk yeni boyutlar alan revizyonizme karşı mücadelede Luxemburg'a yeni olanaklar sağladı. Özellikle Güney Almanya örgütleri, Bernsteinci geçinmemelerine rağmen, merkez-liberal partilerle işbirliğini açıktan açığa savunmaktaydılar; Rosa'nın onları teşhir etmesi, SDP ni öylesine etkilemişti ki Bebel, Luxemburg'dan ertesi yılki Parti kongresinde bir konuşma yapmasını istedi.

Aslında Parti yönetimi, açıkça sınıf işbirliğini savunan revizyonizme karşı, Rosa'nın devrimci tezlerinden medet umuyordu, ama bu tezleri hayata geçirmek sözkonusu değildi. Kautsky, masallardaki ihtiyar hazine bekçileri örneği, teori mabedinin kapısını tutmuş, teoriye zarar gelmesini engellemekte, bir yandan da teorinin önce partiyi sonra da dünyayı yerinden kımıldatmasını olanaksız kılmak için elinden geleni ardına koymamaktaydı.

Rosa Luxemburg yalnızdı. Dediklerini anlayan yok gibiydi. Kavga diğer ülkelerde de izleniyor ve aynı anlayışsızlıkla karşılanıyordu. Revizyonizmi mahkum etmede birleşiliyordu da, Rosa'nın öteki dedikleri; partinin sendikalara, stratejinin günlük taktiğe, devrimin reformlara, mücadeleciliğin oturaklılığa üstünlüğü konularında yazıp söyledikleri, kurumlaşmış veya kurumlaşmaya çalışan sosyal demokrat parti yöneticileri için hiçbir anlama gelmiyordu; bir sürü iyi niyetli militana da çok soyut gözüküyordu.

1900 lerin ilk yıllarında Rosa Luxemburg, SDP nezdinde Polonya sorunları uzmanı olarak ,eski rakibi PSP ne karşı yoğun bir çalışma yürüttü. Artık Alman vatandaşı olarak SDP de yer almakla birlikte Luxemburg, SDKPİL yönetiminden de ayrılmamıştı. Alman Polonya'sındaki çalışmalarını biraz da SDKPİL doğrultusunda sürdürmüştü, Luxemburg'un bu ilgi çekici yanını, bizler, çok sonraları Polonya Halk Cumhuriyeti'nde yayınlanan belgelerden öğreniyoruz. Almanya'daki uzun mücadele yılları boyunca Polonya sosyalist hareketiyle ilişkisinin Almanya'da bilinmemesi için özel bir dikkat göstermiş Rosa. Sanki gizlilik şartlarındaymış gibi...

1901 Lübeck Kongresinde Luxemburg hem PSP, hem de revizyonizm konularında söz aldı. Ağır ve hakaret dolu suçlama-

larla karşılaştı. Ama parti yönetimi iyice arkasındaydı Luxemburg'un. Güney Almanya örgütlerinin kimileri yerel meclislerde sınıf işbirliğini başlatmış, sendikalar ise partiden uzaklaşmışlar kendi başlarına buyruk gider olmuşlardı.

O yılın sonunda Luxemburg Leipziger Volkzeitung'un başına getirildi. Bu gazete, Almanya'daki yerel sosyalist gazetelerin en önemlilerinden biriydi; içeriğinin zenginliğiyle göze çarpıyordu ve Neue Zeit'tan sonra parti içinde teorik konuların yeraldığı ikinci organ haline gelmişti.

Ama Luxemburg'un güçlü kişiliği ve çevresindekileri yönetme eğilimi ,yazı kurulu ile arasına nifak tohumları girmesine yol açtı burada da. 1902 sonunda Luxemburg LZ'dan ayrıldı.

Rosa Luxemburg yine Berlin'deydi ve 1905 e kadar geçen iki yıl boyunca SDP içinde Marksizmi en iyi bilen ve savunan uzlaşmaz bir devrimci olarak kavgasını çeşitli yayın organlarında ve özellikle de Neue Zeit sayfalarında sürdürdü. 1903 seçim kampanyasında Alman Polonya'sında partinin tüm seçim çalışmalarını Luxemburg yönetti. Seçimlerde ASP büyük bir başarı kazandı.

Luxemburg, 1903 te Enternasyonal'in daimi bürosuna seçildi; 1904 Amsterdam kongresine de hem SDP temsilcisi, hem de SDKPİL yöneticisi sıfatıyla katıldı.

1904 sonbaharında bir makalesinde imparatora hakaret ettiği suçlamasıyla 6 hafta hapis yattı.

SDKPİL'den hemen sonra kurulan Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisi (RSDİP veya RSDRP) Lenin ve Martov'un Avrupa'ya gelişleriyle birlikte yeni çalışmalara girişti. İskra ise 1900 den beri çıkıyordu. SDKPİL'in de RSDİP'ne katılması sözkonusuydu. 1903 te Rusların kongresinden kısa bir süre önce kongresini tamamlayıp iki temsilci seçti SDKPİL. Ama Brüksel kongresinde Warszawski ve Hanecki'nin temasları bir sonuç vermedi. Zaten bu kongrede Lenin ve Martov'un hedefi, Bund'un kendi başına buyrukluğuydu. Görüşmeler sürerken, Lenin'in İskra'da ulusal mesele ve kendi kaderini tayin hakkı üzerine bir makalesi çıktı. Lenin bu hakkı yalnız Rusya'nın somutunda ve taktik açıdan değil, genelde ve teorik planda da savunuyordu.

Oysa bu görüş, Rosa ve Jogiches açısından, onları PSP karşısında haksız çıkarıyordu. Hele bir de RSDİP ne katılma taleplerinde birinci şart diye kendilerini, yani SDKPİL dışında hiçbir örgütün Polonya işçi sınıfını temsil edememesi ilkesini öne sür-

düklerini de göz önünde bulundurursak, o andaki durumu daha iyi kavrayabiliriz.

Brüksel kongresi polis baskını tehlikesi yüzünden Londra'ya geçme kararın aldığında, Polonya'lılar Londra'ya gitmediler. Londra kongresi de bilindiği gibi örgütlenme sorunundan kaynaklanan Bolşevik-Menşevik bölünmesiyle sonuçlandı. SDKPİL'in Rus partisine katılamayışının tek sebebi, SDKPİL'in Rus Sosyal Demokratlarından PSP'i defterden silip bir kenara atmalarını istemesiydi; ve görüşmelerin tamamiyle Rosa'nın telgrafla ilettiği talimatlara göre yürütülmesi, onun SDKPİL'e ne ölçüde egemen olduğunu gösterir.

Rosa'nın yeniden Rusyadaki parti sorunlarına eğilmesine, gelenekleri gereği, II. Enternasyonal'in Bolşeviklerle Menşeviklerin arasını bulmaya kalkışması yolaçtı. Menşevikler Plekhanov ve Axelrod'un saygınlığını kullanarak, her iki tarafın da başvurduğu II. Enternasyonal ve SDP'nin başlıca yöneticilerini belli bir ölçüde kendi yanlarına çekebildiler. Kautsky kendisiyle konuşmaya gelen Bolşevik temsilcisine «Sizin Lenin'inizi tanımıyorum bile, üstelik Plekhanov ve Axelrod'un oportünist olduklarına kimse inandıramaz beni» diyordu.

Ama, işin aslına bakılırsa, hiçbiri ne Rusya'da olup bitenlerden, ne de Bolşeviklerle Menşeviklerin çatışmalarının altında yatan temel örgütlenme sorunundan haberliydi. Son tahlilde, bu konularda söz hakkına sahip iki kişi vardı: Parvus ve Rosa...

Parvus kararsızdı. Davanın önemine inanmıyor, kişiler düzeyinde kendini Menşeviklere daha yakın hissederken, aynı anda onların devrimci coşkudan, atılım ve mücadele iradesinden yoksun kaldıklarını da açıkça sergiliyordu.

Rosa'nın Plekhanov-Axelrod takımından hiç hoşlanmadığını ve Rus Sosyal Demokrasisi içinde bu takıma karşı sol hareketleri desteklediğini biliyoruz. Ama Rosa, Lenin'in, ulusal mesele üzerine yazdığı makaleyi de hazmedememiş ve bu makaleyi SDKPİL'e karşı PSP'yi destekleyen bir tavır olarak görmüştü. (*)

Rosa'nın bir polemik yaratmak doğrultusundaki önceden kararlılığı, onu «Ne Yapmalı» ile «Bir Adım İleri, İki Adım Geri»yi okumaya yöneltti. Ardından Neue Zeit'ta sert bir eleştiri ya-

(*) Rosa Luxemburg, PSP'nin önder kadrosunu çok iyi tanıyordu. Bu partinin sağ kanadının önderi olan Pilsudski, daha sonra Sovyet Devrimine karşı savaş açacak ve ülkesinde aşırı milliyetçi bir rejim kuracaktı.

yınladı. Rosa'nın eleştirisi bununla birlikte Menşevikler ve yandaşlarınınkinden çok farklıydı.

Lenin'in tezleri Rusya'nın somutundan kaynaklanıyordu, oysa Rosa onları genel planda almıştı; ve eleştirisi aslında çok açık bir şekilde başta Alman SDP olmak üzere tüm kurumlaşmış sosyal demokrat partilerin örgütlülük-oturaklılık-disiplin saplantılarına yönelikti. SDP söz konusu edildiğinde, bir anlam kazanan örgüt-hareket karşıtlığını, haksız yere Lenin'in tezlerinde de arıyordu. Lenin 1914 ihanetine kadar Alman SDP'ndeki örgütlülük-eylemsizlik çelişkisini ve Kautsky'nin teori ile pratik arasındaki uçurumun baş mimarı olduğu gerçeğini izleyememişti, çünkü SDP ile ilişkileri çok mesafeliydi. Bu yüzden Kautsky'yi döneklikle suçlamıştı. Oysa SDP nin mücadeleden giderek uzaklaşışını ve bu süreçte Kautsky'nin rolünü Rosa Luxemburg, işin ta başından farketmişti. Luxemburg, Kautsky'yi asla dönek bulmadı, devrimci olmamıştı ki hiç. İstediği kadar Marksizmin teorik kalıplarına sahip çıksın, onların yeniden gözden geçirilmelerine ve tasfiye edilmelerine engel olsun, Kautsky, Marksizmi bir silah — «dünyayı yalnızca açıklama değil, değiştirme(!)» mücadelesinde bir silah olarak bir türlü benimseyemedi. (**)

Almanya'da örgütlülük eylemsizliği maskeliyordu. Luxemburg'un mücadele kararlılığı üzerinde ısrarla durması bundan. Oysa Lenin'in sorunu başkaydı. Bir kere, Rusya'da böyle bir karşıtlıktan söz edilemezdi; tersine, örgütlenme süreci, mücadelenin hem koşulu hem de aracı sayılmalıydı Rusya'da.

Sözün kısası, Lenin'in tezleriyle, Luxemburg'un oportünizme karşı mücadelesi arasında bir çelişki yok. Zaten Luxemburg kalkıp Menşevikleri desteklemiş de değil. Ama Lenin'in tezlerini yanlış bir planda alıp haksız bir eleştiriye tabi tutması, kullanılmadı değil. Hem o günlerde değil ,ta yıllar sonra Ekim devriminin ertesinde, devrimin düşmanları ve özellikle Alman Sosyal-Demokratlarınca...

Lenin'in Rosa'ya cevabı oldukça ılımlıydı. Alman yoldaşlara Bolşeviklerin yayınlarına ilgi göstermelerinden ötürü teşekkür ediyor, eleştirileri kabullenmeyip, tezlerinin anlaşılmadığını belirtiyordu. Lenin, çizgisini bir parmak bile kaydırmamaya karar-

---

(**) Lenin şöyle diyor «Rosa Luxemburg haklıydı; Kautsky'nin parti çoğunluğuna kısacası oportünizme hizmet eden eyyamcı bir teorisyen olduğunu çok önceden anlamıştı.» Shliapnikov'a Mektuplar, 27 Ekim 1914.

lıydı zaten. RSDİP'nin üçüncü kongresi Menşeviklerin dışında yapıldı.

Derken 1905 devrimi bir bomba gibi patladı. Daha Rus Japon savaşı başlar başlamaz, Çarlık sınırları içinde yer yer olaylar başgöstermiş, ve sosyalistler savaşın muhtemel sonuçlarının sallantıdaki iktidar üzerinde yapabileceği etkileri tasarlamaya başlamışlardı.

22 Ocak Petrograd katliamı, yine de herkesi ummadığı bir anda yakaladı. Kitle hareketinin beklenmedik yaygınlığı ve aldığı yeni biçim (Sovyet) tüm dünya sosyalist hareketinde büyük bir ilgi ve çoşku uyandırdı.

Rosa Luxemburg olayları büyük bir heyecanla izliyor ve düzenli şekilde hazırladığı yazılarla Alman sosyalist hareketine aktarıyordu. Alman sosyalistlerinin aksine, Luxemburg, Rusya'daki mücadeleyi evrensel bir deney olarak kabul ediyor ve yorumlarında Rus devrim sürecinden öteki ülkeler ve özellikle de Almanya için sonuçlar çıkarıyordu.

Luxemburg Rusya'daki mücadeleden çıkardığı dersleri, SDP içinde revizyonizme ve reformizme karşı sürdürdüğü mücadelenin yeni ve temel bir unsuru olarak görüyordu. Örgütün güçlenmesini tek amaçları haline getiren sendikacılar, örgütün güçlenmesinin vazgeçilmez şartı barış ve huzur dolu bir ortamdır derlerken, Luxemburg, Rusya'da işçi sınıfının sendikaları olmadan devrimci kavgaya atıldığını ve örgütlerini savaşarak kurduğunu vurguluyordu. Rusya'daki kitle grevini evrensel bir mücadele biçimi olarak tanıtıyordu Rosa Luxemburg.

1905 Eylülündeki Jena parti kongresinde, tiksinti derecesinde küçümsediği sendikacılara amansızca saldırıp genel grev tezini kongre kararları arasına sokmayı başarmıştı. Başarmıştı ama, parti yönetimi bu devrimci tezi benimserken bile, o ifade tarzını bulandırmaktan geri kalmamıştı. Luxemburg'un hayalleri zaten epeydir kırılmıştı. Sırf kalıp olarak kalsa bile, kitle grevi kavramının parti içinde tartışılır hale gelmesi, yer etmesi ,sınırlı da olsa, yine de önemli bir başarıydı.

Kibirli SDP, Luxemburg'un, bir yabancının, kalkıp kendisine, Enternasyonal'in en güçlü, en oturaklı partisine, Rusya gibi geri kalmış bir ülkedeki mücadeleyi örnek vermesini hazmedemiyordu.

Luxemburg'un ise içi içini yiyordu. Tüm mülteciler, Ruslar, Polonya'lılar birer birer dönmüşlerdi. Rosa, yapayalnız kaldı-

ğından değil, «orada dövüşülerken Berlin'de kendi köşesinde otura kaldığından» hiddetleniyordu. Yine de SDKPİL çizgisinin saptanmasında başrolü oynamaktan geri kalmıyordu.

SDKPİL ve Bolşevikler, ne liberallerle uzlaşıp ittifak kurmaya çabalıyorlar, ne de Ekim ayında çarın lutfettiği göstermelik kurucu meclise (Duma) itibar ediyorlardı. Oysa özellikle PSP ve SR'ler (Sosyalist Devrimciler) uzlaşmacılığı âlâsını yapıyorlardı.

SDKPİL'in bir zaferi de, PSP arzu ve hedeflerinin tersine, Polonya işçi sınıfının Rus işçi sınıfıyla birlikte hareket ve mücadele etmesi olmuştu. Milliyetçi düşünceler ve ayrılıkçı akımlar yüz bulmamıştı işçi sınıfından.

Kitle grevleri, sovyetlerin kurulması, sözlü-yazılı sosyalist propagandanın işitilmedik boyutlara ulaşması Luxemburg'un coşkunluğunu artırıyordu. Oysa hem SDKPİL'li yoldaşları, hem de SDP li dostları Luxemburg'un Polonya'ya gelmemesini ve olayların dışında kalarak kendisini tehlikeye atmamasını öneriyorlar ve bu da Luxemburg'u daha da kızdırmaktan başka bir işe yaramıyordu.

Rosa Luxemburg, Aralık sonunda, Varşova'ya hareket etti. Ama devrimin de hızı kesilmiş, nefesi tıkanmıştı. Çarın Kasımda yeniden kilidinden boşalttığı baskı zembereği, hareketin üzerine çöküvermişti. Trotsky'nin tutuklanmasından sonra, Parvus'un yeniden canlandırma gayretlerine rağmen Petrograd Sovyeti, nasıl parladıysa öyle sönüvermişti, bir alev misali. Buna karşılık Moskova'daki olayların gelişimi farklıydı. Genel grev hareketi ayaklanmaya dönüşmüş, yer yer gerçekleştirilen silahlı direnişten, Sovyetin öncülüğündeki bir silahlı ayaklanmaya geçilmişti.

Ama 1906 Ocak ayı, Luxemburg'a, daha bir süre yolalacak olmakla birlikte. hareketin yavaşladığını sezdirmişti. Bu sezgi, onun ve arkadaşlarının sözlü-yazılı propaganda ve örgütleme çalışmalarını durduracak değildi elbette.

Mart başında Luxemburg ve Jogiches tutuklandılar. Alman SDP'si ve Luxemburg'un ailesi, onu çarlık yasalarına göre, fidye karşılığı kurtarmak için uğraşa dursun, siyasi düzeyde ilgi çekici gelişmelerle karşılaşılıyordu.

PSP Mart ayında kongre yapmış, yönetim aşırı milliyetçi Pilsudski'ye karşı çıkan muhaliflerin eline geçmişti. Mart-Nisan aylarında Stockholm'da yapılan bir kongreyle, yalnız Bolşevik-

lerle Menşevikler yeniden birleşmekle kalmamış, RSDİP'ye, Bund ve SDKPİL de katılmış ve SDKPİL'in kimi yöneticileri yeni merkez komiteye alınmıştı. Ardından Haziran başında Rosa ile Jogiches'in yokluğunda, Marchewski ve Dzierzynski'nin başkanlığında SDKPİL'in kongresi toplanmıştı.

Rosa Luxemburg, Temmuz başında fidye karşılığı hapisten salınır salınmaz Finlandiya'ya gitti, Bolşevikler de bir süredir oradaydılar. Luxemburg'un oradaki zamanının neredeyse tamamı onlarla geçti. Lenin, Zinoviev, Kamenev ve Bogdanov ile saatlerce konuşuyordu. Lenin'le Luxemburg'un arasında bu devrede, 1911 lere kadar üzerine gölge düşmeyecek bir dostluk oluştu. Devrim hareketi, hatalar, eksiklikler, oportünizm sapması, genel taktik ve hedefler gibi konuların tümünde görüş birliğine vardılar.

Eylül'de Almanya'ya döndü, ve Almanya'ya dönüşü ile Luxemburg'un mücadelesi yeni bir boyut, yeni bir nitelik kazandı. Luxemburg'un daha önce karşısına aldığı revizyonizm sapması karışık, belirsiz bir akımdı, bazı kişilerin çevresinde toparlansa bile. Rosa Luxemburg, partinin genel eylemsizliğini görmekle birlikte, gelecekte varacağı kesin yargıların henüz uzağındaydı. İdeolojik mücadelenin, yönetimi, devrimci bir tavır takınmaya itebileceği umudundaydı.

Oysa Rosa Luxemburg'un yokluğunda, onun sonradan öğrendiği önemli bir gelişme yer almış, o ana kadar üstünlüğünü ve önderliğini savunan parti yönetimi sendikacılarla bir masaya oturup anlaşmaya varmış, onlara bağımsızlık haklarını tanımakla, mücadele alanında çoktan vermiş olduğu bir ödünü ilkeler düzeyine de yerleştirmişti.

Rosa Luxemburg, Hamburg örgütünün isteği üzerine Rusya'daki deneyden kaynaklanan bir kitapçık hazırlamıştı: Kitle Grevi, Parti ve Sendikalar. Parti yönetimi, aşırı bulduğu kimi bölümler değiştirilmeden kitabın yayınlanmasına izin vermeyeceğini açıkladı. Sendikalar baskı yapmıştı.

Mannheim'de Eylül sonunda toplanan kongrede Rosa Luxemburg, Alman SDP'sinin dönüşü olmayan gidişinin iyice farkına vardı. Parti yönetimi sendikacılar karşısında Luxemburg'u desteklemedi.

1907 başında ,erken seçimlere gidildi. İktidarın milliyetçi propagandası sosyalistlerin sömürgeciliğe düşmanlığını hedef alıyordu. SDP seçimlerden büyük kayıplarla çıktı. Bu sonuç

yönetimin, daha da reformcu bir çizgiye kaymak gerektiğine inanmasında etkili oldu.

Aynı tarihlerde ise, Wilhelm'in oğullarından Karl Liebknecht, emperyalizm ve özellikle de emperyalizmin askeri yanı konusunda yoğun bir çalışmaya girişti. Parti yönetiminin kayıtsızlığına rağmen, Prusya militarizmine saldırıları geniş yankı uyandırdı.

Rosa Luxemburg, yaz başında 1905 Jena Kongresinde sarfettiği kimi cümlelerden ötürü iki ay hapis yattı. Ama Ağustos ayında Stuttgart'ta yapılan II. Enternasyonal kongresine katılabildi.

Stuttgart kongresinde sömürgecilik ve militarizm konularında Rosa, Lenin ve arkadaşları Alman SDP'si ile karşı karşıya kaldılar. Kongre karar komisyonu emperyalizm sorununu SDP nin hoşuna gidecek bir sonuca bağlarken, militarizm konusunda da hayli yoğun tartışmalar yapıldı.

Savaş halinde, sosyalistlerin kesin ve uzlaşmasız bir tavır takınmaları ve savaşı önlemek için mücadele etmeleri isteniyordu. Bu yolda Enternasyonal'in elindeki tek silah da genel grevdi. Fransızlar James'in başkanlığında savaşa karşı amansız bir direnişi savunuyorlardı. Oysa SDP'nin sendikalarla uzlaşarak son seçimlerde oy kaybetmesinden sonra, içeriği boşaltılmış kavramlara bile sabrı yoktu, hele hele genel grev kavramına.

Bebel ile revizyonistlerin son tahlilde tutumları aynı kapıya çıkmakla birlikte, kullandıkları dil farklıydı. Volmar ve avenesi açıkça opotünist bir çizgiyi savunurlarken Bebel, Kautsky ve diğerleri içi boşaltılmış devrimci kalıplara yapışıyorlardı.

Rosa Luxemburg RSDİP adına söz aldı. Kendisinin ve Lenin'in tavrını açıkladı. Fransızların tavrı da yeterli değil diyordu. Luxemburg «sosyalistler savaşa yalnızca karşı çıkmakla yetinmezler, savaş ortamından kapitalizmin egemenliğinin yıkılışını hızlandırmak için de yararlanırlar.»

SDP yeni kadrolar yetiştirmek amacıyla 1906 sonunda bir parti okulu açmıştı. Öğretmenlerden Hilferding (Avusturyalı) ve Pannekoek (Hollandalı) yabancı olmaları yüzünden görevlerinden alınınca, ekonomi politik ve tarih dersleri vermek üzere Rosa Luxemburg'a başvurulmuştu. Luxemburg, dünya savaşına kadar, zamanının büyük kısmını zaman zaman ara vermekle birlikte, bu okula ve üzerinde durduğu konulardan kaynaklanan teorik çalışmalara hasretti. «Ekonomi Politiğe Giriş» yıllar son-

ra 1925 de yayınlandı. Ama 1911 de başladığı ve emperyalizm konusundaki düşüncelerini sistemleştirdiği «Sermaye Birikimi» başlıklı çalışma savaş öncesinde yayınlandı. Luxemburg'un kimi öğrencileri üzerindeki etkisi de ilerideki devrimci mücadelenin tabanını oluşturdu. Bu öğrencilerin arasında Rosa'nın düşüncelerine en fazla yakınlık gösteren Wilhelm Pieck'i anmak zorundayız. Çünkü Pieck, II. Dünya Savaşı ertesinde kurulan Demokratik Alman Cumhuriyetinin ilk devlet başkanı olacaktır.

1910 Martına kadar Luxemburg, parti siyasetinin ön sahnesine çıkmadı. Kautsky, reformizme teslim oluşunu açığa vuran «İktidarın Yolu»nu 1909 da yayınladığında tepki göstermedi. Kitabı okumamıştı. Kautsky, öylesine gözünden düşmüş, öylesine hayal kırıklığına uğratmıştı ki onu. Rosa Luxemburg bu okuldaki çalışmaları aracılığı ile hem yeni devrimci kadrolar yetiştirebileceği, hem de düşüncelerini sağlamlaştıracağı kanısındaydı.

1910 Martında siyasi bir bunalımla karşılaşıldı. Almanya'nın federal yapısı çerçevesinde çeşitli bölge meclislerinde farklı seçim kuralları uygulanıyordu. Prusya diyetindeki çoğunluk, bu seçim sistemine muhalefet sorunu yüzünden bölününce, SDP nasıl bir tutum takınacağını bilemedi. Revizyonistler ve parti yönetimi liberal burjuvaziyle ittifaka yanaşıyor, yeni kurulan «İlerici Halk Partisi» nden medet umuyorlardı.

Luxemburg'un, 1909 Leipzig kongresine bile katılmamışken, birdenbire kavganın göbeğinde peydah olması, onun, en teorik çalışmalar arasında bile günlük mücadeleyi ne kadar yakından izlediğini gösterir.

Mesele Prusya'nın sınırlarını aşmış, seçim sistemi tartışması tüm Almanya'da tartışılır olmuştu. Rosa Luxemburg ülkenin dört bir yanında, her seferinde yüzlerce, binlerce kişinin katıldığı toplantılarda söz alıyordu. Taban kaynıyordu. Yer yer başlayan grev hareketleri yaygınlaşmış, gösteri yürüyüşleri, mitingler biribirini kovalıyordu.

Ama parti yönetimi başlayan mücadeleyi yönetmek şöyle dursun, engellemek, durdurmak niyetindeydi. Ve Luxemburg, parti yönetimiyle tabanı arasındaki bu çelişkiyi çok acı bir şekilde yaşadı. Parti yöneticileri, sendikacılar ihanet etmişlerdi işçi sınıfına... Rosa Luxemburg'un önceki suçlamaları bir yerde soyut sayılabilirdi. Zaten Rosa'nın kendisi bile 1910 bunalımından önce, parti yönetiminin kitlelerden ve mücadeleden uzaklığını böylesine somutlayan bir örnekle karşılaşmamıştı.

Luxemburg öfkeli bir coşkuyla olayların bir tahlilini yaptı. Ortaya çıkan makaleyi SDP'nin resmi organı **Vorwärts'e** yolladı, yazı kabul edilmedi, Luxemburg, bunun üzerine, en ufak bir kuşku duymadan yazıyı **Neue Zeit'a** yolladı. Ama Kautsky de reddetti bu makaleyi. «Sonra Ne?» başlıklı bu makale yine de birkaç yerel gazetede yayınlandı. Luxemburg bu yazıda, SDP nin somutunda, tüm kurumlaşma olgusuna değiniyor ve bu kurumlaşmanın sorumlularından hesap soruyordu. Makalenin, tüm engellemelere rağmen yayınlanması bir yana, Rosa, Kautsky'yi asla bağışlamadı.

Kautsky, Luxemburg'un tezlerine ayrıntılı bir eleştiri getirdi. Rosa'nın cevabıyla başlayan polemik Neue **Zeit** sayfalarında 1910 sonuna dek sürdü. Kautsky eleştirilerinde, «İktidarın Yolu» nda geliştirdiği düşünceleri sürdürüyordu. Sosyal Demokrasinin ne reforma ne de genel greve ve mücadeleye ihtiyacı vardı. Sosyal Demokrasi hiçbir uzlaşma yapmadan oturup beklemeliydi. Kapitalizmin kalesi, dalında çürüyen bir meyva misali, kendiliğinden düşecekti. Rosa Luxemburg gibiler maceracılıklarıyla, kendi kendine gelmesi yakınlaşan zafere engel olabilirlerdi.

Polemiğin en kızgın anları yaşanırken, Güney Almanya'daki bölge meclislerinden birinde, revizyonistler, liberallerle ortak cephe kurdular. Kautsky, Luxemburg'a yersiz tartışmaları bırakıp, revizyonizme karşı birlikte cephe almayı teklif ettiyse de Rosa buna yanaşmadı. Kautsky'nin ve onun temsil ettiği ideolojinin gerçek niteliğini anlamıştı.

Rosa Luxemburg azınlıktaydı. Almanya'da Clara Zetkin, Haenisch, Bremen örgütünün yöneticileri Pannekoek ve Henke açıkça ondan yanaydılar. Almanya dışındaki kurumlaşmış partiler elbette ki Kautsky'yi tutacaklardı. Ama Bolşevikler de Luxemburg'u desteklemediler. Kautsky onların gözünde hâlâ Marx ve Engels'in halefi Kautsky idi.

1910 Magdeburg kongresinde Luxemburg'un tezleri reddedildi. Rosa 1911 Jena kongresinde, daha güçlü olmasına rağmen yine azınlıktaydı. Sorun farklıydı zaten. Almanya Fas'a askeri müdahelede bulunmuş, Fransa ile Almanya arasında patlak veren çıkar çelişkisi İngiltere'nin de işin içine girmesine yol açmıştı. Yıl sonu seçimlerini göz önünde tutan SDP, Alman emperyalizmine karşı tavır almaktan kaçınmıştı. Rosa Luxemburg, Enternasyonalin başkanlık kurulunda yer alması sayesinde olayı ayrıntılarıyla öğrenip kimi belgeleri yayınlayıverdi. Parti yö-

netimi Rosa'yı örgüt disiplinine saygısızlıkla suçladı. Rosa da parti yönetiminin, emperyalizme ödün verirken tıpkı 1900 de Çin meselesinde olduğu gibi suçüstü yakalandığını savunuyordu.

İşin ilgi çekici yanı, küçük bir çekirdek dışında, konulara göre Rosa'nın çevresinde toparlanan muhalefet her seferinde farklı kişilerden meydana gelmekteydi. Genel grev söz konusu olduğunda sağ kanatta yer alanlar iş Prusya militarizmini teşhir etmeye gelince Rosa'yı desteklemişlerdi.

1912 yılı SDP nin büyük seçim zaferiyle başladı. Parti yönetimi bu başarıyı kendi ılımlı çizgisinin ödülü olarak görüyordu. SDP seçimlerin ikinci turunda İlerici Halk Partisiyle seçim ittifakına girişti. Dar bölge esasına dayalı seçim sisteminde, adaylardan hiçbirinin ilk turda mutlak çoğunluğu sağlayamaması halinde, ikinci turda en çok oy alan aday seçiliyordu. İkinci turda Sosyal Demokrat seçmenler, büyük bir disiplinle, partilerinin lehine çekildiği İlerici Halk Partisine oylarını verirken İlerici Halk Partisi taraftarları ,partilerinin ikinci turda Sosyal Demokratları destekleme kararı aldığı yerlerde, oylarını sağa verdiler.

Bu ittifakın ilkesizliğini ta baştan eleştiren Rosa Luxemburg seçimcilik sapmasını sergilemede, bu fırsatı kaçırmadı. Seçimlerin hemen ardından, SDP meclis grubu, meclis çerçevesinde Ulusal Liberallerle ittifaka kalkıştı. Bu ittifak da iflasa uğradı.

Bu olaylar etrafında canlanan tartışma Rosa'ya çok değerli bir müttefik kazandırdı. Franz Mehring, Rosa ile sık sık birlikte çalışmış ve aynı fikirleri savunmuş olmakla birlikte aralarında sürekli bir işbirliği oluşmamıştı. Ama, Parti yönetimi ve Kautsky'nin, eleştirel tavırlarından ötürü kendilerini tecrit etmeğe çalışması üzerine, yeni bir biçime bürünen dostlukları, Marchlewski'nin de katılmasıyla Alman devrimci solunun ilk şekillenmesi niteliğindeki Sozial Demokratische Korrespondenz'in (1913 Aralığı) yayın dünyasına çıkmasına yol açtı.

Bununla birlikte, Alman devrimci solu, Spartaküs hareketi oluşana kadar örgütlenmedi ,bir örgütlenme çabası bile göstermedi. Bu hareket varlığını kişisel dostluklar ve dayanışma temelinde sürdürüyor, kongrelerde önsafta yürüttüğü muhalefet mücadelesini, kongre aralarında yerel düzeyde propaganda çalışmalarıyla tamamlıyordu.

Dortmund'da Haenisch, Leipzig'de Lensch, Bremen'de Pannekoek, Henke, Pieck, Rosa'nın çevresinde Levi, Thalheimer, Rosenfeld, Mehring, Marchlewski bir devrimci çekirdeğin varlığını

—ama aynı anda ilişkilerinin biçiminden ötürü de hizipleşmenin yokluğunu— simgeliyordu.

Parti içinde ise, meclis grubu iyice özerkleşmiş, bu özerkliğini parti yönetimine kabul ettirmesinin yanı sıra, partinin genel siyasetinin çizilmesinde de söz sahibi olmuştu.

Bu karmaşık güçler oranı içinde ayrıca çeşitli duyarlıklar ekseninde kümeleşmelere de rastlanıyordu. Mesela militarizmle her türlü uzlaşma eyilimine karşı amansız mücadele verenlerin başını Karl Liebknecht çekiyordu. Ama Liebknecht ve arkadaşları arasında başka konularda düşünce birliği olmadığı gibi, Liebknecht'in kendisinin bile ,Rosa ve arkadaşlarının devrimci bir çizgiyi sürdüren kavgalarına karşı tavrı pek açık değildi.

Bu güçlerin tümünü dengeleyen Bebel'in ölümü bir dönemin sonu anlamına da geliyordu; SDP ve Enternasyonal açısından safların giderek netleşmesi kaçınılmazdı. Bebel'in kişiliğine duyulan genel saygı, bir yerde Bebel'in bir geleneğin temsilciliğini üstlenerek, revizyonizme kayışa orta karar bir set çekişinin karşılığıydı.

Ebert ve Scheideman'ın başını çektiği yönetim ile ise, artık bütün köprüler atılacak, parti ihanet batağına hızla gömülecekti.

Tarihlerin 1914 yılını göstermesine ramak kala ,Rosa Luxemburg, mahkemeye verildi. 1910 olaylarından itibaren, düzenli bir şekilde toplantı ve mitinglerde söz almaya başlamıştı. 1913 sonbaharı sonundaki bir konuşmasında savaş halinde orduyu, kumanda kademelerine karşı itaatsizliğe çağırdığı bahanesiyle açılan dava, bir yandan Rosa Luxemburg'un yoğun bir kampanya başlatmasına fırsat verdi, öte yandan da Luxemburg'u savunmaya yönelik yoğun bir destekleme hareketi doğdu. Liebknecht'le ilk sıkı işbirlikleri bu vesileyle gerçekleşti.

Mahkeme sürüncemede bekleyedursun, Rosa Luxemburg, Enternasyonal'in yaklaşan Viyana kongresinin hazırlıklarını tamamlamak amacıyla Brüksel'e, başkanlık kurulu toplantısına gitti ve Sarayevo suikastını Brüksel'de iken öğrendi.

Zaten Brüksel'deki toplantı gelecek felaketin haberini vermişti. Avusturyalılar adına Adler umutsuzluk ve teslimiyetini dile getirmiş, Almanlar ise Alman hükümetinin savaşa katılmaya niyetli olmadığını ileri sürmüşlerdi. Polonya SP'sine gelince, savaşın bağımsızlık mücadelesine yararlı olacağı inancındaydı.

Ama, azgın milliyetçilik duyguları, bilinçsiz kitleleri sürüklemeye başlamıştı bir kere, ve kitle partisi olmakla övünen ku-

rumlaşmış Sosyal Demokrat partiler, ne pahasına olursa olsun, kitlelerden kopmama kaygısındaydılar. Üstelik, SDP yöneticileri, imparator ve hükümetin kendilerine gösterdiği itibarın da etkisinde kalmışlardı.

4 Ağustos'ta, SDP'nin 110 milletvekili ilk defa, bütçe oylamasında beyaz oy kullandılar. Daha önce, meclis grubu tartışmalarında ,savaş kredilerinin oylanmasına topu topu 14 kişi karşı çıkmıştı ve onlar da meclisteki oylamada kendilerini parti disiplinine uymak zorunda hissetmişlerdi.

Oylama akşamı, Mehring, Marchlewski, Ernst Meyer, Hermann ve Käte Duncker, Wilhelm Pieck, Rosa'nın evinde toplandılar: Sol eyilimli bildikleri 300 kadar yerel sorumluya telgraf çektiler. İlk elde, bir Clara Zetkin cevap verdi. Gerisi kaçamak cevaplarla işin içinden sıyrılmayı yeğlemişlerdi. Kimisi cevap bile vermemişti.

Eylülde, dört imzalı bir muhalefet bildirisi yayınlandı: Rosa, Mehring, Liebknecht, Zetkin.

Aralıkta Liebknecht tek başına red oyu verdi: Düşmana karşı yeni savaş kredileri isteyenlere «Düşman içimizdedir, dışarda değil» diyordu. İlk devrimci sol çekirdekler Berlin, Bremen, Stutgart, Brunswick ve Leipzig'de filizlenmeye başladı.

Gelgelelim Sosyal Demokrasinin ulusal birlik siyaseti adına sınıf işbirliğine girişmesi işçi sınıfına yeni özgürlükler kazandırmak şöyle dursun, yıllar boyu büyük mücadelelerle elde edilen kimi mevzilerin de yitirilmesine yol açtı.

Yaygınlaşan baskı ortamında Rosa Luxemburg, 1915 Şubatında tutuklandı ve aşağı yukarı savaşın sonuna kadar sürecek hapis dönemi başladı.

Rosa Luxemburg'un parti okulunda verdiği ekonomi politik ve iktisat tarihi dersleri, kendisini, «Ekonomi Politiğe Giriş» başlıklı bir çalışmaya yöneltmişti. Luxemburg'un bu teorik çalışmaları ve yürüttüğü derslerin içeriği, aslında revizyonizme karşı mücadelesiyle sıkı bir ilişki içindeydi. Teorik düzeyde, Kapital'deki «genişletilmiş yeniden üretim» şemaları kafasını kurcalıyordu. Marx, yeniden üretim konusunu soyut ve belirsiz bir çerçeve içinde ele almıştı. Luxemburg, bu belirsizliğin ulusal düzeyde yeniden üretimin mümkün olduğu sanısına yolaçtığını ileri sürüp emperyalizm olgusunu ,kapitalizmin genişlemeden, yayılmadan kendisini yeniden üretemeyeceği tezine bağlıyordu. Bu bir çeşit ileriye doğru kaçıştı. Kapitalizm her seferinde yeni toprak-

lara yayılmak zorundaydı, sonunda kapitalistleştirilecek yeni mekanlar kalmayana dek...

Tüm bu determinist görünüme rağmen, Luxemburg'un yaklaşımı aslında çok güncel bir siyasi olaydan kaynaklanıyordu. Emperyalist ülkeler Sosyal Demokrasisi, sömürgecilikle uzlaşma içindeydi. Luxemburg, emperyalizm ile revizyonizm arasında doğru orantılı bir bağlantı kuruyordu. Sömürgeciliğin yeniden üretimi mümkün kılması, sömürgelerin sermaye ve mamul eşya ihracatı açısından pazar, ham madde ve ucuz emek ithalatı açısından ise kaynak olması iledir.

Revizyonizmin temelinde ise, emperyalizmin sağladığı nisbi refah yer almaktadır.

Rosa Luxemburg, uzun sayfalar boyu, bu refahın karşılığını, sömürgelerdeki sefalet ve baskıyı duygulu bir dille anlatmakta, ama bununla birlikte kitabında anti-emperyalist mücadele üzerinde tek bir cümleye olsun rastlanmamaktadır. Ona göre, emperyalizmi ,ancak emperyalist ülkeler işçi sınıflarının gerçekleştireceği toplumsal devrim yıkacaktır.

Rosa Luxemburg, «Sömürgelerin gelişme düzeyleri gözönüne alınırsa, bu ulusların kendi kaderlerini tayin haklarını kullanmaları yerli burjuvazileri iktidara getirecek, ve bu burjuvaziler, bir süre sosyalistlerle ittifak kursalar dahi ,son tahlilde, kapitalizmle bütünleşecek. kendi işçi sınıflarını ezip, eski sosyalist dostlarına yüz çevireceklerdir» demekteydi. Oysa, emperyalist ülkeler işçi sınıfının devrimi gerçekleştirmesi halinde, yerli burjuvazilerin iktidara ulaşmaları engellenip sömürgelerde de sosyalizm kurulabilirdi.

Rosa ile Lenin arasındaki polemiğin odak noktası, Rusya devrim mücadelesinde Rus eğemenliği altındaki ulusların yeri ve özellikle de Polonya'nın durumuydu. Lenin'in tavrı, çarlık düzenine karşı tüm güçlerin nesnel ittifakı kaygısından kaynaklanıyor. İlk hedef çarlığı devirmek. Rosa'nın meselesi ise, genelde ve Polonya'nın özelinde milliyetçiliğin işçi sınıfı hareketine düşmanlığı. Nitekim, 1917 den sonra, PSP nden kopan sağ kanadın önderi Pilsudski milliyetçiliği kendisine sancak edip, devrimin baş düşmanı kesilecektir.

Lenin ,dünya düzeyinde anti-emperyalist mücadeleyi sosyalist devrim ile ittifak doğrultusunda yönlendirmeye çalışırken, Rosa Luxemburg, onun tezlerinin karşısına Polonya örneğini çıkarıyordu.

1915 başında Rosa'yı Almanya hapishanelerinden birinde bırakmıştık. Liebknecht 1914 Aralığında mecliste tek başına red oyu kullanmış, konuşmasının tam metni çoğaltılıp yasadışı yollardan dağıtılmıştı. 1915 Mart ayı içinde bütçe oylamasında Liebknecht'le beraber bir sosyalist milletvekili daha red oyu kullandı, otuzu çekimser kaldı. Artık SDP'nin oybirliğine dayanan disiplini çözülmek üzereydi.

Nisan ayında «Die Internationale»nin yayın hayatı başladı: «Ya sınıf mücadelesi, savaş halinde dahi proletaryanın varlığının biricik temelidir; ve parti yöneticilerinin sınıflararası uyum çağrıları işçi sınıfının hayati çıkarlarına karşı işlenmiş bir ihanettir; ya da sınıf mücadelesi barış zamanında dahi ulusal çıkarlar'ın «anayurdun güvenliği» nin başdüşmanıdır. Ya Sosyal Demokrasi «anayurt» burjuvazisi önünde barış zamanında dahi boyun eğecek ve günah çıkaracaktır ,ya da ulusal işçi sınıfı önünde hesap verecek, ve savaş halinde dahi barış zamanındaki mücadelesini sürdürecektir. Savaştan sonra ,artık eski nakaratları ağızlarda sakız edip Enternasyonal'i yeniden canlandırmanın imkânı yok. Enternasyonal'e yeni bir hayat vermenin tek yolu, zaaflarımızın, 4 Ağustostaki manevi çöküşümüzün acımasız ve derinlemesine eleştirisinden geçmekte. Ve bu yolda ilk adım savaşa son vermek için eyleme girişmektir.

Ya Bethmann-Hollweg, ya da Liebknecht; Ya emperyalizm yada sosyalizm— ama Marx'ın anladığı tarzda sosyalizm!»

Rosa Luxemburg, yine Nisan sonlarında «**Junius Broşürü**(*)» adlı savaşa ilişkin incelemesini tamamladı. Kitap 1916 da yayınlandı, ve Spartaküs Birliğinin temel metni oldu denilebilir. **Junius Broşürü**, tüm o devrin umutsuzluğunu ve karamsarlığını dile getirmekle beraber, aynı anda devrimin güncelliğini ve mücadelenin kaçınılmazlığını da vurguluyordu. Rosa Luxemburg, ileri kapitalist ülkelerin somutundan kaynaklanan aceleci bir genellemesinden ötürü, kitabın yazarını tanımayan Lenin'in eleştirisine hedef olacaktı. Rosa Luxemburg, artık emperyalizm çağında «ulusal savaş» olamayacağını ileri sürerken aslında değindiği sömürge ülkeler değil, yalnız ve yalnız emperyalist ülkelerin kendileri ve Avrupa'daki bir-iki bağımlı ama gelişmiş ülkeydi (Polonya, Çekoslovakya, Macaristan, v.s.)

(*) 1769 - 72 yıllarında Londro'nın **Public Advertiser** gazetesinde yönetici kesimlerin ahlaksızlığını teşhir eden bir dizi mektup Junius takma adıyla yayınlanmıştı.

Düzensiz bir şekilde yayınlanan ve yasadışı yollardan dağıtılan «Siyasi mektuplar»ın Ekim sayısında Rosa Luxemburg'un çok acı bir yazısı çıktı. Gizlice hapishaneden çıkarılan bu yazı, bir takım «devrimci» gerekçelerle, Alman militarizmini destekleyen Parvus'u hedef alıyordu.

1915 in bitmesine iki gün kala 20 sosyalist milletvekili yeni savaş kredilerini reddetti. 22 si çekimser kaldı.

1916 nın ilk günü Liebknecht'in yazıhanesinde bir toplantı yapıldı, ve siyasi mektupların Spartaküs imzasıyla düzenli yayınlanması kararına varıldı. Kabuledilen program Rosa'nın 1915 Zimmerwald toplantısına ulaştıramadığı metindi ve bu metinde işçi sınıfı hareketinin uluslararasılığı vurgulanıyordu.

22 Ocakta Rosa Luxemburg serbest bırakıldı. 24 Mart bütçe oylamasında red oyu kullanan sosyalistler parlemento grubundan çıkarılınca «Arbeitsgemeinschaft» (Emek grubu) adı altında bağımsız bir grup oluşturdular. Luxemburg ve Liebknecht, ilkeleri belirsiz olan bu muhalefet hareketini ve özellikle de yandaşlarını tercih zorunda bırakmaya çalıştılar. Bir seçim yapmak şarttı, ortada durulamazdı. Bir tarafta sınıf uzlaşmacılığı, öte tarafta ise sınıf mücadeleciliği vardı. Bu aydınlığa kavuşturma çabasının anlamı, parti tabanındaki hoşnutsuzların ,Spartakistlerle Merkezciler arasında pek fark gözetmemesi olgusuna bağlıydı.

Spartaküs Birliği, işçi sınıfını 1 Mayıs'ı büyük gösterilerle kutlamaya çağırdı. Merkezciler bu girişime ortak olmaya yanaşmadılar. Postodamerplatz'ın göbeğinde 1 Mayıs 1916 günü sabahı saat 8 sularında Liebknecht gürledi. «Kahrolsun Savaş, Kahrolsun Hükümet!» Yaka paça götürdüler Liebknecht'i. 28 Haziran'da iki yıla mahkum oldu, cezası temyizde iki yıl daha arttırıldı. Bu olay, bir yandan Merkezcilerin taktik bir yakınlaşmasına yol açarken, öte yandan da büyük protesto gösterilerine yolaçtı. SDP ise işbirlikçilik bataklığına sapladıkça saplanıyordu. Eski revizyonistlerden David, Liebknecht'ten söz ederken «havlayan köpek ısırmaz» deyimini kullanmıştı. Rosa'nın cevabı çok ağır oldu.

«Köpek, diye yıllardır kendisini tekmeleyen efendilerinin çizmesini yalayana denir.

Köpek diye, sıkıyönetim tarafından tasmalanıp ta, belki affolurum deyip ,askeri yöneticilere yine de melul mahzun bakanlara denir.

Köpek diye, hükümetin emri üzerine, bir kuşak boyu kutsal bildiği tüm parti geçmişine bir çırpıda ihanet edenlere denir.

Köpek diye biz David'leri, Landsberg'leri ve avanelerini adlandırırız. Ama şunu iyi bilsinler, hesap günü geldiğinde Alman işçi sınıfından yiyecekleri tekmeyi asla unutamayacaklar.»

Rosa hapisten çıktığından beri toplantılarda söz alıyor, yazıyor ve tüm örgütlenme faaliyetlerine katılıyordu. Aslında Spartaküs Birliğinin örgütlenmesinin perde arkasındaki kahramanı Jogiches'ti. Özellikle Temmuzda Luxemburg, Ağustos'ta da Meyer tutuklanınca, Spartaküs'ün tüm yükü onun omuzları üzerine kaldı.

SDP nin Eylül sonundaki olağan parti toplantısına hem Merkezciler, hem de Spartakistler son kez katıldılar. Spartaküs Birliğini Kate Duncker ve Franssek temsil ediyorlardı. Kongre ertesinde SDP yönetimi tüm muhaliflere karşı yoğun bir baskı uygulamasına girişti. Muhalefetin yönetimindeki yayın organlarına el kondu. Durum saptaması yapmak amacıyla 1917 Ocak başında çağrılan muhalefet toplantısına katılacakların partiden atılacakları duyuruldu. Bu koşullar altında, Nisan ayında Almanya Bağımsız Sosyal Demokrat Partisi kuruldu (USPD). Haase, Dittmann, Ledebour, Hilferding, Kautsky bu yeni partinin yöneticileriydiler. Spartaküs Birliği USPD'nin devrimci sol kanadını oluşturuyordu. Kitlelerden kopmama kaygısı, onları parti içinde kalıp muhalefeti orada yürütmeye itiyordu. USPD yönetimi ise, tabanın Spartaküs Birliğine doğru kaymasını engellemek amacıyla yürütüyordu bu içten pazarlıklı muhalefet hareketini. Rosa Luxemburg'un belirttiği gibi USPD tabanı bir seçimle karşı karşıyaydı. İlelebet ortada kalamazdı USPD. Nitekim 1921 de parti ikiye ayrılacak sol kanat Alman Komünist Partisiyle (AKP), sağ kanat ta SDP ile birleşecektir.

Şubat Devriminin haberi, bir bomba gibi patladı Almanya'nın o günkü ortamında. Rus Devrimini Rosa Luxemburg, herkes gibi büyük bir coşkunlukla karşıladı ve daha Şubat ayından itibaren devrimin proleter niteliğini kavrayan ender sosyalistler arasında yer aldı.

Rosa Luxemburg'un Ekim öncesi ve sonrasındaki yazıları takdir ve anlayış dolu. Rus devrimcilerinin karşılaştıkları tüm güçlüklerin ve zor şartların bilincindeydi Luxemburg. Ekim Devrimi ertesinde Bolşeviklerin uygulamalarına yönelik eleştirileri dahi bu anlayışlılıktan uzaklaşmadı. Zaten Rosa'nın kaygısı Rusya'daki uygulamaların Bolşeviklerin de kabullendiği kimi eksikliklerini eleştirmek değil, Rusya tecrübesinden Alman devrimi için dersler çıkarmaktı.

Brest-Litowsk barış antlaşmasını kuşkuyla karşılayan yalnız Luxemburg değildi. Mehring de, Liebknecht te aynı kanıdaydılar. Bununla birlikte Mehring, Luxemburg'dan daha iyimserdi. Devrimin uzun soluklu bir süreç olduğunu ve tek bir ülkede başlaması halinde, o ülkedeki mevzilerin epeyi bir süre, yalnız başlarına ,dünya devriminin bir kurtarılmış bölgesini oluşturacaklarını savunuyordu.

Bu tartışmalar birdenbire kesilecektir, çünkü derinden derine yaklaşan Alman Devrimi yine en beklenmedik anda çıkagelecektir. 1917 Nisanında ve 1918 Ocağında patlak veren grevlerin ardından gevşek te olsa bir örgütlenme doğmuştu: konseyler.

Fakat Spartaküs Birliği de zor durumdaydı. 1918 başlarında Jogiches de tutuklanmıştı. Mehring yaşlıydı, Clara Zetkin bu tarz faaliyetlerin insanı değildi. İşçi sınıfı USPD ile Spartaküs Birliği arasında bir ayırım yapamıyordu daha, Spartaküs Birliğinin tüm çabasına rağmen. Açıklama, aydınlığa kavuşturma kampanyasının meyvaları daha toplanmamıştı.

Eylül sonunda Almanya'nın savaşı kaybettiği anlaşılmıştı. SDP hükümete katılma şartlarını ilan etmişti. 7 Ekimde Spartaküs Birliği bir toplantı düzenlemiş, 12 Ekimde Prusya hükümetiaf ilân etmişti.

Liebknecht 23 ekimde Berlin'e vardı. Büyük bir kalabalık karşıladı Liebknecht'i. Ekim ayı içinde cephede ve cephe gerisinde asker konseyleri de kurulmaya başladı.

Spartaküs Birliği, devrimci konsey temsilcileri ve USPD bir araya gelerek 4 Kasım gününü ayaklanma tarihi olarak tespit ettilerse de, bir kaç gün sonra, ayaklanmayı 11 Kasım'a ertelediler.

7 Kasım'da, hükümet Berlin'e askeri birlikler getirdiğinde SPD ,bir muhtıra verdi ve talepleri yerine getirilmediği takdirde ayaklanmaya katılacağını bildirdi.

9 Kasım'da genel grev, planlarda umulandan iki gün önce başlayınca hükümet çekildi ve başbakan Marx von Baden görevini Ebert'e resmen devretti.

Aynı gün, ikindi vakti, Liebknecht, kraliyet şatosunun balkonundan, binlerce asker ve işçinin önünde, Sosyalist Cumhuriyeti ilan ederken, Scheidemann da, olayların akışının önüne geçmek amacıyla parlementoda işi bir oldubittiye getirip cumhuriyetin kurulduğunu açıklıyordu. Mesele Spartaküs selinin önünü almaktı.

Rosa Luxemburg, aynı gün serbest bırakıldı ve Berlin'e hareket etti. Liebknecht ve arkadaşları aynı saatlerde bir matbaayı işgal edip, «**Rote Fahne**»nin ilk sayısını bastırmışlardı. Olaylar öylesine hızla gelişiyordu ki, saatler apayrı bir boyut kazanmıştı. USPD Liebknecht'e parti yönetimine ve hükümete girmeyi önerdiğinde Liebknecht'in cevabı red oldu. Kurulan sözde «Halk Komiserleri» hükümeti, böylece 3 Sosyal Demokrat ve 3 USPD liden oluştu. Spartaküs Birliği toplantı üstüne toplantı düzenliyor, kurucu meclis seçimi tezine karşı, tüm iktidar işçi-asker konseylerine düşüncesini savunuyordu.

21 Kasım günü toplanan işçi-asker konseyleri Berlin genel kongresinde kurucu meclis tezi çoğunluğu sağladı. Spartaküs Birliği zor bir durumdaydı. Bolşevikler devrimden önce Sovyetlerde çoğunluğu ele geçirmişlerdi. Demek ki Spartaküs'ün önünde alınması gereken hayli bir yol vardı. Ne 16 Aralık'ta yapılan işçi ve asker konseyleri ulusal kongresinde, ne de USPD toplantısında Rosa Luxemburg, Spartaküs Birliği'nin tezleri etrafında bir çoğunluk oluşturamadı. Bu şartlar altında Aralık sonunda yapılan Spartaküs Birliği kongresi, AKP'nin kurulması yolunda karar aldı. 1 Ocak günü resmen kurulan AKP genç, aşırı coşkulu, ve son derece heyecanlı unsurlardan oluşuyordu. Bu aşırılık kendini seçimlere katılma konusunda gösterdi. Boykot yanlıları parti merkez komitesini azınlığa düşürdü. Rosa Luxemburg ile Jogiches'in kaygıları da zaten partinin coşkuya kapılarak, kitlelerden kopmasıydı.

Ama olaylar öylesine hızla gelişti ki, yöneticiler müdahele imkânı bulamadılar. Öte yandan Aralık ayı içinde USPD de hükümetten ayrılmıştı.

4 Ocak'ta, sola yakınlığıyla tanınan Berlin polis müdürünün görevden alınması bardağı taşıran son damla oldu. Spartaküs Birliği, USPD ve devrimci temsilciler yine biraraya geldiler. AKP nin darbe aleyhtarı tavrı kesin olmakla birlikte, görüşmelerde partiyi temsil eden Liebknecht ve Pieck, kitlelerin SDP nin siyasetini protesto ettiği gösterilerin yoğunluğuna kapılıp, ayaklanma kararına katılmaları, Partiyi, kesinlikle yönetmediği bir hareketin içine soktu. Bolşeviklerin temsilcisi sıfatıyla Rusya'dan Almanya'ya gizlice gelen Radek'in geri çekilme önerilerine rağmen, hükümetin giriştiği kanlı bastırma hareketi karşısında AKP'nin geri adım atması da mümkün değildi. Luxemburg'un, onaylamadığı bir yola girilmişti ,ama o, partinin mücadeleye atılmış kitleleri yalnız bırakmaması gerektiği inancındaydı.

Luxemburg, hükümetin provakasyonları sonucu oluşan kitlesel tepkinin yolaçtığı çatışmada, kitleleri yalnız bırakmamayı verilmiş bir namus sözü olarak görüyordu. Oysa USPD, SDP ile el altından görüşmeye oturmuştu bile. Son anda yayınlanan, AKP nin olayları tasvip etmediği, ama işçi sınıfını da yalnız bırakmayacağı tarzındaki bildiriler de para etmedi. Sosyal demokrat hükümet de silahlı çatışmalara dönüşen gösterileri, bir zamanlar SDP içinde kendileriyle birlikte yer alan, AKP'nin önder kadrosunu yoketmek için fırsat bildi.

SDP ordu kumanda kademeleriyle anlaşmış, devrimi ezmeyi kafasına koymuştu, Rosa ve Karl aylardır burjuva basın tarafından boy hedefi olarak gösteriliyordu. Kanlı sokak çarpışmaları sürerken yakalanan Rosa Luxemburg ve Karl Liebknecht'in en ufak yasal hakları dahi tanınmayacak, her ikisi de dipcik darbeleriyle öldürülecekti (*) Böylece Dünya Savaşıyla iyice su yüzüne çıkan «Sosyal Demokrasinin ihaneti» doruk noktasına varacaktı. Ama Rosa'nın ölümünden bir gün önce yazdığı son yazısının, devrimin meşalesi olmasını engeleyemeyeceklerdi:

«Berlin'de düzen hüküm sürüyor!» Sizi, budala zaptiyeler! Yarından tezi yok, kıyamet günü kopmuşçasına, tüm tantanasıyla, en ummadığınız yer ve anda devrim karşınıza yeniden çıkacak ve haykıracaktır: **Vardım, varım, varolacağım!**

T. Celal

(*) Rosa ve Karl'ın ölümünden sonra yeraltına inen AKP'yi Leo Jagiches yönetti. Ama iki ay sonra o da yakalandı ve Berlin Emniyetinde beynine kurşun sıkılarak öldürüldü. Yaşlı ve hasta olan Mehring de Rosa'lardan birkaç gün sonra kahrından öldü.

İki ay sonra toplanan Komintern'in kuruluş kongresinde Lenin, Luxemburg ve Liebknecht'in ölümünü «dünya tarihi çapında önem taşıyan bir olay» diye nitelemişti. Gerçekten de Spartakistlerin ve Alman Devriminin ezilmesi için, cepheden dönen askerlerden oluşturulan **Freikorps** (serbest kıtalar), aynı zamanda faşist örgütlenmenin de ilk nüvesini meydana getirdi. Onların öldürülmeleri, aslında ilerdeki faşizmin habercisiydi.

BİR MAYIS'IN KÖKENLERİ NEDİR?

Bir proleter bayram gününü, sekiz saatlik iş gününü elde etme aracı olarak kullanma düşüncesi ilk kez Avustralya'da doğdu. Avustralya'lı işçiler 1856'da bütün bir iş günü boyunca çalışmamaya, ve o gün, sekiz saatlik işgünü lehinde gösteriler yaparak, toplantılar ve eğlenceler düzenlemeğe karar verdiler. Bu kutlamanın yapılacağı gün olarak da 21 Nisan tarihi saptandı. Avustralyalı işçiler bu kararı, yalnızca 1856'da uygulamaya niyetlenmişlerdi. Ama bu ilk kutlamanın Avustralyalı proleter kitleleri üzerinde çok büyük etkisi oldu, onları canlandırdı ve yeni ajitasyonlara yol açtı ve bu kutlamanın her yıl tekrarlanmasına karar verildi.

Gerçekten işçilere, kendi kendilerine kararlaştırdıkları bir anda, kitle halinde işi bırakmaktan daha fazla cesaret ve kendi gücüne güven duygusunu ne verebilir? Fabrikaların ve atelyelerin ebedi kölelerine, kendi öz birliklerini toplamaktan daha fazla ne cesaret verebilir. Böylece, proleter bir kutlama günü düşüncesi hızla benimsendi ve Avustralya'dan diğer ülkelere yayılmaya başladı, ta ki sonunda tüm proleter dünyasını fethedene dek.

Avustralyalı işçilerin örneğini ilk izleyen Amerikalılar oldu. 1886'da 1 Mayıs'ın evrensel bir iş bırakma günü olmasına karar verdiler. 1 Mayıs'ta 200.000 Amerikalı işçi iş bıraktı ve 8 saatlik işgünü talebinde bulundular. Daha sonra uygulanan polisiye ve yasal baskılarla, işçilerin bu gösteriyi tekrarlaması uzun yıllar boyunca engellendi. Yine de 1888'de bu yolda yeniden karar aldılar ve gelecek gösterinin 1 Mayıs 1890'da olmasını kararlaştırdılar.

Bu sırada Avrupa'daki işçi hareketi de güçlendi ve canlandı. Bu hareketin en güçlü ifadesi, 1889'da toplanan Ulus-

lararası İşçiler Kongresi oldu. 400 delegenin katıldığı bu Kongre'de, sekiz saatlik işgünü talebinin en başta yeralması gerektiği yolunda karar alındı. Bunun üzerine Fransız sendikalarının temsilcisi, Bordeaux'lu işçi Lavigne, bu talebin tüm ülkelerde evrensel bir iş bırakımı ile dile getirilmesini teklif etti. Amerikan işçilerinin temsilcisi, yoldaşlarının 1 Mayıs 1890'da grev yapılması yolunda aldığı karara dikkat çekti ve Kongre bu tarihte uluslararası bir proletarya gününün kutlanmasına karar verdi.

Otuz yıl önce Avustralyalı işçiler, aslında yalnızca bir günlük kutlama düşünmüşlerdi. Kongre, tüm ülkelerin işçilerinin, 1 Mayıs 1890'da sekiz saatlik işgünü için, hep birlikte gösteriler yapmasını kararlaştırdı. Kimse bu kutlamanın daha sonraki yıllarda da tekrarlanmasından sözetmedi. Doğal olarak, kimse, bu düşüncenin bir şimşeğin çakışı gibi başarı kazanacağını ve işçi sınıfları tarafından kısa zamanda benimseneceğini önceden göremezdi. Bununla birlikte, 1 Mayıs'ın her yıl kutlanacak sürekli bir kurum haline getirilmesinin gerekliliğini herkesin kavraması ve hissetmesi için, 1 Mayıs'ın yalnızca bir kez kutlanması yeterli oldu.

İlk 1 Mayıs'ta sekiz saatlik işgününün uygulanması talep olundu. Ama bu hedefe ulaşıldıktan sonra da, 1 Mayıs'ın kutlanmasına son verilmedi. İşçilerin burjuvazi ve hâkim sınıf karşısındaki mücadelesi devam ettiği sürece, ve tüm talepleri karşılanmadığı sürece, 1 Mayıs, işçi sınıfının bu taleplerinin her yıl dile getirildiği gün olacaktır. Ve daha iyi günler doğduğunda, dünya işçi sınıfı kurtulduğunda, büyük bir olasılıkla insanlık o zaman da 1 Mayıs'ı, geçmişte verilen zorlu mücadelelerin ve çekilen acıların anısına yine kutlayacaktır.

İlk kez Polonya dilinde,
Sprawa Robotnicza dergisinde
yayınlandı (Paris) Şubat 1894

ALMAN SOSYAL DEMOKRAT PARTİSİNİN STUTTGART KONGRESİ (3-8 Ekim 1898)

I

Alman Sosyal Demokrasisinin Siyasal Kavgası Üzerine Konuşma:

Heine ve diğer arkadaşların yaptığı konuşmalar, son derece önemli bir noktanın, partimizde ihmal edildiğini yani, nihai hedef ile günlük mücadelelerimiz arasındaki ilişkinin kavranmadığını gösterdi. Bu nihai hedefin, programımızda güzel bir yere sahip olduğu, ama bunun pratik mücadelemizle dolaylı bir ilgisi bulunduğunun kesinlikle unutulmaması gerektiği söylendi. Belki de bir çok yoldaş, nihai hedefe ilişkin spekülasyonların, gerçekte akademik sorunlar olduğunu düşünmekte. Böyle düşünen kişilere, devrimci olarak ve bir proletarya partisi olarak bizler için, nihai hedeften daha pratik bir sorunun bulunmadığını söyliyebilirim.

Bir düşünün: bir bütün olarak hareketimizin sosyalist karakteri gerçekte neden ibarettir? Gerçek pratik mücadele, üç temel kategoriye ayrılır: sendikal mücadele, toplumsal reformlar için verilen mücadele, ve kapitalist devleti demokratikleştirme için verilen mücadele. Verdiğimiz bu üç mücadele sosyalizmin kendisi midir? Kesinlikle değil. İlkin sendikal mücadeleyi ele alalım! İngiltere'ye bakın: orada sendikal mücadele yalnızca sosyalist olmamakla kalmıyor, hat-

ta bazı bakımlardan sosyalizm için bir engel. Sosyal reform da, akademik sosyalistler (1), Ulusal sosyalistler (2) ve benzerleri tarafından aynı şekilde vurgulanıyor. Demokratikleştirme ise, özellikle burjuva nitelik taşıyor. Burjuvazi, demokrasiyi bizden çok önce bayrağına yazdı.

O halde günlük mücadelelerimizde bizi sosyalist parti yapan ne? Bu, ancak, üç politik mücadelenin üç biçimi ile nihai hedefimiz arasındaki ilişki olabilir. Verdiğimiz sosyalist mücadelenin ruhunu ve içeriğini biçimlendiren ve bu mücadeleyi bir sınıf mücadelesi haline getiren yalnızca bu nihai hedeftir. Ve biz, bu nihai hedefle, Heine'nin dediği gibi, geleceğin devleti üzerine kurulan şu yada bu hayali kastetmiyoruz. Sözkonusu olan gelecekteki bir toplumun ön koşuludur. Yani siyasal iktidarın ele geçirilmesidir. *[Bağırmalar: «Biz de aynı kanıdayız!»]* Görevimizi kavrayışımız, kapitalist toplumu kavrayışımızla sıkı bir bağlantı içindedir; bakış açımızın dayandığı sağlam zemin budur; buna göre, kapitalist toplum, en sonunda zorunlu olarak bir patlamaya, bir çöküşe yolaçacak olan çözümsüz çelişmelerin içine sürüklenmektedir. İşte bu çöküş anında biz, iflas eden bir şirketi dağıtan banka-avukatı rolünü oynayacağız.

Ama, proletaryanın çıkarlarını tam anlamıyla yerine getirebilecek bir konumda olmak istiyorsak, Heine'nin daha ön-

---

(1) 19. Yüzyılın son çeyreğinde, Alman Üniversitelerinde, sosyal siyaset alanında burjuva liberal bir akım oluştu. **Kathedersozialismus** denen bu akım, reform önerileriyle ve sosyal siyaset önlemleriyle ,işçi sınıfını devrimci mücadeleden koparmağa çalıştı. Bu akım, sosyal reforma ve devlet kapitalizmine yönelik talepleriyle, revizyonizm için teorik temel sağladı.

(2) 1896'da Friedrich Naumann tarafından kurulan **Nationalsoziale Verein**, emperyalist yayılma politikasını savunuyor ve Hristiyan-nasyonal sosyalizmini ileri süren demogojik taleplerle, işçi sınıfını siyasal ve sosyal mücadeleden koparmağa çalışıyordu.

ce önerdiği gibi (3) militarizm konusunda bazı ödünler vermekten sözedemeyiz; Konrad Schmidt'in (4) burjuva parlamentosundaki sosyalist çoğunluğun merkez komitesi önünde yaptığı açıklamalar ve Bernstein'ın, geminin kumandasını bir kez ele alsak bile, kapitalizme son veremeyeceğimizden dem vuran konuşmaları mümkün olmayacaktır. Bütün bunları okurken, sosyalist Fransız işçilerinin 1871'de bu kafada olmamaları ne şans, dedim kendi kendime, çünkü o zaman onlar şöyle diyeceklerdi her halde: «Çocuklar yataklarımıza girelim, bizim saatimiz daha gelmedi, bizim açımızdan üretim, henüz dümeni elde tutmamızı sağlayacak ölçüde gelişmedi.» Ama o zaman soylu görüntüler yerine, kahramanca bir mücadele yerine, bambaşka bir oyun izleyecektik. İşçiler o zaman kahramanlar gibi değil, ihtiyar kadınlar gibi davranacaktı. İktidara geldiğimiz zaman üretim sürecine toplumsal bir yapı kazandırabilecek bir konumda olup olmayacağımız ve üretimin bunu sağlayacak olgunlukla olup olmayacağı konusundaki tartışmaların, asıl bunların akademik bir sorun olduğu inancındayım. Bizler açısından, siyasal iktidarı ele geçirmek için çaba harcamak zorunda olduğumuz konusunda, bir şüpheye asla yer olmaması gerek. Sosyalist bir parti daima duruma uygunluk göstermeli, asla kendi özel görevlerinden geri adım atmamalıdır. Bundan dolayı nihai hedefimizin ne olduğu tamamen aydınlanmalıdır. Ve biz bu hedefi, rüzgâra, boraya, fırtınaya rağmen gerçekleştireceğiz. *[Alkışlar]*

---

(3) Wolfgang Heine, 10 Şubat 1898'de yaptığı seçim konuşmasında oportünist görüşlerini sergiledi; ona göre, Sosyal Demokrasi bir Prusya-yunker hükümetin askeri taleplerini, «halkın özgürlükleri» karşılığında onaylayabilirdi.

(4) Oportünist Konrad Schmidt, 20 Şubat 1898 tarihli «Vorwärts»de, proletarya diktatörlüğünü reddetti, ve Sosyal Demokrat parlâmento çoğunluğunun kapitalist devleti barışçı yoldan sosyalist devlete dönüştürebileceğini savundu.

II

Sendikal Mücadele ile Siyasal Mücadelenin İlişkisi Üzerine Konuşma :

Vollmar, harekete daha yeni katıldığım halde, eski savaşçılara ders vermeğe kalktığımı söyleyerek, benden acı acı yakındı. Oysa mesele bu değil. Eskilerin benimle aynı temele dayandıklarına kesinlikle inandığım için, böyle bir şeye gerek yok. Sözkonusu olan kesinlikle birilerine ders falan vermek değil, belirli bir taktiği açık olarak, hiçbir yanlış anlamaya yer bırakmadan dile getirmek. Alman Sosyal Demokrat hareketi içinde ilkin apolet kazanmam gerektiğini biliyorum; ama bu apoletleri, düşmanla uzlaşmağa çalışan sağ kanatta değil, düşmana karşı mücadele verilen sol kanatta almak niyetindeyim. *[İtiraz sesleri]*

Ama Vollmar, benim olgulara dayanan açıklamalarıma karşı şu savı ileri sürerse, «Seni gidi acemi çaylak, senin deden olacak yaştayım» derse, dayandığı mantıksal esaslarla mezarın eşiğinde olduğunu ispatlamış olur. *[Gülüşmeler]* Gerçekten yaptığı açıklamalar sırasında, Vollmar, bir eski savaşçının ağzına, en hafif deyimle, yakışmayan bir sürü söz sarf etti.

İş yasalarıyla ilgili olarak Vollmar'ın Marx'dan yaptığı ezici alıntılara yaptığım diğer bir alıntıyla karşı çıkacağım: Marx'a göre, İngiltere'de iş yasalarının hazırlanması, burjuva toplumun kurtuluşundan başka bir anlam taşımıyordu. Bunun yanısıra Vollmar, sendikal hareketi sosyalist hareket saymamanın yanlış olduğunu söyledi ve *Trade - Union*'lara değindi. Peki, Vollmar'ın, eski ve yeni *Trade - Union*'culuk arasındaki fark hakkında hiç mi bilgisi yoktu? (5) Eski *Tra-*

(5) Eski sendikalar 1890 larda, sistemle tamamen bütünleşmiş olan meslek birlikleri idi. «Yeni» sendikalar ise tüm sanayii dallarının işçilerini birleştirmek istiyordu. «Yeni» sendikalar hızla büyüdü ve bir dizi başarılı mücadele verdiler. Daha sonra Bağımsız İşçi Partisini oluşturdular.

de Union'cuların tam anlamıyla burjuva bakış açısına dayandığını bilmiyor mu? İngiltere dünya pazarındaki üstünlüğünü yitirdiği için, bu ülkede artık sosyalist hareketin ilerleyebileceği umudunda olduğunu ve dolayısiyle sendikal hareketin yeni bir yol alması gerektiğini belirten Engels'ten başkası değil miydi? Vollmar, umacı olarak Blankizmi ileri sürüyor. Blankizm ile Sosyal Demokrasi arasındaki farkı bilmiyor mu? Blankistlerde, iktidarı işçi sınıfı adına bir avuç komplocunun, Sosyal Demokraside ise işçi sınıfının kendisinin aldığını bilmiyor mu? Bu, Sosyal Demokrat hareketin eski bir savaşçısının unutmaması gereken bir farktır.

Üçüncü olarak, benim zor kullanımına düşkün olduğum ithamında bulundu. Ne yaptığım açıklamalarda, ne de *Leipziger Volkszeitung*'da Bernstein'a karşı yayınladığım yazılarda, böyle bir itham için bahane olacak en ufak bir iddiada bulunmadım. Bunun tam tersi bir tavrı benimsiyorum. Bizi zafere götürecek tek şiddet aracı, işçi sınıfının günlük mücadeleler kanalıyla sosyalist aydınlanmadan geçmesidir.

Bütün bu söylediklerim hakkında, yapılabilecek tek şikayet bunların aslında kendiliğinden anlaşılacak şeyler olduğudur. Bunlar her Sosyal Demokrat için kesinlikle bilinen şeyler, ama burada bu toplantıda bulunan herkes için, kendiliğinden anlaşılacak şeyler olduğu söylenemez. [»Ooo!» sesleri] Örneğin, karşılıklı taviz politikasını savunan yoldaş Heine için. Bu politikayla, siyasal iktidarın ele geçirilmesi nasıl bağdaşabilir? Karşılıklı taviz politikası neden ibaret? Biz halkın sahip olduğu hakların, demokratik özgürlüklerin güçlendirilmesini talep ediyoruz; kapitalist devlet ise, kendi öz güçlerinin ve toplarının, silahlarının güçlenmesini. Böyle bir anlaşma, onurlu biçimde, iki tarafın da onayıyla en elverişli bir durumda sağlansa bile, bizim elde edeceğimiz, yalnızca bir kağıt parçasından ibaret olacaktır. Börne, bir zamanlar şöyle demişti: «Kimseye, Alman anayasası üzerinde ipotekte bulunmasını tavsiye etmem, çünkü bütün Alman

anayasaları rafa kaldırılmıştır.» Bütün anayasal özgürlükler, eğer sürekli bir değer taşıyacaklarsa, anlaşmalarla değil, mücadelelerle kazanılmalıdır. Ama kapitalist devlet, bizimle yaptığı bu alışverişle, sağlam ve acımasız bir varlık kazanacaktır. Bizim onayladığımız toplar ve askerler, karşımızdaki nesnel maddi güç dengesini bizim aleyhimize bozacaktır. «Bir ülkenin gerçek anayasası, yalnızca yazılı anayasadan değil, fiili güçler dengesinden ibarettir» diyen, Lassalle'den başkası değildi. (6) Karşılıklı taviz politikasının kaçınılmaz sonucu, kâğıt üzerinde bizim lehimize görünen, ama nesnel gerçeklik içinde hasımlarımızın lehine olan ilişkileri kabul etmemiz; bizim konumumuz temelden zayıflarken, hasımlarımızın konumunun güçlenmesidir. Böyle bir şeyi öneren birinin, siyasal iktidarın ele geçirilmesi için ciddi olarak çalıştığı söylenebilir mi, soruyorum? Yoldaş Fendrich'in bu eğilimin doğallığını vurgularkenki kızgınlığı, sanıyorum yanlışlıkla bana yöneldi; bu kızgınlık temelde Heine'ye yönelikti. Bu öfke, Kapitalist devlete karşı taviz politikasından sözetmeğe cesaret eden Heine'nin, kendi konumuyla partimizin proleter inanışları arasında yarattığı keskin çelişmenin bir ifadesinden başka birşey değildi.

Şimdi de Konrad Schmidt'in, kapitalist yönetimdeki anarşinin, sendikal ve benzeri mücadelelerle yenilebileceği yolundaki konuşmasına değinelim. Eğer programımızda, siyasal iktidarın ele geçirilmesinin zorunluluğuna biraz olsun inanılıyorsa, bunun nedeni, kapitalist toplumun pisliği içinde, kapitalist anarşinin tedavi olunmasına yardım edecek hiçbir

(6) «Anayasal sorunlar, köken olarak **hukuk sorunu** değil, iktidar sorunudur; bir ülkenin gerçek anayasası, yalnızca, bir ülkede varolan gerçek. fiili güç ilişkilerinde varlık kazanır; yazılı anayasalar, toplum içinde varolan gerçek güç ilişkilerini tam olarak **ifade** ederse, ancak ondan sonra değer ve süreklilik kazanabilir...» (Ferdinand Lassalle, **Reden und Schriften**, Erster Band, Berlin 1892, s. 497)

çarenin bulunmadığı inancıdır. Anarşi-işçi sınıfının çektiği korkunç acılar, yaşama güvencesinin olmayışı, sömürü, zenginle fakir arasındaki uçurum— hergün artıyor. Bütün bu sorunları kapitalist yöntemlerle çözmek isteyen birisinin, siyasal iktidarın işçi sınıfınca ele geçirilmesinin zorunluğunu kavradığı söylenebilir mi? Burada bile, Fendrich ve Vollmar'ın öfkesi bana değil Konrad Schmidt'e yöneldi. Ve nihayet Bernstein'ın *Neue Zeit*'da çıkan bilinçli açıklaması: «Ne olursa olsun, benim için nihai hedef, hiçten ibaret, hareket ise herşey». Bunu söyleyen biri, siyasal iktidarın ele geçirilmesinin zorunluluğunu destekleyemez. Parti içindeki bazı yoldaşların, hareketimizin nihai hedefini temel olarak almadıklarını ve bunu hiçbir yanlış anlamaya yervermeden açık olarak ifade etmenin gerektiğini gördünüz. Eğer bu zorunluysa, zamanıdır. Gericiliğin darbeleri birbiri ardınca iniyor üstümüze. Kayzer'in son söylevine (7), bu tartışmayla cevap verilmelidir. Romalı Cato gibi, kesin olarak ve açıkça şöyle demeliyiz: «Aynı zamanda biz, bu devletin yıkılması gerektiği kanısındayız.» Siyasal iktidarın ele geçirilmesi nihai hedef olarak ve bu hedef ise mücadelemizin ruhu olarak kalmaktadır. İşçi sınıfımız, ««benim için nihai hedef hiçten ibaret, hareket ise herşey» diyen filozofların kokuşmuş tavrını benimseyemez. Hayır, tam tersi, nihai hedefle ilgisi olmayan hareket, amaç olarak salt kendisini alan hareket, benim için hiçtir, nihai hedef ise bizim için herşeydir. *[Alkışlar]*

(7) II. Wilhelm, 6 Eylül 1898'de Oeynhausen'de yaptığı bir konuşmada, işçi sınıfına karşı alınacak yeni olağanüstü yasaları açıkladı; buna göre, grevlerin örgütlenmesi ve yönetilmesine karşı ağır hapis cezaları uygulanacaktı.

ALMAN SOSYAL DEMOKRAT PARTİSİNİN HANNOVER KONGRESİ (9-14 Ekim 1899)

Kapitalist Toplumun Çözülüşü Üzerine Konuşma

Yoldaşlar, Yoldaş Bebel'in harikulade konuşmasından sonra, sorunun teorik yanı üzerinde konuşmak istemem, denize su taşımaya benzeyecekti. Bebel (8) bu sorunları o kadar esaslı biçimde ele aldı ve Bernstein'a karşı o kadar çok yeni olgular ileri sürdü ki, bu konudan daha fazla söz etmek gereksiz. Yine de David'in kısmen beni hedef alan bazı yorumlarına cevap niteliğinde bir kaç söz etmeliyim. Kendisinin tarım sorunuyla ilgili yorumlarına değinmiyeceğim. (9) Suni gübre sorununun konuşmasında öyle büyük bir rolü oldu ki, Pomeranyalı bir eski çiftçinin tarım birliği toplantısında neler söyleyebileceğini düşünmekten kendimi alamadım: «Konuşmamı şu sözlerle kaparken benimle aynı düşüncede olacağınızı sanıyorum: gübre tarımın ruhudur.» *[Gülüşmeler ve «Oooo» sesleri]*

(8) August Bebel, «Partinin temel görüşlerine ve taktik tavrına yapılan saldırılar» başlığı altında toplanan gündem maddesiyle ilgili olarak kongreye rapor sundu ,burada Bernstein'ın revizyonist görüşlerini reddetti ve proletaryanın sınıf örgütü olarak Alman Sosyal Demokrasisinin siyasal bağımsızlığını savundu.

(9) Eduard David, tartışmalar sırasında Eduard Bernstein'ın revizyonist görüşlerini savundu, ve tarım alanında küçük işletmelerin, büyük işletmelerden daha kârlı olduğunu ve bundan dolayı, tarımda küçük işletmecilikten büyük işletmeciliğe doğru bir gelişme olmadığını iddia etti.

Bernstein ve yandaşlarının en zayıf yanı, *ekonomik iktidar* diye adlandırdıkları konuyla ilgili geliştirdikleri teorilir; buna göre, işçi sınıfı siyasal bir devrimi başarıyla gerçekleştirmeden önce, bugünkü toplumsal düzenin çerçevesi içinde ilkin bu *ekonomik iktidarı* ele geçirmelidir. David ve Bernstein'ın diğer yandaşları bizi çoğunlukla, anlamsız sözler kullanmak ve modeller öngörmekle suçlayarak saldırıyorlar. Ama ben, ekonomik iktidarın ele geçirilmesi sorunuyla ilgili boş sözler sarfeden ve modeller kuranın, kendileri olduğunu ispatlıyacağım.

Marx'ın bütün siyasal sınıf hareketlerinin temelinde, belirli ekonomik ilişkilerin yattığını ispatladığı herkesce biliniyor. Marx, daha önceki tüm tarihsel sınıfların, siyasal iktidarı kazanmadan önce, ekonomik iktidarı ele geçirdiklerini göstermişti. Ve şimdi Davidler, Woltmannlar ve Bernsteinlar, bu modeli körükörüne çağdaş ilişkilere uyguluyorlar. Bu, onların ne daha önceki mücadelelerin özünü, ne de bugünkü mücadelelerin özünü anlamadıklarını ispatlıyor.

Daha önceki sınıfların, yani Üçüncü Tabakanın, ekonomik iktidarı siyasal kurtuluştan önce ele geçirdiğini söylemenin anlamı nedir? Sadece şu tarihsel olgu sözkonusu burda: Daha önceki bütün sınıf mücadelelerinin, yükselmekte olan her yeni sınıfın, sonunda kendi sınıf egemenliğini dayandıracağı yeni bir mülkiyet biçimini de birlikte yarattığı gibi, ekonomik bir gerçekliğe indirgenebilir. Orta çağların ilk yarısında artizanların kentli soylulara karşı verdiği mücadele şu olguya bağlıydı: Soyluluğun toprak üzerinde sürmekte olan mülkiyeti karşısında, emeğe dayanan yeni bir mülkiyet biçimi yarattılar. Sonunda siyasal zincirleri kıran ve artık anlamsız hale gelen feodal mülkiyet kalıntılarını, kendi örneğine göre yeniden biçimlendiren, yeni ekonomik yaratım olgusuydu. Orta çağların sonunda orta tabaka feodalizme karşı mücadele yürütürken ve yabancı emeğin sömürüsüne dayanan yeni kapitalist mülkiyet biçimi yaratılırken ve nihayet üçün-

cü tabaka ekonomik iktidar yanında siyasal iktidarı da ele geçirirken, yine aynı şey tekrarlandı.

Şimdi soruyorum: Bu model bizim durumumuza uygulanabilir mi? Hayır. Yalnızca proletaryanın ekonomik iktidarı üzerine saçmalayanlar, bizim mücadelemizle daha önceki tüm sınıf mücadeleleri arasındaki büyük farklılığı es geçebilir. Daha önceki bütün sınıfların tersine, proletaryanın sınıf mücadelesini, bir sınıfın egemenliğini kurmak için değil, her türlü sınıf egemenliğine son vermek için yürüttüğü iddiası, boş bir söz değildir. Bu, temelde şu olguya dayanmaktadır: Proletarya yeni bir mülkiyet biçimi yaratmaz, sadece kapitalist ekonomi tarafından yaratılan mülkiyet biçimini toplumun mülkiyetine geçirerek, yeniden biçimlendirerek geliştirir. Proletaryanın bu günkü burjuva toplumunun çerçevesi içinde, ekonomik güç yaratabileceğine inanmak da bir hayaldir; proletarya ancak siyasal iktidarı ele geçirebilir ve ondan sonra kapitalist mülkiyet biçimini kaldırabilir. Bernstein, Marx ve Engels'i, o büyük Fransız devriminin siyasal şemasını bizim durumumuza uygulamakla suçluyor. Oysa kendisi ve «ekonomik iktidar» teorisinin diğer yandaşları, büyük Fransız devriminin *ekonomik* şemasını proleter mücadeleye uygulamaktadır.

David, kapitalist mülkiyetin temellerinin alttan kazılmasıyla ilgili bir teori sunuyor. Onun sosyalist mücadele anlayışının, gerçekte herhangi bir şeyin altını kazıp kazamıyacağını bilemem. Bu konuda kesin şüphelerim var. Ama böyle bir anlayışın, kafamızda oyuklar olduğunu kabul ettiği açık *[Gülüşmeler, protestolar.]*

David ve Bernstein'ın yandaşları, sendikalar ve kooperatifler konusundaki tavrımızı ekonomik iktidar anlayışları açısından gözönüne alıyor. Bizi, bu kurumları zorunlu bir bela olarak görmekle suçluyorlar. Bugün bütün yoldaşların politikacılarla sendikacılar arasında suni bir ayrım yapmak isteyen şu sözde politikacıların bile — Almanya'da sendikalar

alanında daha yapılacak çok şey olduğunu ve tüm gücümüzü bu görev için harcamamız gerektiğini açıkça gördüklerine inandım. Eğer sendikal mücadeleler denetimimizden çıkarsa, ya da geliştirilmezse, bundan siyasal mücadelenin de büyük zarar göreceğini, hepimiz biliyoruz; çünkü gerekli olan ilk ön koşul, sınıf mücadelesinin zorunluluğu konusunda geniş bir kitleyi eğitmektir, ve bu sonuca erişmekde kullanılacak en iyi araç sendikalar çevresinde verilen mücadelelerdir. Ama bizi sendikalar karşısında pek «dostça» davranmamakla suçlayanlar, belirli bir anlamda, —özellikle bu «dostça» deyimiyle sendikalarla ilgili hayaller beslemeyi kastediyorlarsa—, beki de biraz haklılar. Eğer sendikalar, işçileri sınıf mücadelesine kazanmada, onları aydınlatmada ve onların bugünkü koşullarını düzeltmede sadece bir araç olarak sunulmazlarsa, eğer sendikaların dolaysız olarak kapitalist mülkiyeti sosyalist mülkiyete dönüştürebileceği ve onun temellerini kazabileceği düşünülürse— böyle bir anlayışı desteklemekten vazgeçmemiz, hak olmaktan çıkarak bir zorunluluk haline gelir. *[«Çok doğru»...]* Verdiği mücadelede, işçi sınıfı için, kendi hayallerinden daha tehlikeli bir düşman yoktur. Böyle bir görüşü destekliyenler, temelde, hiç te sendikaların dostu değildirler, çünkü onlar zorunlu olarak daha sonraki hayal kırıklıklarına yolaçacaklardır.

Bu çizgide gelişen anlayış, kooperatifler konusunda daha da yanlışa düşüyor. Burada yalnızca bir kaç gözlemde bulunmakla yetineceğim. Kooperatiflere sendikalarla aynı ölçüde önem vermek, hatta bunların bir siyasal mücadele biçimi olduğunu söylemek bugünlerde moda oldu. Hayır, kooperatifler bambaşka bir konu. Onların taşıdığı olumlu anlam, işçi sınıfı açısından taşıdıkları anlam gözönüne alındığında bile, ortaya çıkan sonuç, kooperatifçiliğin bir sınıf mücadelesi olmadığıdır. *[«Çok doğru»...]* İkinci olarak, kooperatiflerin şimdiden sosyalist bir düzenin tohumlarını taşıdığını hayal edenler, günümüz koşullarındaki önemli bir etkeni unut-

maktalar: *Yedek işsizler ordusu*. Kooperatiflerin adım adım tüm kapitalist girişimleri işalanı dışına ittiğini ve onların yerini aldığını varsaysak bile, bugünkü pazar ilişkileri aynı kaldığında, üretim ilişkilerini belirleyen genel bir plan olmadan, mal talebinin karşılanabileceği gibisinden hayali bir varsayımda bulunmamız kesinlikle mümkün değildir, çünkü işsizlik sorunu, önceki gibi yine ortada kalacaktır. Bir nokta daha: hangi kooperatiflerin ideal olarak alındığını, soyut şema olarak düşünüldüğünü bilmiyorum. Bildiğim yalnızca, şimdiye dek kooperatif hareketine örnek olarak gösterilen İngiliz kooperatiflerinin, üretimle ilgili alanlarda hiç de sosyalist idealleri gerçekleştirmedikleridir. *[Bağırmalar: «Bizim modelimiz, Belçika modeli»]*

(1899 Eylül'ünde Pleymouth'da yapılan) İngiliz sendikaları kongresinde bir terziler sendikası, sendikalar parlamento komitesinin belirlediği ücret ve çalışma koşullarına kooperatiflerin uyması için baskıda bulunmak üzere bu komitenin korporasyonlarla işbirliği yapmasını talep etti; bu durumda kooperatiflerde kapitalist sömürünün bütünüyle ortadan kaldırılmadığı anlaşılmaktadır.

Bernsteincı çizginin, kapitalist toplumun genel olarak sosyalleştirilmesine ilişkin teorisi de, bu ekonomik anlayışla ilgilidir. David'in konuşmasından sonra, bu düşüncenin ayrıntılı biçimde çürütülmesine gerçekten gerek kalmadı. Çünkü David, diğer noktalar yanında, gümrük birliklerini bile kapitalizmin kısmi sosyalleşmesine örnek olarak gösterdi. Bu yoldaşların sosyalizmi şöyle algıladıkları açık: Bütün pratik politika bugüne kadar olduğu gibi — belki kooperatiflere daha büyük ilgi gösterilmesi dışında — değişmeden kalacak ve sonra herşey daha kolaylaşacak: bütün bunların üzerine sosyalizm etiketi yapıştırılacak ve herşey tamam olacak... Ama Engels'in bir zamanlar «elbise fırçası, memeli hayvan diye sınıflansa bile, süt vermez» dediği unutuluyor. *[Gülüşmeler, «çok doğru», «çok doğru« diyen sesler]*

Bir de (kapitalizmin) *çöküş teorisi* sorununa göz atalım. Daha bugünden kazandığımız bir çok şeye sosyalizm dersek, elbette, (kapitalizmin) çöküşe sürüklenmesine hiç de gerek kalmayacaktır. Ama böyle mecnunca bir anlayışa sahip yoldaşlar *[Fendrich «biraz daha saygılı olalım» diye bağırır. Başkan çıngırak çalar]* —özür dilerim, hakaret etmek istemedim, «yanlış» demek istedim. Böyle yanlış bir sosyalizm anlayışına sahip olan yoldaşlar, evrim teorisini, diyalektik tarih anlayışında bir kaç küçük düzeltme yapılması biçiminde kavramaktalar, ve tarih yine zarif ve dümdüz bir yoldan yürümeye devam edecektir. Bu yoldaşlar, Marx ve Engels'in evrim teorisi anlayışından, çöküş ve toplumsal altüst oluş kavramından ayrılıyorlar ve bay Brentano'nun anladığı tarzda, çok cazibeli bir evrim kavramını benimsiyorlar. Tarihten ders almak istediğimizde, daha önceki bütün sınıf mücadelelerinin aşağıdaki gibi geliştiğini görürüz: yükselen sınıf, yasal reformlar ve küçük adımlarla, eski toplumun bağrında gelişip güçlenir, ta ki eski zincirlerini *toplumsal ve siyasal bir altüst oluşla* kıracak kadar güçlenene dek. Yükselen sınıfın eski hakim sınıfın bağrında ekonomik gücünü en yüksek noktaya geliştirebildiği gerçeğine rağmen, sözkonusu sınıf mücadelelerinin yukardaki yoldan yürütülmesi zorunluydu. Bizim için ise bu yol, on kat daha zorunludur. Toplum altüst olmadan, onu barışçı yoldan sosyalizme götürebileceklerini sanan yoldaşlar, gerçekte tarihsel bir temelden yoksundurlar. Devrimden, köylülerin yabalarını ve kan dökülmesini anlamak zorunda değiliz. Devrim, kültürel biçimler altında da gelişebilir; bu konuda şansı olan tek devrim de proleter devrimdir; çünkü biz, şiddete başvurmayı, vahşi bir devrimi en son isteyecek kişileriz. Ama bunun böyle olması, bize değil, hasımlarımıza bağlı *[«Çok doğru»...]* dolayısıyla iktidarı hangi biçimde ele geçireceğimize ilişkin soruları bir yana bırakmalıyız; çünkü bu sorular, önceden kestiremiyeceğimiz koşullara bağlıdır. Bizim için söz konusu olan,

meselenin özüdür, bu da egemen kapitalist ekonomi düzeninin bir bütün olarak dönüştürülmesi için çaba harcamamızdan ibarettir. Ve bu dönüşüm de yalnızca, devlet iktidarının ele geçirilmesiyle sağlanabilir; bugünkü toplumun sınırları içinde sosyal reformlar yaparak asla gerçekleştirilemez. Bu umuttan (devrimden) vazgeçenler, ya geçmişle ilgili cehalete ya da gelecekle ilgili iyimserliğe dayanan bir bakış açısından hareket etmektedirler. Şimdi, daha pratik bir diğer sorunu ele alalım. Bebel, Bernstein'a karşı altı saat süren parlak bir polemik konuşması yaptı. Soruyorum: aramızda bu teorilere inanan tek kişinin yalnızca Bernstein olduğunu varsayabilseydik, düşünce farklılıklarının soyut teori alanından kaynaklandığını varsayabilseydik, bu, konuşmaya gerek kalır mıydı? Biz pratik, siyasi bir kavga partisiyiz, eğer, tek bir kişinin ne kadar önemli ve değerli olursa olsun, partinin herkesçe benimsenen teorik çizgisinden sapması söz konusu olsaydı, Bebel böyle bir konuşmayı asla yapmazdı. Partimiz içinde aynı teoriyi benimseyen bir çok yoldaş var, ve fikir ayrılıkları yalnız teoriye, yalnız soyutlamalara değil, pratiğe de ilişkin. On yılı aşkın bir süredir, saflarımız arasında Bernstein'ın anlayışına sempati besleyen oldukça güçlü bir akımın geliştiğini herkes biliyor; bu kişiler, bugünkü pratiği sosyalizm olarak sunmak ve böylece —tabii bilinçsiz olarak— uğruna mücadele verdiğimiz sosyalizmi —boş bir sözden ya da bir tasavvurdan ibaret olmayan biricik sosyalizmi—, bir devrimci gevezelik haline getirmek istiyorlar. Bebel, Bernstein'ın kavramlarının son derece karmakarışık olduğunu ve birkaç anlama birden geldiğini —Bernstein, beni yanlış anlıyorsunuz diyemediği sürece, bunların tutarlı bir çerçeve içinde asla kavranamıyacağını— küçümseyerek söylerken son derece haklı. Daha önceleri Bernstein böyle yazmazdı. Açıklıktan yoksun oluş, bütün bu çelişmeler, onun kişiliğine bağlanamaz; bunlar, onun eğilimi, denemelerinin içeriğiyle ilgilidir. Son on yıllık parti tarihini izleyip ve par-

tinin kongre tutanaklarını inceleyecek olursanız, Bernsteinci eğilimin henüz tam olarak olgunlaşmamakla birlikte, adım adım güçlendiğini göreceksiniz; bunun asla gerçekleşmiyeceğini umut ediyorum. Bernsteinci akım bugünkü evresinde, kendi özünü açıkça ortaya koyamaz, kendi eğilimini ifade edebilecek uygun bir dili asla bulamaz. Bernstein'ın açıklıktan yoksun olduğunu göstermek zorundayız. Bernsteinci eğilimin bizim sosyalizmimizin boş bir söz haline gelmesine nasıl yol açtığını göstermek için, son bir kaç günün olaylarından küçük bir örnek sunacağım sizlere. Münih'te, bu kongrede takınılacak tavrı saptamak için yapılan bir toplantıda, bir konuşmacı, Schippel olayı üzerine konuşurken, şunları söyledi: «Schippel milisten, programımız ise bir halk ordusundan söz etmektedir» —benim için anlamı olmayan bir ayrım, ama önemsiz. Ve şöyle devam ediyor: «Schippel'in lehine olarak belirtelim ki, programımızın bu bölümünde, gerçekte, şimdilik, yalnızca askerlik süresinin indirilmesi için çalışmamız gerektiğinden söz edilmektedir.» Daha ilerdeki günlerde ele alınacak olan milis konusuna ilişkin tartışmayı vaktinden önce başlatmak istemiyorum, sadece bu yöntemin karakteristik yanına bir örnek diye gösteriyorum. Asgari programın son derece belirli bir anlamı var. Sosyalizmin, bir tabancanın ateş alması gibi bir anda başlatılamıyacağını biliyoruz; ekonomik ve siyasi gücümüzü arttırmak, iktidarı almak ve nihayet bugünkü toplumun boynunu kırmak amacıyla, bugünkü düzenden, —onu ekonomik ve siyasal bir zemin üzerinde keskin bir sınıf mücadelesine sürükleyerek— küçük reformlar koparabilirsek, sosyalizmi başlatabiliriz; asgari taleplerimiz yalnızca bugün için saptanmıştır. Bize verdikleri herşeyi alacağız, ama siyasal programımızın bütünü için de talepte bulunmak zorundayız. *[«Çok doğru»]* Programımızın kesinlikle milis kurulmasını öngören üçüncü maddesi yerine, Münihli yoldaşımız, partinin pratik talebi olarak, askerlik süresinin kısaltılmasını ileri sürmüştür.

Eğer bu şekilde, asgari programımızın önemsiz bir bölümünü gerçek, asıl asgari programımız haline getirirsek, o zaman bugün asgari program saydığımız şey, nihai hedef olur ve bizim gerçek nihai hedefimiz ise tamamen gerçeklik alanından koparılır ve fiilen «devrimci bir gevezeliğe» dönüşür. *[Şiddetli alkışlar]*

SEKİZ SAATLİK İŞGÜNÜ SORUNU PARTİ KONGRESİNDE

Parti kongremizde son çarşamba ve perşembe günü sunulan parlamenter faaliyetle ilgili raporu, sekiz saatlik işgünü sorununa ilişkin yoğun bir tartışma izledi. Bu tartışma, alışılagel diği üzere, parlamento gurubumuzda yapılan tekliflerle son buldu. Ama umut ederim ki, temsilcilerimiz bu tartışmadan, sekiz saatlik işgünü konusunda izledikleri yolun, partimizin geniş kesimleri arasında belirli bir hoşnutsuzluğa neden olduğunu çıkarmışlardır. Yoldaş Eichhorn ve Berlin'den gelen delegelerin başlattığı bu tartışma, bundan dolayı birkaç önemli noktayı atlasa bile— son derece yararlı olmuştur.

Eğer bu, bazı temsilcilerimizin kongrede yaptığı gibi, salt Reichstag'ın çalışma düzenine ilişkin basit bir sorun haline getirilirse, sekiz saatlik işgünüyle ilgili parlamento taktiklerimiz, fiilen, gülünç şekilde cüceleştirilmiş olur. Basit ve ölümlü bir parti üyesinin Reichstag'ın çalışma düzeni denen bu esrarlı ve karmaşık konuyu doğru biçimde kavrıyamıyacağını kabul etsek bile, yine de, bu çalışma düzeni yalnızca, sekiz saatlik işgünü talebini Reichstag'a *ne zaman* ve *hangi şekilde* sunacağımızı belirler. Oysa bize göre, sorunun püf noktası, parlemento gurubumuzun fiilen *sekiz saatlik işgününü* değil, ilk adım olarak *on saatlik işgününü* talep etmesinden ibarettir.

Yoldaş Rosenov'un parlamenter faaliyetlere ilişkin raporu kadar, yoldaş Edmund Fischer'in söyledikleri de hiçbir şüpheye yer bırakmadan ortaya koymuştur ki, parlamen-

to gurubumuz bu sorunu, Reichstag'da sekiz saatlik işgünü yasasını mı yoksa sekiz saati daha sonra elde etme umuduyla, on saatlik işgününü mü önereceğimiz şeklinde birbirinden ayrılan salt bir formalite ve aşırı bir titizlik konusu olarak ele almaktadır. Gerçekte ise, burda söz konusu olan formaliteler değil, bu konuyla ilgili olarak izleyeceğimiz taktiğin özüdür.

Eğer sekiz saatlik işgünü isteniyorsa, on saatlik işgünü talep edilemez, bu son derece açık. Bunun tersinin yapılması belki daha doğru olur: eğer işgününün yasal olarak *on* saatle sınırlandırılması için herhangi bir imkân doğacaksa, bu yalnızca sürekli sekiz saatlik işgünü için baskı yaparak sağlanabilir. Bütün deneylerimiz bunu gösteriyor. Ancak burjuva toplumundan verebileceği *herşeyi* talep ederek, orda burda bazı küçük şeyler elde olunabildi. Ve şimdi partimizdeki «pratik politika» denen uygulamanın yeni ilkesi, tam tersine, ılımlı ve sınırlı taleplerle büyük şeyler sağlama umudu beslemek olmuştur.

Bunun için, Edmund Fischer'in başvurduğu Bebel'in tezinin bütünüyle yanlış olduğuna inanıyoruz. Bebel şunu öneriyordu: On saatlik işgünü talebinde bulunacağız, böylece burjuva partilerini, sık sık sözü edilen bu reform konusunda ciddi olup olmadıklarını göstermek zorunda bırakacağız. Bu taktik geri adım, ne kadar popüler ve cazip görünürse görünsün, yine de hedefi gözden kaçırmaktadır. Bizim çok aşırı olan taleplerimizin, burjuva partilerimizin iyi niyetini göstermesini engellediğine, kimse inanamaz. Tam tersine, herkes çok iyi biliyor ki Reichstag'daki burjuva çoğunluk, on saatlik işgününü yasallaştırmak istediği an, desteğimizi sağlıyacağından kesinlikle emindir. Evet, asıl sekiz saatlik işgünü yasasını talep ederek, burjuvaziyi en azından bundan daha ılımlı bir reformla iyi niyetini göstermeye zorlayabiliriz. Bütün diğer durumlar gibi burada da, burjuvaziden bir dirhem «iyi niyet» koparan, yalnızca bizim yapacağımız bu

baskıdır, burjuva reformlarını en ileri noktalara doğru iteklememizdir. Burjuvaziye baskı yapmaktan vazgeçerek burjuva partilerinin sözde «iyi niyetinin» harekete geçirileceğini hesap etmenin, ne kadar *mantıksız* olduğu ortadadır.

Partimizin, sekiz saatlik işgünü talebinden *biçimsel olarak* asla vazgeçmediği doğrudur. Ama bu talebi yalnızca *biçimsel olarak* sürdürmektedir. Sosyal Demokrat Parti, sekiz saatlik yasal işgünü talebini şimdiye dek taviz vermeden sürekli savunan tek parti olmuştur. Eğer şimdi partimizin kendisi de, daha farklı ve daha kolayca elde edilebilecek bir yasa lehine, kendi yasa önerisini ertelerse, bu talebin halen olanak dışı olduğunu biz de kabul etmiş oluruz. Bu durumda, burjuva toplumu bu reformu artık hiç hesaba katmaz. Sekiz saatlik işgününün daha uzaklara, daha yakın olan on saat yasasından daha sonraya ertelenmesiyle, sekiz saatlik işgünü de fiilen pratik politikamızın alanından uzaklaşmış olur; bu konuda kendimizi aldatmamalıyız.

Bununla birlikte, yasal sekiz saatlik işgünü, bizim asgari programımızdaki taleplerden biridir; yani, işçi çıkarlarının temsilcileri olarak, bugünkü devletten talep etmek ve beklemekle yükümlü olduğumuz sosyal reformun en asgarisidir. Bu asgari taleplerin daha da küçük lokmalara bölünmesi, bizim taktiğimizin bütününe ters düşer. Bundan dolayı, Sosyal Demokrasi askeri sistemi düzeltmek için, şimdilik bir yıllık askerlik hizmetinin benimsenmesini yada gıda maddeleri üzerindeki gümrük resimlerinin kaldırılmasını sağlamak amacıyla, bunların indirilmesini, asla talep etmez. Asgari taleplerimizi daha da küçültmeden ortaya koyacağız. *Herhangi bir* taksidi kabul edecek olsak bile, bizim taleplerimizi sınıfsal çıkarlarına uydurma işini burjuvazinin kendisine bırakmalıyız.

Oysa parlamento gurubumuzun sekiz saatlik işgünüyle ilgili tuttuğu yolu seçersek, en ileri sosyal gelişmeyi temsil eden parti olmaktan vazgeçmiş oluruz. Çünkü, Reichstag'-

daki ortak on saatlik çalışma günü talebimizle, daha bugünden sekiz saatlik işgünü talebinde bulunan Aşağı Silezya'daki Hıristiyan Madenciler Birliğinin dilekçesi karşısında nasıl tutunabilirdik? Ve herşeyden önce, kendi sendikalarımızı nasıl büyük bir açmaza düşürürdük! Sendikalarımız daha şimdiden dokuz saatlik yada sekiz saatlik işgünü için mücadele veriyorlar, ve bazı yerlerde bunu şimdiden hayata geçirdiler.

Ama bütün pratik gerekçeleri bir yana bırakalım. Sözkonusu sorunda gördüğümüz gibi, asgari taleplerimizin daha da küçük *burjuva* taleplerine dönüştürülmesi, tehlikeli bir eğilimi gösterdiği için de acıdır. Milletvekillerimizden Rosseno, Edmund Fischer ve diğerleri yaptıkları konuşmalarla, Reichstag'dan sekiz saatlik işgünü yasasını çıkarma *umudunun bulunmadığına* inanarak hipnotize olduklarını, kesin olarak göstermişlerdir. Ama eğer biz *kendimiz de,* taleplerimizin aşırı ve pratikte imkânsız olduğuna inanmağa başlarsak, burjuva toplumuna moral açıdan en acı tavizi vermiş oluruz.

Parlamento gurubuna «havale edilen» tekliflerin Reichstag'daki işlemleri derhal etkileyeceğini pek umut etmiyoruz. Yoldaş Zetkin'in parti kongresinde yaptığı mükemmel konuşmaları benimsememiz için çok daha fazla neden var: sekiz saatlik işgünü için verilen mücadelenin ağırlık noktası, Reichstag'a değil. ülkenin her yanında yürütülen ajitasyona dayanmalıdır. Bu konuda da, parlamento çalışmalarımız, ilkin büyük işçi kitlesi tarafından teşvik olunmalı ve gerekli dürtüyü onlardan sağlamalıdır. Ve onlar, diplomatik daleveralar nedir bilmezler: uluslararası sosyal demokrasinin on yıllardan beri temsil ettiği ve uğruna nice kurbanlar vererek oniki kez kutladığı 1 Mayıs'ın dayandığı davaya, sekiz saatlik işgünü davasına, onlar, sımsıkı bağlıdırlar.

Leipziger Volkszeitung,
19 Eylül 1902

«PROLETARYA» PARTİSİNİN ANISINA

Uzun yıllardan beri, Kunicki, Bardowski, Ossowski ve Pietrusinski'nin (10) kahramanca ölümlerinin yıldönümlerinde, uluslararası sosyalizm davası uğruna şehit düşen bu yiğitlerin mezarları başında, Polonya'daki ilk sosyalist partinin kurucularının (11) anısını rahatsız edecek sosyal-şoven gösteriler düzenleniyor. Burada, Polonya Sosyalist Partisinin (12) örgütleri tarafından, özellikle yurtdışında, her yıl düzenlenen toplantılardan sözediyoruz; bunların amacı, sosyalizm bayrağı altında saklanan bugünki milliyetçilik adına, Polonya işçi hareketinin geçmişine elkoymaktır. PSP'nin programı ve siyasi ahlak anlayışı ile devrimci şehitlerin tüm yaşantıları ve eylemleri birbirine bağdaştırılamayacağı için, bunun bir küstahlık olduğu düşüncesindeyiz.

(10) 28 Ocak 1886'da «Proletarya» partisinin merkez komitesi üyeleri Stanislaw Kunicki, Piotr Bardowski, Michael Ossowski ve Jan Pietrusinski asıldılar.

(11) 1882'de Ludwik Warynski tarafından kurulan Polonya'nın ilk sosyal devrimci işçi partisi, «İ» yada «Büyük Proletarya» adıyla biliniyordu. 1886'da büyük bir tutuklama dalgası sonucunda dağıtıldı.

(12) PSP, 1892 Ekiminde Paris'te Boleslaw Limanowski başkanlığında toplanan bir kongreyle kuruldu. Reformist-milliyetçi bir politika izliyordu. Programında Polonya'nın bağımsızlığı için mücadele verilmesini kabul etmişti: ama bu bağımsızlık, Rus proletaryası ile kurulacak ittifakla devrimci yoldan değil, Polonya'daki toplumsal ilişkilerin tedricen değişmesiyle elde olunacaktı. PSP içinde oluşan sol grup, 1906 da partiden ayrıldı.

Bu dört kişi gibi, böylesine kutsal bir düzeye erişen düşünceleri uğruna başları dik ölüme giden ve ölürken geride kalan yoldaşlarına cesaret ve coşku veren sözlerle haykıran kişiler, şüphesiz, tekbaşına herhangi bir partinin, bir gurubun, ya da hizibin malı olamaz. Onların yeri, tüm insanlığın Panteon'udur; hangi içerik ya da hangi biçimde olursa olsun, özgürlük düşüncesini gerçekten seven herkes, onları kendine en yakın canlar olarak kucaklamalı ve anılarına saygı göstermelidir. Özellikle Polonya üniversite gençliğinin, «Proletarya» partisinin anısına düzenlenen toplantılara kalabalık gruplarla katılmasını, aydınlarımız arasındaki idealizmin ve çok umutlar vaad eden devrimci eğilimlerin bir işareti olarak büyük bir sevinçle selamlıyoruz.

Biz, ne «Proletarya» kahramanlarının anısı üzerine tekel kurmak istiyoruz ne de onun çevresinde —Patroklos'un ölüsü gibi— dar parti çıkarları için mücadele vermek istiyoruz. Ama asılanların anısına gösterilen saygı, gürültülü ve aptalca bir spor gösterisi haline getirilirse, siyasal bir grubun yararına kullanılan basit bir reklâm düzeyine indirgenirse ve «Proletarya» yandaşlarının, kendilerini kahraman mertebesine yükselten düşünce ve eylemleri, kamuoyu önünde saygısızca yokedilir ve yanlış yorumlanırsa, o zaman, ilkelerinin özünden dolayı «Proletarya»nın devrimci geleneklerinin mirasçılarına düşen ilk görev, bütün bunları yüksek sesle protesto etmektir. Devrimci anma günlerinin her yıl düzenli olarak tertiplenen bu tür toplantılarla geçiştiirlmesine karşıyız; bu toplantılar, mekanik havalarıyla, gündelik ve —«alışılagelen» herşey gibi— oldukça saçma bir olay haline gelmiştir. Ama biz yine şu kanıdayız ki, 28 Ocak'ta şehit düşenlerin şu anda en uygun biçimde anılması, ancak, onların mezarlarının, ne sosyal - şöven taklalar atmak ne de kurşun askerleri bir «ulusal ayaklanma» ya hazırlamak için elverişli bir yer olmadığını göstermekle sağlanabilir.

Ne yazık ki, ülkemizdeki sosyalist hareketin gelenekleri, bugünkü Polonyalı devrimci kuşaklarca çok az bilinmektedir. Kanımca, geçmişteki mücadelenin anılarını canlandırmanın zamanı gelmiştir, bu mücadele bugün, gerek moralimizin yükselmesi, gerekse siyasal dersler çıkarılması açısından zengin bir hazinedir. Herşeyden önce, Polonya'daki etkin ve —örgütsel açıdan— güçlü ilk sosyalist partinin, «Proletarya»nın, entellektüel çehresinin, kendi sözlerinin ve eylemlerinin ışığı altında, tarihsel gerçekliğin ışığı altında, incelenece ği zaman gelmiştir artık.

I

«Proletarya» partisinin siyasal düşüncelerini doğru olarak kavramak ve irdelemek isteyen bir kişi, her şeyden önce bu partinin programının homojen olmadığı, program ve yöneliminin iki ayrı unsurdan —yani Batının ve Rusyanın etkisinden; Marx'ın teorisi ve «Narodnaya Volya»nın pratiğinden— oluştuğu gerçeğinden hareket etmelidir.

1880'lerde Polonya krallığının toplumsal koşulları, kelimenin avrupai anlamıyla, bir «işçi hareketi» için uygun bir zemin sağlamaktaydı. Son ayaklanmanın yenilgiye uğramasından (13) ve toprak reformundan sonra, sanayinin gelişmesi, kapitalizmin kentlerdeki ve kısmen de kırlardaki kesin zaferini tamamladı. Pozitivist ««organik çalışma» teorisi, feodal-ulusal ideolojinin toplumdaki enson kalıntılarını ortadan kaldırdı ve diğer herhangi bir ülkeden daha açık biçimde Polonya'da burjuvazinin toplumsal ve entellektüel

(13) 1860/61 yıllarındaki köylü kaynaşmaları, 22 Ocak 1863'te, Polonya, Litvanya, Beyaz Rusya'da ve Ukranya'nın bazı kesimlerinde, ulusal ve sosyal baskıya karşı bir halk ayaklanmasının patlak vermesine yolaçtı; bu ayaklanma, ulusal bir önderlik oluşmadığı için 1863/64 yılında kanlı bir şekilde bastırıldı.

egemenliği için zemin hazırlandı. Modern sınıf çelişmeleri, ekonomik durum ve sanayi proletaryasının toplumsal önemi açığa çıktı. Böylece, Marksist öğretinin temel olarak kabul ettiği nesnel koşullar, Polonya krallığında her bakımdan son derece olgunlaştı ve bunun mantıklı bir sonucu olarak «Proletarya» Partisi, sosyalist çalışmalarının bütün gelişimi boyunca Marksizm temeline dayandı.

Bu görüş, sosyal-devrimci «Proletarya» partisinin işçi komitesi tarafından yayınlanan bildirinin ikinci bölümünde açık ve bilinçli olarak ortaya konmuştur.

«Ülkemiz, Avrupa halklarının genel gelişimi içinde bir istisna oluşturmuyor: onun sömürü ve baskıya dayanan geçmişteki ve bugünkü düzeni, işçimize sefalet ve alçalmadan başka birşey vermiyor. Toplumumuz bugün, burjuva-kapitalist düzenin bütün özelliklerini bağrında taşıyor: Siyasal özgürlüğün yokluğu, topluma hastalıklı ve çarpık bir görünüm verse bile, bu, meselenin özünü değiştirmiyor.»

Burada da, sosyalizm, toplumun sınıfsal yapısına denk düşen modern bir temele dayandırılıyor:

Sömürülenlerin çıkarları ile sömürenlerin çıkarları uyum içinde gelişemez. Bu çıkarlar, sahte bir birlik adına asla birlikte yürüyemez. Kentlerdeki işçilerin çıkarlarıyla kırlardaki emekçi halkın çıkarlarının ortak olduğu kabul edilse bile, *Polonya proletaryasının imtiyazlı sınıflardan tamamen ayrıldığı, ve tamamen farklı ekonomik, siyasal ve ahlâki eğilimlere sahip bağımsız bir sınıf olarak, onlara karşı mücadeleye giriştiği* kabul olunmak zorundadır.

Bu bildiri, en başından itibaren sınıf mücadelesinin saf bir enternasyonal nitelik taşıdığını göstermekte ve sosyal ilişkilerin temelinde ekonomik koşulların yattığını ve bütün diğer olguların bu koşullara tabî olduğunu önemle belirtmektedir. Dolayısiyle bildiri, açıkca, tarihsel materyalizmi kendi dünya görüşünün temeli saymaktadır.

Bütün önemli konularda, «Proletarya»nın görüşleri, Marx ve Engels'in *Manifesto*'sundaki ilkelerin Polonya toprağına uygulanmasından başka birşey değildi.

Ama kapitalizmin bu genel eleştirisi, Partinin *dolaysız eylemi,* siyasal programı ve taktiği açısından bir anlam ifade etmiyordu. Bilimsel Sosyalizmin temel ilkelerinin kabul edilmesi ile bunlardan partinin çalışmaları ve yükümlülükleri açısından sonuç çıkarılması arasında, ve Komünist Manifesto'nun teorisi ile Sosyal Demokrasinin dolaysız program ve pratiği arasında büyük bir uçurum vardır. «Proletarya» partisinin siyasal görüşleri büyük çapta Rusların «Narodnaya Volya» gurubu tarafından etkilenmiştir.

Bu örgüt, bütün düşünce yapısıyla, tamamen farklı toplumsal koşullara denk düşmekteydi. Toplumsal yaşantının genel karmaşıklığı içinde, ağır basan *tarımsal* ilişkilerin ve yüzyıllık Rus komünal mülkiyet sistemi kalıntılarının oluşturduğu, ve yavaş gelişen bir kapitalist ekonomi zemini üzerinde, «Narodnaya Volya»nın sosyalist teorisi, kent proletaryasına değil, mülk sahibine-köylü topluluğuna dayanıyordu; bu görüş, kapitalizmin sonuçlarının gerçekleşmesi için değil, bu sonuçların engellenmesi için çaba harcadı. Silah olarak, sınıf mücadelesine değil, devletin denetimini ele geçirmek için kararlı bir azınlığın giriştiği eylemlere sarıldı. «Narodnaya Volya»nın tarihi görüşlerinin temeli olarak öznel idealizmi kabul edecek olursak Narodniklerin dayandığı teorinin, bütün önemli noktalarda «Proletarya» partisinin genel ilkelerinden ayrıldığını görürüz.

Gerçi, «Narodnaya Volya» da tamamen kendine özgü bir örgüt değildi; Batının etkileri ve Marksist teorinin tohumları, burada da birçok açıdan kendisini göstermekteydi. «Narodnaya Volya»nın siyasal programının çizgileri de kolayca saptanamaz. Ancak bu partinin sürekli yayın organlarını tam olarak çözümledikten, bunların üzerine ciddi olarak düşündükten sonra, Narodnaya Volya'nın siyasal eyleminin gerçek-

te nasıl kavranabileceği sorusuna, açık bir cevap bulunabilir. Amaç, kişisel egemenliğin yıkılması ve sosyalist içerikli geçiş önlemlerinin derhal alınması için ve herşeyden önce sosyalist düzenin gelecekteki temeli olarak komünal köy sisteminin güçlendirilmesi için Zemsky Sobor'un (14) toplantıya çağrılması mıydı? Yoksa beylik anayasal özgürlüklerin zorla elde olunması için mi uğraşılıyordu? Daha sonra göreceğimiz gibi, o dönemde, Narodnaya Volya'nın amaçlarını yukardaki ikinci şekilde yorumlamak isteyen kişiler de vardı. Eğer Batı Avrupa sosyalizmi tarihinden uygun bir etiket alınmak isteniyorsa, Narodnaya Volya'nın siyasal stratejisini en iyi tanımlayacak olan terim, hiç şüphesiz «Blankizm»dir. Blankizm, bir yandan halk kitlelerinin *güveninin* kazanılması, öte yandan da sosyalist programı kitlelerin desteğiyle «mümkün olduğunca» uygulayacak komplocu bir parti aracılığıyla iktidarın ele geçirilmesi için izlenecek stratejidir. Rus Sosyal Demokratları, Narodnaya Volya'yı tam böyle değerlendirmişlerdir: Rus Sosyal Demokratlarının programa ilişkin yazıları, «Narodnaya Volya»nın tarihsel dünya görüşünün ve gerek ekonomik teorilerinin, gerekse siyasal yöntemlerinin geniş ve ayrıntılı bir eleştirisini içermektedir.

Bu iki gurubun birbiriyle çelişen bakış açıları gözönüne alındığında, «Narodnaya Volya»nın «Proletarya» partisi üzerindeki etkisi ilk ağızda insana anlaşılmaz bir şeymiş gibi gelmekte ve bu farklı unsurların böyle bir bütünlük içinde birleşmesi, kolay çözülemeyecek bir soru gibi görünmektedir. «Proletarya» partisinin temel görüşleri, genel-avrupai, uluslararası esaslara dayanırken Narodnaya Volya gurubu kendine ve salt Rusya'ya özgü, yerel bir fenomendi. Birbirinden

(14) Feodal beylerin açık bir üstünlüğe sahip olduğu Rus diyet meclisi Zemsky Sobor, ilk kez 1549'da toplandı. 17. yüzyıl sonlarına dek varlığını sürdüren bu kuruma, Çar, özellikle önemli durumlarda danışıyordu.

tamamen farklı bu iki düşüncenin, herşeye rağmen nasıl ve neden birleştiği sorusunun doğru biçimde kavranması, bu birliğin tarih içinde ve «Proletarya» partisinin en son kaderinde oynadığı belirleyici rolden dolayı, son derece önemlidir.

İlk kez 1903'te
Polonya dilinde, **Przeglad Socialdemokratyczsy** adlı dergide yayınlandı.

ALMAN SOSYAL DEMOKRAT PARTİSİNİN NÜRNBERG KONGRESİ (13-19 Eylül 1908)

Parti Okulu Sorunu Üzerine Konuşma:

Söz almamın nedeni, Parti Okulunun eleştirilmesini protesto etmek değil, tersine, ciddi nesnel bir eleştirinin yokluğundan yakınmak. Parti Okulu yeni ve çok önemli bir kurum; birçok açıdan ciddi olarak irdelenmesi ve eleştirilmesi gerek. Başlangıçta kendimin de Parti Okulunun kurulmasını büyük bir güvensizlikle karşıladığımı itiraf etmeliyim; bir yandan doğuştan gelme tutuculuktan dolayı *[Gülüşmeler]*, öte yandan ise, yüreğimin sakin bir köşesinde, kendi kendime, Sosyal Demokrat bir partinin ajitasyon faaliyetinde ağırlığı kitleleri dolaysız yoldan etkilemeğe vermesi gerektiğini söylediğim için. Parti Okulundaki çalışmalarım, bu şüphelerin çoğunu ortadan kaldırdı. Bizzat okul içinde Parti öğrencileriyle sürekli bağlantı kurarak, bu yeni kurumu değerlendirebildim; ve şimdi etkilerini henüz tam olarak irdeleyemediğimiz yeni bir şey yarattığımıza, partiye yararlı olacak ve başarılar sağlayacak değerli bir şey yarattığımıza kesin olarak inandığımı söyleyebilirim.

Yine de eleştirecek bir çok şey var hâlâ ve asıl bunlardan söz edilmeyişi, şaşırtıcı olur. Okula gidecek öğrencilerin seçilmesinde bir değişiklik yapılması isteğini benimsememekle birlikte, —çünkü öğretmen olarak edindiğimiz deneyime göre, şimdiye dek alınan sonuçlar mükemmeldir ve daha iyi

daha seçkin bir topluluğun oluşması gibi bir istekde asla bulunamam— öğretim plânına yönelik bazı eleştirilerim olacak. Öğretim plânında birinci yeri uluslararası sosyalizmin tarihi almalıdır. *[Çok doğru!]* Eğitim komitesinin görevlendirdiği gezici öğretmenler de, kendilerini sadece ekonomi politik öğretimiyle sınırlamak yerine, bu konuya daha büyük bir önem vermelidirler. Ekonomi politiği özetlenmiş biçimde sunmanın çektirdiği sıkıntılarla oranlanırsa, sosyalizm tarihini kısaltılmış biçimde sunmak çok daha kolay olacaktır. Bir kavga partisi olarak bizler için, sosyalizm tarihi bir hayat okuludur. Biz sosyalizm tarihinden daima yeni ilhamlar alırız. *[Çok doğru!]*

Bunun yanısıra, okul, öğrencileriyle parti örgütü arasında sağlıklı ilişkilerin bulunmadığı gerçeğinin sıkıntısını çekmektedir; bu ilişkinin temelden değiştirilmesi gerekli. Bugün meydana gelen durum şöyle: parti örgütleri, öğrencileri, ne olabileceklerini düşünmeden *[Çok doğru!]*, onlara yeteri etkinlikte sorumluluklar vermeden, çöle bırakılan bir günah keçisi gibi okula yolluyor. Öte yanda, şöyle bir tehlike daha var: Parti Okulu öğrencileri sorumlu bir konuma geldiklerinde, yoldaşların aşırı talepleriyle karşılaşıyorlar. *[Çok doğru!]* Yoldaşlar şöyle diyorlar: «Sizler Parti Okuluna gittiniz, şimdi her gün, her fırsatta neler öğrendiğinizi bize gösterin!» Parti öğrencileri, böylesi bekleyişleri yerine getiremiyebilir. Parti okulunun kuruluşundan bugüne dek, öğrencilere tamamlanmış bir bilgiye sahip olmadıklarını, daha çok şeyler öğrenmeleri gerektiğini, yaşamlarının bundan sonraki bölümünde de öğrenip çalışmaları gerektiğini açıkça göstermek için, çok çaba harcadık. Bunun için, parti öğrencileri, öğrenmiş olduklarını daha sonra uygulama fırsatına zorunlu olarak sahip olsalar bile, bu gerçeği de hesaba katmalıdır.

Parti okulu sorununu her açıdan eleştirmek için, yeterince ciddi bir bakış açısı da mevcuttur. Ama Eisner'in yaptığı türden bir eleştiri yersiz kaçmaktadır. Eisner, bilimsel bilgi

karşısında, beni ürküten, aşırı bir saygı besliyor. Ama korkarım, genel olarak bilimsel bilgi ile özel olarak bilimsel sosyalizm arasındaki ilişki konusunda, zavallı ihtiyar Klopstock'un başına gelenler Eisner'in de başına gelecektir; Lessing, Klopstock hakkında şu ölümsüz sözleri yazmıştı:

Bir Klopstock'u kim övmez?
Peki onu okuyan biri çıkacak mı? —Hayır.
Biz daha az övülmek
Ve daha çok okunmak istiyoruz.

[Gülüşmeler] Eisner'in eleştirisinin kolaycılığına ilişkin diğer bir delil ise, bize parti okulunun parlak bir tamamlayıcısı olarak sunduğu örnektir. Bu örnek burada yoldaş Maurenbrecher'in cüssesi altında yaratıldı. *[Gülüşmeler]* Maurenbrecher, burada proletaryaya gerekli tüm eğitimi verecek tek öğretmen olarak sunuldu. *Fränkischen Tagespost*'da kelimeyi şahadet getirdiği ve Eisner'in mükemmel diye nitelediği makalede, Maurenbrecher şunları söylüyordu: «Teoriyle çok fazla uğraşıyoruz! Kitleler değer teorisini bilmek zorunda mı? *[Dinleyin! Dinleyin!]* Kitleler materyalist tarih anlayışını bilmek zorunda mı? Her türlü kâfirliği göze alıyor ve 'Hayır'! diyorum. Öğretmen bunu bilmek zorunda —onu cepte tutmak için.» *[Eisner: «Hayır, orada öyle denmiyor, ekliyorsunuz»]* Elbette, ekliyorum. «Ama kitlelerin eğitimi açısından, bu doğrudan bir önem taşımıyor, ve hatta zararlı bile olabiliyor.» Bunu ben eklemedim, Maurenbrecher söyledi. *[«Dinle! Dinle!»]* Ve daha ilerde, şöyle diyor: «Çoğunlukla dikkat edilmez, ama, teorinin çok kez karar verme ve eyleme geçme gücünü öldüren bir etkisi de olur.» Kırk yıldır sınıf mücadelesinin Almanya'da ve dünyada olağanüstü çapta gelişmesini sağlayan materyalist tarih anlayışı; yüzyıl başındaki en büyük eylemde, Rus devriminde, Rus proletaryasına ışık tutan Marx ve Engels'in teorisi, karar verme ve eyleme geçme gücünü öldürüyormuş! *[«Dinle-*

yin, dinleyin»] Fakat Eisner, Maurenbrecher ve diğerleri, her şeyi kendi deneylerine göre yargılıyorlar. Kendi anladıkları haliyle, materyalist tarih anlayışının kendileri üzerinde, davranma yetisini felce uğratan bir etkisi olduğunu düşünüyorlar ve bundan dolayı Parti Okulunda teorinin değil, acı gerçeklerin, hayatın katı gerçeklerinin öğretilmesi gerektiğine inanıyorlar. Proletaryanın bu katı gerçekleri kendi günlük hayatından öğrendiği ve proletaryanın «katı gerçekleri» Eisner'den daha iyi bildiğini biraz olsun sezmiyorlar bile. *[Şiddetli alkışlar]* Kitlelerin yoksun olduğu şey, genel aydınlanmadır, teoridir; bunlar bize katı gerçekleri sistemleştirme ve onları çekiçle döverek, hasımlarımıza karşı kullanılacak öldürücü bir silah haline getirme olanağı verir. *[Şiddetli alkışlar]* Beni Parti Okulunun zorunluluğu ve sosyalist teorinin saflarımız arasında kavranmasının gerekliliği konusunda ikna eden tek bir şey varsa, bu da Eisner'in eleştirisidir. *[Şiddetli alkışlar]*

KADINLARIN OY HAKKI VE SINIF MÜCADELESİ (*)

«Almanya'da neden emekçi kadın örgütleri yok? Neden emekçi kadın hareketi hakkında çok az şey işitiyoruz?» Almanya'daki proleter kadın hareketinin kurucularından biri olan Emma Ihrer, 1898 de yayınladığı «Sınıf Mücadelesi İçinde Emekçi Kadınlar» adlı denemesine, yukardaki sorularla başlıyordu. Aradan zorlu mücadelelerle dolu bir ondört yıl geçti, artık proleter kadın hareketinin büyük çapta yaygınlaştığını görüyoruz. Bugün, sendikalar etrafında örgütlenen yüzelli binden fazla kadın, proletaryanın ekonomik mücadelesindeki en önemli birlikler arasında yer almaktadır. Siyasal olarak da, binlerce örgütlü kadın Sosyal Demokrasinin bayrağı altında toplanmıştır: Sosyal Demokrat Kadın gazetesinin [Clara Zetkin tarafından yayınlanan *Die Gleichheit* —Eşitlik] yüzbinden fazla abonesi var; kadınların oy hakkı, Sosyal Demokrasinin platformunda yeralan en önemli konulardan biri.

Bu olgulara bakarak, belki, kadınların oy hakkı için verilen mücadeleyi küçümseyebilirsiniz. Şöyle düşünebilirsiniz: eşit siyasal haklara sahip olmadan da kadınların eğitim ve örgütlenmesinde büyük ilerlemeler sağlandı. Bu nedenle kadınların oy hakkı o kadar acil bir sorun değildir. Eğer böyle düşünürseniz, yanılırsınız. Son on beş yıl içinde, proleter kadın kitleleri arasında harikulade bir siyasal ve sendikal uyanış görülmektedir. Ama bu durum, siyasal haklardan yoksun

(*) 12 Mayıs 1912'de İkinci Sosyal Demokrat Kadınlar mitinginde yapılan konuşma.

olmalarına rağmen, emekçi kadınların salt, siyasal ve parlamenter mücadeleye gösterdikleri canlı ilgi sayesinde mümkün olmuştur. Proleter kadınlar, dolaylı yoldan da olsa, gerçekte erkek oylarına katılmaktadırlar. Seçim mücadelesi bugüne kadar kadın ve erkek proleterler için ortak bir kavga olmuştur. Sosyal Demokratların seçim toplantılarına katılanların büyük bir bölümünü —bazen de çoğunluğunu— kadınlar oluşturmaktadır. Kadınlar konuşmaları daima büyük bir ilgiyle, tutkuyla izlemektedirler. Sağlam bir Sosyal Demokrat örgütün bulunduğu bütün bölgelerde, kadınlar seçim kampanyasına yardım etmektedir. Ve broşür dağıtmak, Sosyal Demokrat yayınlara abone bulmak — seçim kampanyasının bu en önemli silahları — gibi değer biçilmez çalışmaları yürütenler de kadınlardan oluşmaktadır.

Kapitalist devlet, kadınların siyasal yaşam içindeki bütün bu görev ve çabaları üstlenmesini engelleyemez. Devlet kadınların örgüt kurma ve toplanmalarına izin vermekle, fiilen bu olanağı onlara adım adım tanımak ve güvence altına almak zorunda kalmıştır. Kadınlara yalnızca siyasal haklarının sonuncusu tanınmamıştı: oy verme, yasama ve yürütme organlarında görev alacak halk temsilcilerini doğrudan seçme ve bu kurumlara seçimle üye olabilme hakkı. Ama burada da, toplumun bütün diğer alanlarında olduğu gibi, geçerli olan ilke şudur: «Bir kez, bir şeyin başlamasına izin vermeye görün!» Birşeyler gelişmeğe başlamıştır artık. Bugünkü devlet, proleter kadınların açık toplantılara, siyasal örgütlere katılmasını kabul etmek zorunda kalmıştır. Ve devlet bunu, görül rızasıyla bahşetmemiştir; gelişen işçi sınıfının karşı konmaz baskısı altında, zorunlu olarak tanıdı bu hakları. Prusya-Alman polis devletini, siyasal örgütlerin toplantılarında ünlü «kadınlar bölümü» uygulamasına (15)

(15) 1902'de Prusyalı bakan von Hammerstein tarafından başlatılan «Kadınlar bölümü» denilen uygulamada, siyasal toplantılarda, odanın özel bir bölümü kadınlara ayrılıyordu.

son vermeye ve siyasal örgütlerin kapılarını ardına kadar kadınlara açmağa zorlayan, bizzat proleter kadınların bu tutkulu atılımından başka birşey değildi. Gerçekte durmakta olan topu harekete geçiren buydu. Proleter sınıf mücadelesinin karşı konmaz ilerleyişi, emekçi kadınları dosdoğru siyasal yaşamın girdabına sürükledi. Proleter kadınlar, örgütlenme ve toplanma haklarını kullanarak, parlamenter hayatta ve seçim mücadelelerinde son derece faal bir rol oynadılar. Bugün milyonlarca proleter kadının, kendine güven duyarak ve bilinçle «oy hakkı isteriz!» diye bağırması, hareketin kaçınılmaz, mantıksal bir sonucundan başka birşey değildir.

Bir zamanlar, mutlakiyetçiliğin 1848 öncesi güzel günlerinde, siyasal hakları kullanmak için, bir bütün olarak işçi sınıfının «yeterince olgun» olmadığı söylenmişti. Bugün bu söz, proleter kadınlar için söylenemez, çünkü onlar siyasal olgunluklarını ispatlamışlardır. Herkes bilmektedir ki, onlar olmasaydı, proleter kadınların içten yardımları olmasaydı, Sosyal Demokrat Parti 12 Ocak (1912) daki şanlı zaferi asla kazanamaz, 4 milyon 250 bin oy alamazdı. Bununla birlikte emekçi halk, her keresinde, siyasal özgürlük için yeterince olgun olduğunu, başarılı bir devrimci kitle hareketiyle ispatlamak zorunda kalmıştır. Taç üzerindeki Kutsal Hak ve ulusun en iyi ve en soyluları, proletaryanın nasır bağlamış yumruğunu gözlerinde ve dizlerini göğüslerinde fiilen hissettikten sonra, ancak bundan sonra, halkın siyasal «olgunluğuna» bir şimşek hızıyla inandılar. Bugün, kapitalist devlete, olgunlaştıklarını ispatlama sırası kadınlardadır. Bu, tutarlı ve güçlü bir kitle hareketiyle yapılmalıdır; ve bu kitle hareketinde tüm proleter mücadele ve baskı araçları kullanılmalıdır.

Hedef, kadınların oy hakkı. Ama bunu sağlayacak kitle hareketi yalnızca kadınların işi değil; bu, kadın-erkek tüm proletaryanın ortak sınıfsal sorunu. Almanya'da kadın hak-

larının bulunmayışı, halkın yaşantısını kuşatan gericilik zincirinin yalnızca bir halkasını oluşturmaktadır. Ve bu durum, gericiliğin diğer bir dayanağıyla, yani monarşiyle yakından ilgilidir. İleri kapitalist, son derece sanayileşmiş, Yirminci Yüzyıl Almanya'sında, elektrik ve uçak çağında, kadınların siyasal haklardan yoksun bulunması da, tıpkı Kutsal Hak ilkesine dayanan taçlı egemenlik gibi, eski ve kocamış bir dünyanın gerici bir kalıntısıdır. Her iki olgunun da — yönetici erk olarak kutsallığın kullanımı ile kadının, toplumsal yaşantının fırtınalarının dışında, siyaset ve sınıf mücadelesiyle ilgilenmeden, ocak başında kuzu kuzu oturması— kökleri, geçmişin çürümüş koşullarına, kırlarda serflerin, kentlerde ise loncaların egemen olduğu dönemlere dayanmaktadır: Sözkonusu dönemlerde, bunlar zorunluydu ve haklı gösterilebiliyordu. Ama modern kapitalizmin gelişimiyle birlikte, gerek monarşi gerekse kadınların siyasal haklardan yoksun bulunması, gülünç bir durum haline gelmiştir. Ancak bu iki olgunun modern toplumumuz içinde varolmağa devam etmesi, salt halk bunları yıkmayı unuttuğu yada salt koşulların ataletinden dolayı değildir. Bunlar varlıklarını sürdürüyorlar, çünkü ikisi de —monarşi kadar kadınların siyasal haklardan yoksun oluşu da— halk düşmanı çıkar guruplarının en güçlü silahlarıdır. Sömürünün ve proletaryanın köleleştirilmesinin en azgın ve acımasız savunucularının ardına saklandıkları siper, taç ve mihrap ile kadınların siyasal alandaki köleliğidir. Monarşi ve kadın haklarının bulunmayışı, hâkim kapitalist sınıfın elindeki en önemli araçlar haline gelmiştir.

Aslında, devletimizi ilgilendiren, yalnızca emekçi kadınların oy hakkını engelemektir. Devletimiz çok haklı olarak, sınıf egemenliğinin geleneksel kurumlarını — örneğin militarizmi (proleter kadının militarizmin en amansız düşmanı olması zorunludur, başka türlüsü elinden gelmez), monarşi-

yi ve yiyecek maddeleri üzerine konan vergilerle yürütülen sistemli soygunu v.b. — kadınların tehdit etmesinden korkmaktadır. Kadınların oy hakkı, bugünkü kapitalist devletin korkulu bir düşü ve en nefret ettiği şey olmuştur; çünkü bu oy hakkının ardında baş düşmanı Sosyal Demokrasiyi güçlendirecek olan milyonlarca kadın durmaktadır. Eğer burjuva kadınları söz konusu olsaydı, kapitalist devlet, onlardan sadece gericiliği etkin biçimde desteklemelerini bekleyebilirdi. «Erkeklerin ayrıcalığına» karşı aslanlar gibi mücadele veren burjuva kadınların büyük çoğunluğu, eğer oy verme hakkına sahip olsalardı, eminim, tutuculuğun ve dinsel gericiliğin kampında yumuşak başlı kuzular gibi davranırlardı. Gerçekten de, burjuva kadınları kendi sınıflarının erkek kesimine oranla, kesinlikle çok daha gericidirler. İş yada meslek sahibi olan çok azı dışında, burjuva kadınları sosyal üretim içinde yeralmazlar. Erkeklerinin proletaryadan sağladıkları artık-değerin ortak tüketicilerinden başka birşey değildirler. Toplumsal yapı içindeki parazitlerin parazitidirler. Ve genellikle, bu ortak tüketiciler, bir parazit hayatı sürme «hakkını» savunurlarken, sınıf egemenliğinin ve sömürünün dolaysız yürütücülerine oranla, çok daha azgın ve acımasızdırlar... Bütün büyük devrim mücadelelerinin tarihi, bu gerçeği dehşet verici bir biçimde doğrulamıştır. Mesela Büyük Fransız Devrimini ele alalım. Jakobenlerin düşüşünden sonra, Robespierre zincirler içinde idam olunacağı yere götürülürken, zaferden sarhoşa dönen burjuvazinin çıplak fahişeleri sokaklarda dansediyor, Devrimin yenik düşen kahramanının etrafında utanmazca zafer dansları yapıyorlardı. Ve 1871'de Paris'te, kahraman Komün işçileri makineli tüfekler önünde yenik düştüğünde, isteri krizi geçiren burjuva kadınları, bastırılan proletaryaya karşı girişilen kanlı intikam eylemlerinde, en hayvanca davranan erkekleri bile geçtiler. Mülkiyet sahibi sınıfların kadınları, sosyal açıdan yararsız olan varlıkları için gerekli araçları dolaylı yoldan elde et-

melerini sağlayan sömürünün ve emekçi halkın köleliğinin devamını sonuna dek gözüdönmüşcesine savunacaktır.

Sömüren sınıfların kadınları, ekonomik ve toplumsal açıdan nüfusun bağımsız bir kesimi değildir. Onların toplumsal açıdan tek fonksiyonu, hakim sınıfların doğal propaganda araçları olmaktır. Proletaryanın kadınları ise, bunun tam tersine, ekonomik açıdan bağımsızdırlar. Toplum açısından onlar da erkekler gibi üretkendirler. Bununla, çocuk doğurmalarını yada aldıkları çok düşük ücretlerle ailelerine bakmağa çalışan erkeklerine evişleri yaparak destek olmalarını kastetmiyorum. Bugünkü kapitalist ekonominin anladığı anlamda, bu türden bir çalışma üretken değildir; onca fedakârlık ve enerjiyle, binlerce küçük çabanın biraraya gelmesiyle yürütülen bu çalışma, ne müthiş bir başarı olsa bile. Bunlar, proleterin sadece özel sorunudur, onun şansı ve kaderidir, ve bu nedenle bugünkü toplumumuz için bunlar boş laftır. Kapitalizm ve ücret sistemi egemen olduğu sürece, yalnızca, artık değer üreten, kapitalist kâr sağlayan çalışma türü, üretken sayılacaktır. Bu açıdan bakıldığında, bacaklarını oynatarak patronunun ceplerini parayla dolduran bir müzikol dansözü üretken bir işçi sayılırken, dört duvar içinde kalan proleteryanın kadınlarının tüm çabası, üretken olmayan iş sayılacaktır. Bu, gaddarca ve akıl dışı bir şey, ama bu durum, bugünkü kapitalist ekonominin gaddarlığını ve akıldışılığını tam olarak göstermektedir. Ve bu acımasız gerçeği açık ve kesin olarak görmek, proleter kadının ilk görevidir.

Çünkü olaya ancak böyle bakıldığında, proleter kadınların eşit siyasal hak talebinde bulunmaları, sağlam bir ekonomik temel kazanmaktadır. Bugün milyonlarca proleter kadını, erkekler gibi kapitalist kâr yaratmakta —fabrikalarda, atelyelerde, tarlalarda, ev sanayiinde, bürolarda, dükkânlarda. Bundan dolayı, onlar, günümüz toplumunda geçerli en katı bilimsel ölçülere göre de, üretkendirler. Kapitalizm ta-

rafından sömürülen kadınların sayısı hergün artmaktadır. Sanayi yada teknoloji alanındaki her ilerleme, kapitalist kâr sağlama makinasında kadınlara yeni yerler yaratmaktadır. Ve böylece, hergün, sınai ilerlemenin her adımında, kadınların eşit siyasal haklarının dayandığı sağlam temele yeni bir taş daha eklenmektedir. Kadınların eğitilmesi ve aydınlanması, ekonomik işleyişin kendisi için de gereklidir. Babaerkil «aile çevresi»nin dar kafalı ve tecrit olmuş kadını, politika kadar sanayi ve ticaretin taleplerine de gittikçe daha az cevap vermektedir. Tabii, Kapitalist devlet, bu alanda bile üzerine düşen görevlerin yerine getirmemektedir. Bugüne kadar kadınların bilinçlenmesinde ve moral duygularının gelişmesinde en yoğun ve en iyi çalışmayı, sendikalar ve Sosyal Demokrat örgütler yürütmüştür. Daha onyıllar önce, Sosyal Demokratlar, Alman işçilerinin en yeteneklisi ve en bilgilisi sayılırdı. Sendikalar ve Sosyal Demokrasi, bugün aynı şekilde, proleter kadınları evişlerinin boğucu havasından, dar kafalılıktan kurtararak, sınırlı bir yaşamdan kurtararak, onları daha yüksek bir düzeye çıkarmıştır. Proleter sınıf mücadelesi, kadınların, ufuklarını genişletmiş, daha işlek bir zekaya sahip olmalarını sağlamış, düşüncelerini geliştirmiş ve onlara çabalarını yöneltecekleri büyük hedefler göstermiştir. Sosyalizm, proleter kadın kitlelerinin kafaca yeniden doğumuna yolaçmıştır — ve hiç şüphesiz, onları, sermaye açısından da daha yetenekli üretken işçiler haline getirmiştir.

Bütün bunlar düşünüldüğünde, proleter kadının siyasal haklardan yoksun olmasının, korkunç bir haksızlık sayılması, geçerliğini daha şimdiden yarıyarıya yitirmiştir. Kadın kitleleri, her şeye rağmen, siyasal yaşam içinde faal bir rol almakta. Sosyal Demokrasi, «haksızlık» gerekçesine dayanarak mücadele etmez. Bizimle, daha önceki duygusal, ütopik sosyalizm arasındaki temel fark budur. Biz, hâkim sınıfların adaletine değil, sadece ve sadece, emekçi kitlelerin devrimci gücüne, ve bu güç için zemin hazırlayan toplumsal

gelişme rotasına güveniyoruz. Hasılı, tek başına haksızlık, gerici kurumları yıkacak bir gerekçe kesinlikle değildir. Bununla birlikte, toplumun geniş kesimlerinde haksızlık duygusu yayılmışsa —diyor bilimsel sosyalizmin kurucularından olan Engels— bu, daima, toplumun ekonomik temelinin önemli çapta değiştiğini ve bugünkü koşullarla gelişme rotasının çeliştiğini gösteren en güvenilir belirti sayılmalıdır. Bugün siyasal haklardan yoksun oluşlarını açık bir haksızlık sayan milyonlarca proleter kadının ortaya koyduğu güçlü hareket de, bu türden şaşmaz bir işarettir; ve bu işaret, egemen sistemin toplumsal temellerinin çürüdüğünü ve günlerinin sayılı olduğunu göstermektedir.

Yüzyıl kadar önce, sosyalist düşüncenin ilk büyük habercilerinden biri olan Fransız Charles Fourier, şu unutulmaz sözleri söylemişti: bir toplumda, kadınların kurtuluş derecesi, toplumun genel kurtuluşunun en doğal ölçütüdür. (16) Bu söz, bugünkü toplumumuz açısından da son derece geçerli. Bugün kadınların siyasal hakları için verilen kitle mücadelesi, proletaryanın verdiği genel kurtuluş mücadelesinin bir ifadesinden ve bölümünden ibarettir; kadınların hakları için verilen mücadelenin gücü ve geleceği burada yatmaktadır. Kadınların genel eşit ve dolaysız oy hakkına sahip olması, —proleter kadınlar sayesinde— proleter sınıf mücadelesini son derece ilerletecek ve keskinleştirecektir. Burjuvazinin kadınların oy hakkından nefret etmesinin ve korkmasının nedeni budur. Ve işte bunun için, biz bu hakkı talep ediyoruz. Ve onu mutlak elde edeceğiz. Ve kadınların oy hakkı için mücadele ederek, bugünkü toplumun, proletaryanın çekiç darbeleri altında yıkılacağı anın gelmesini de hızlandırmış olacağız.

---

(16) Karl Marx da **1844 Ekonomik ve Felsefi Elyazmaları**'nda komünist toplumun mahiyetini tartışırken, Fourier'den aynı alıntıyı yapmıştı.

BİR MAYIS DÜŞÜNCESİ İLERLİYOR

Emperyalizmin vahşi taşkınlıkları arasında, dünya proletaryasının bayramı, yirmidördüncü kez kutlanıyor. Bir Mayıs'ın kutlanması yolunda bir çağ açan kararın alınmasından bugüne kadar geçen çeyrek yüzyıl içinde meydana gelen olaylar, tarihin akışında önemli bir evreyi oluşturuyor. Bir Mayıs gösterileri ilk kez yapılmaya başlandığında, Enternasyonal'in öncüsü olan Alman işçi sınıfı da, aşağılık bir olağanüstü yasanın (Anti Sosyalist yasa) zincirlerini kırıyor ve özgür, yasal bir gelişme yoluna giriyordu. Dünya pazarında 1870'lerdeki bunalımı izleyen uzun çöküntü dönemi aşılmış ve kapitalist ekonomi, yaklaşık on yıl kadar sürecek olan olağanüstü bir büyüme evresine girmişti. Öte yandan, dünya barışının bozulmadığı yirmi yıllık bir dönem boyunca insanlık modern Avrupa devlet sisteminin kan içinde vaftiz edildiği savaş dönemlerini hatırlayarak, derin bir soluk almıştı. İnsanlığın barışçı-kültürel bir gelişim yolunda ilerlemesi için engel yokmuş gibi görünüyordu; emek ile sermaye arasında rasyonel barışçıl tartışma umutları ve bu tür hayaller sosyalizmin safları arasında dizboyu filiz veriyordu. 1890'ların başlarına damgasını vuran, düşmana «iyi niyetle elini uzatmak» gibi önerilerdi. 1890'ların sonlarına damgasını vuran ise, sakin bir şekilde «adım adım sosyalizme yönelme» vaatleriydi. Bunalımların, savaşların ve devrimlerin geçmişte kaldığı, bunların modern toplumun doğum sancıları olduğu varsayılıyordu; parlamentarizm ve sendikalar, devlet ve fabrika içinde-

ki demokrasi, yeni ve daha iyi bir düzenin kapılarını açacak sanılıyordu.

Olayların gelişimi, bütün bu hayalleri korkunç bir sınavdan geçirdi. 1890'ların sonunda, vaat olunan sessiz, sosyal reformlarla sağlanacak kültürel gelişme yerine, kapitalist çelişmeleri son derece keskinleştiren vahşi bir dönem başladı— toplumun temellerinde görülen bir fırtına ve gerilim, bir patlama ve çarpışma, bir sallantı ve sarsıntı. 1890'ları izleyen dönemde, on yıllık ekonomik refah döneminin karşılığı, dünya çapında yaşanan iki şiddetli bunalımla ödendi. Dünya barışının sağlandığı yirmi yıllık bir dönemi, geçen yüzyılın sonlarındaki altı kanlı savaş ve yeni yüzyılın başlarındaki dört kanlı devrim izledi. Sosyal reformlar yerine: komplo yasaları, ceza yasaları ve ceza uygulaması; sanayi demokrasisi yerine: sermayenin karteller içindeki güçlü kenetlenişi ve işveren birlikleri ve uluslararası çapta dev lokavt uygulamaları. Ve devlet içinde demokrasinin yeniden gelişmesi yerine: burjuva liberalizminin ve burjuva demokrasisinin en son kalıntılarının da sefilce yıkılışı. Özellikle Almanya'da 1890 lardan sonra burjuva partilerinin kaderi şöyle oldu: Nasyonal Sosyal'lerin doğuşu ve derhal umutsuzca dağılışları; «Liberal» (Freisinnig) muhalefetin bölünüşü ve parçalarının geriliğin batağında yeniden birleşmesi; ve nihayet «merkez»in radikal bir halk partisi olmaktan çıkarak tutucu bir hükümet partisine dönüşmesi. Diğer kapitalist ülkelerde de partilerin gelişiminde benzer bir değişim görüldü. Bugün devrimci işçi sınıfı, kendi karşısında düşmanca kenetlenen hâkim sınıfların gericiliğine ve sinsi dolaplarına direnirken, genellikle tek başına kaldığını görmektedir.

Gerek ekonomik gerekse siyasal alandaki tüm gelişmelere damgasını vuran ve sonuçların indirgeneceği formül, *emperyalizmdir*. Bu, yeni bir unsur, yada kapitalist toplumun genel tarihsel yolunda görülen beklenmedik bir dönüş değil. Silahlanma ve savaşlar, uluslararası çatışmalar ve sö-

mürge politikası, kapitalizmin tarihine beşikten beri eşlik etmiştir. Modern toplumun gidişinde yeni bir dönem yaratan olgu, bu etkenlerin aşırı biçimde yoğunlaşması ve bu çelişmelerin birbirini daha da sıkıştırarak dev boyutlarla üstüste yığılmasıdır. Emperyalizm olgusu, yoğun bir sermaye birikiminin ve bununla birlikte giden çelişmelerin — işte sermaye ile emek arasında, dışta kapitalist devletler arasında— çoğalması ve keskinleşmesinin hem nedeni, hem de sonucu olan, diyalektik bir karşılıklı etkime içinde, son aşamayı, yani dünyanın saldırgan sermaye tarafından zorla paylaşılmasını başlatmıştır. Aralarındaki rekabet bütün kapitalist ülkelerde, kara ve denizlerde aşırı bir silahlanma yarışını başlatmış ve kanlı savaşlar zinciri, Afrika'dan Avrupa'ya dek yayılmıştı. Bu durum tüm dünyayı bir anda alevlere verebilecek olan kıvılcımı heran yaratabilir; ama yıllardır yenilemeyen bir pahalılık hayaleti, tüm kapitalist dünyayı kaplayan kitlesel açlık hayaleti —bütün bunlar, belki çeyrek yüzyıl sonra, emek bayramının dünya çapında kutlanacağı günün yaklaştığını gösteren işaretlerdir. Ve bütün bunlar, yaşanan gerçek ve Bir Mayıs düşüncesinin gücü konusunda kıvılcımlar saçarak tanıklık etmektedir.

Bir Mayıs düşüncesinin dayandığı dahiyane temel, proleter kitlelerin hiçbir aracı olmadan kendilerinin sahneye çıkışıdır; günlük parlamenter süreç içinde, devletin kısıtlamalarıyla tek bireyler haline getirilen ve kendi iradelerini ancak oy kullanıp kendi temsilcilerini seçerek ortaya koyabilen milyonlarca işçinin gerçekleştirdiği siyasal kitle eylemidir. Fransız Lavigne'nin Enternasyonal'in Paris Kongresinde yaptığı harikulade önerisiyle, proletaryanın iradesinin bu parlamenter ve dolaylı ifadesine, dolaysız, uluslararası bir kitle gösterisi eklendi: sekiz saatlik işgünü, dünya barışı ve sosyalizm için bir ifade ve mücadele aracı olarak grev.

Ve fiiliyatta bu düşünce, bu yeni kavga biçimi, son on yıl içinde nasıl bir atılım kazandı! Kitle grevi, siyasal müca-

delenin uluslararası düzeyde kabul olunan, zorunlu bir aracı haline geldi. Bir ifade ve bir mücadele aracı olarak kitle grevi, son onbeş yılda tüm ülkelerde farklı tonlarda ve çeşitli biçimler alarak tekrarlandı. Kitle grevi, Rusya'da, proletaryadaki yeni devrimci canlanmanın bir işareti olmuş, Belçika proletaryasının elinde inatçı bir mücadele aracı haline gelmiş, ve böylece yaratıcı gücünü bugün de ispatlamıştır. Ve bugün Almanya'daki en son ve en canalıcı sorun— daha önce batağa saplanan Prusyadaki oy hakkı— mümkün olan tek çözüm yolunun Prusya proletaryasının kitle grevine dek yükselecek kitle eylemi olduğunu açıkça ortaya çıkarmıştır.

Bunda şaşılacak birşey yok! Son on yıl içinde emperyalizmin bütün gelişimi ve genel eğilimi, uluslararası işçi sınıfını, şu gerçeği gittikçe daha açık ve seçik görmeğe yöneltti: Emperyalist politikanın korkunç baskısına karşı proletaryanın doğru cevap vermesini sağlayabilecek olan, yalnızca, geniş kitlelerin bizzat sahneye çıkışı, kitle gösterileri ve kitle grevleridir: bunlar, zorunlu olarak, devlet iktidarı için verilecek devrimci mücadeleler dönemini er veya geç başlatacaktır. Şu andaki delice silahlanma ve savaş taşkınlıkları karşısında, dünya barışının sürmesini sağlayabilecek ve bir dünya yangını tehdidini defedebilecek olan, yalnızca, emekçi kitlelerdeki mücadele kararlılığı ve onların güçlü kitle eylemlerini gerçekleştirme yetenekleri ve buna hazır oluşlarıdır. Ve uluslararası birliğin bir ifadesi olarak, barış ve sosyalizm mücadelesinin bir aracı olarak Bir Mayıs düşüncesi, kararlı kitle eylemleri düşüncesi, Enternasyonal'in en güçlü birlikleri arasında yani Alman işçi sınıfı arasında ne kadar çok kök salarsa, er yada geç patlak vermesi kaçınılmaz olan dünya savaşının emek dünyası ile sermaye dünyası arasındaki proletaryanın zaferiyle sonuçlanacak nihai mücadeleye yolaçacağı o kadar kesin olacaktır.

Leipziger Volkszeitung,
Nr. 98 30 Nisan 1913

Frankfurt Ceza Mahkemesindeki Savunma ([17])

Avukatlarım, iddia makamının olaya ilişkin kanıtlarını çürüterek bunların hukuki açıdan hiçten ibaret olduğunu gösterdi. Bu nedenle ben, iddiayı başka bir açıdan aydınlatmak istiyorum. Bay Savcının gerek bugünkü konuşmasında gerek yazılı iddianamesinde görüşlerimi suçlarken ,sadece bunların kelime olarak taşıdıkları anlam değil, bu sözlerde içerildiği varsayılan *yorum ve eğilim* daha büyük bir rol oynamıştır. Bay Savcı, sözü geçen toplantılarda ileri sürdüğüm görüşleri tekrar tekrar ve üstüne basa basa açıklarken, ona göre, *bildiğim ve istediğim* şeyleri vurguladı. Oysa, konuşmamı etkileyen psikolojik içgüdülerim ve bilincim üstüne kimse benden daha tam ve temelli bilgi verebilecek durumda olamaz.

Şu noktayı baştan belirtmek isterim: Bay Savcıya ve siz Sayın Yargıçlara etraflı bir açıklama yapmaya gönülden hazırım. Temel sorunu öne çıkarmak için, öncelikle, Bay Savcının burada kamu tanıklarının (18) açıklamalarına da-

(17) Rosa Luxemburg hakkındaki davanın açılma nedeni, SDP'nin düzenlediği iki toplantıda, savaş tehlikesine karşı mücadele çağrısında bulunması ve bir savaş halinde, işçileri Fransa ve diğer ülkelerdeki kardeşleri üzerine ateş açmamağa çağırmasıydı. Rosa bir yıl hapise mahkum oldu. Bu mahkumiyet karşısında 1914 Şubat ve Mart'ında Almanya'nın birçok kentinde protesto gösterileri düzenlendi.

(18) Savcının dinlettiği tanıklar, Henrici adında bir muhbir (ki dava onun ihbarı üzerine açılmıştır) ve Fechenheim'deki toplantıya katılan bir burjuva gazetecisiydi.

yanarak, benim akıl yürütmelerim, amaçlarım ve duygularım diye gösterdiği şeylerin, aslında *hem benim konuşmalarımın hem de genelde Sosyal Demokrat ajitasyon tarzının dümdüz, ruhsuz birer karikatüründen* başka birşey olmadığını söyliyeyim. Bay Savcının bu açıklamalarını dinlerken, içimden gülüyor ve şöyle düşünüyordum: Eğer sınıfsal köken engel oluyorsa, insanın Sosyal Demokrat düşünce tarzını, bizim düşünce dünyamızı, bütün o karmaşıklığı, bilimsel inceliği ve tarihi derinliği içinde kavrayabilmesi için, klasik eğitim ne kadar yetersiz kalmaktadır —burada bunun tipik bir örneğini yaşıyoruz. Sayın Yargıçlar, konuşmalarımı dinlemiş binlerce işçinin arasından bir tanesini çekip sorsaydınız, size konferanslarım hakkında bambaşka bir tablo çizer, bambaşka bir izlenim sunardı. Evet, emekçi halkın basit insanları bile bizim düşünce dünyamızı kavrama yeteneğindeler, ama bu dünya bir Prusyalı savcının beyninde, güldüren aynalardan birine çarpmış gibi karikatürleşiyor. Şimdi, birkaç noktaya daha yakından değinerek bunu kanıtlamaya çalışacağım.

Bay Savcı, konuşmamın doruk noktasını oluşturduğunu iddia ettiği suçlanan görüşlerimi dile getirmeden önce, binlerce dinleyicimi «ölçüsüz biçimde kışkırttığımı» defalarca tekrarladı. Buna cevabım: *Bay Savcı, biz Sosyal Demokratlar hiçbir zaman hiç kimseyi kışkırtmayız!* Bir kere «kışkırtmak» ne demek? Örneğin önümdeki dinleyici topluluğuna şunu mu telkin ettim: Bir Alman olarak savaşırken, düşman ülkeye, örneğin Çin'e giderseniz, onları öylesine kırıp geçirin ki, bir daha hiçbir Çinli yüz yıl sonra bile bir Almana yan gözle olsun bakmaya cesaret edemesin. (19) *Böyle* konuş-

(19) 27 Temmuz 1900'de II. Wilhelm, Çin'deki cezalandırma seferine katılan birliklerin önünde tahrik edici şövence bir konuşma yaptı ve onlardan, Çin'deki özgürlük savaşçılarına karşı sonsuz bir hunharlıkla davranmalarını istedi

muş olsaydım, buna kışkırtma denirdi. Yoksa örneğin toplanan kitleye ulusal kibiri, şövenizmi, başka ırk ve uluslara karşı kin beslemeyi ve onları aşağılamayı mı öğütledim? Bu bir kışkırtma olurdu elbette.

Ama ben böyle konuşmadım ve hiçbir bilinçli Sosyal Demokrat da böyle konuşmaz. Benim o Frankfurt Toplantılarında yaptığım ve biz Sosyal Demokratların yazıyla ve sözle her zaman yaptığımız şudur: *yaygın bir aydınlatma; çalışan yığınları sınıfsal çıkarları ve tarihi görevleri konusunda bilinçlendirme;* onlara, bugünkü toplumumuzun bağrında yaşayan, gelişmenin belirli bir aşamasında varolan toplum düzeninin yıkılıp, onun yerine daha yüksek bir sosyalist toplum düzeninin geçirilmesine yol açmak zorunda olan genel tarihi gelişim çizgilerini, ekonomik, siyasal ve toplumsal dönüşümlerin eğilimlerini gösterme. Biz bu türden ajitasyon yaparız, dayandığımız tarihi perspektifin insanı soylulaştıran etkileriyle, kitlelerin manevi hayatını böyle yükseltiriz. Aynı bakış açılarından hareketle, —biz Sosyal Demokratlarda her şey uyumlu, tutarlı, bilimsel temellere dayalı bir dünya görüşünden kaynaklandığı için— *savaşa ve militarizme karşı* da *ajitasyon* yürütürüz. Ve eğer Bay Savcı, o zavallı tanıklarına dayanarak bütün bunları basit bir kışkırtma faaliyeti olarak kavrıyorsa, bu kavrayışın kabalığı ve basitliği, sadece ve sadece *Savcının Sosyal Demokratça düşünmedeki yeteneksizliğinden* doğmaktadır.

Bay Savcı bunun dışında benim «amirleri öldürme» kışkırtmasında bulunduğumu defalarca belirtti. Amirlerin öldürülmesine ilişkin bu gizli, fakat herkesin anlayabileceği imalarla, bay Savcı, özellikle benim kara ruhumu ve maksatlarımın ne kadar tehlikeli olduğunu gösterecek sözümona. Şimdi, bana maledilen görüşlerin gerçekten böyle olduğunu bir an için kabul etmenizi rica ediyorum, bu durumda biraz düşündükten sonra, Bay Savcının burada aslında —bana kara çalınması bakımından övülmesi gereken çabalar harca-

yarak— tümüyle devre dışı kaldığını söylerdiniz. Çünkü ne zaman ve *hangi* «amir»in öldürülmesini önermişim? Bizzat iddia makamı, Almanya'da *milis sistemi*nin kurulması lehinde konuştuğumu, bu sistemin en önemli yanı olarak, —İsviçre'de olduğu gibi— ekiplerin silahlarını sürekli yanlarında taşıyabilme hakları olacağını söylediğimi ileri sürüyor. Ve bununla —dikkat edelim: *bununla*— silahın bir kez de egemenlerin istediğinden başka yöne çevrilebileceği imasını birbirine bağlamışım. Her şey açık yani: Bay Savcının beni suçlaması, bugünkü Alman ordusunda yer alan üstlere karşı girişilecek cinayetleri değil *geleceğin Alman milis ordusun*daki üstlere karşı girişilecek cinayetleri *teşvik ettiğim* içindir. Milis sisteminin propagandasını yapmamıza karşı en sert biçimde mücadele ediliyor ve bizzat iddianamede benim suçlarımdan biri sayılıyor bu. Ve aynı zamanda Bay Savcı, bu suç sayılan milis sisteminin benim tarafımdan tehdit edilen subaylarına ihtimam göstermek için vesile buluyor. Bir adım daha gidersek, savcı, mücadele hırsı içinde, benim, *geleceğin Alman Cumhuriyetinin başkanına suikastler düzenlemeyi önerdiğimi de* iddia edebilir!

Peki, gerçekte 'amirleri öldürme' konusunda ne söylemiştim? Bambaşka bir şey! Konuşmamda, bugünkü militarizmin, resmi savunucuları tarafından genellikle zorunlu bir anavatan savunması safsatasıyla gerekçelendirildiğine işaret etmiştim. Eğer bu anavatan çıkarı, namuslu, dürüst bir biçimde düşünülmüş olsaydı —böyle devam ettim—, egemen sınıfların, Sosyal Demokrasinin eski programında yer alan milis sistemi talebini gerçekleştirmek dışında hiçbir şey yapmaya ihtiyaçları olmazdı. Çünkü sadece bu bile, anavatanın savunulması için güvenilir bir silahtı, çünkü sadece kendisi karar vererek düşmana karşı savaş alanına atılan özgür halk, anavatanın özgürlüğü ve bağımsızlığı için yeterli ve güvenilir bir savunma cephesi oluştururdu. Ancak bu takdirde «Sevgili anavatan rahat ol!» denebilirdi. Öyleyse

neden, diye sordum ben, resmi anavatan savunucuları, bu tek etkili savunma sisteminin adını bile duymak istemiyorlar? Sadece, kendileri için ilk planda da, ikinci planda da anavatan savunmasının hiçbir önem taşımamasından, onları asıl ilgilendiren şeyin milisin pek işe yaramayacağı emperyalist fetih savaşları olmasından ötürü. Ve ayrıca, egemen sınıflar çalışan halkın eline silah vermekten çekinirler, çünkü sömürücülerin kötü vicdanı, silahın bir gün egemenlerin pek istemeyeceği bir yöne çevrilmesinden korkar.

Yani, *egemen sınıfların korkusu olarak formüle ettiğim* şey, şimdi Bay Savcı tarafından, o beceriksiz tanıkların sözlerine dayanılarak benim talebimmiş gibi suçlanıyor! Burada gerçekten de, Sosyal Demokrasinin düşünce çizgisini izlemekteki yeteneksizliğinin, Savcı Beyin kafasında nasıl bir keşmekeş yarattığının bir kanıtını daha bulabilirsiniz.

İddia makamının diğer bir iddiası da temelden yanlıştır: Ben, sömürge ordusunda bir askerin, kendisine kötü davranan bir üstünü vurmaya hakkı bulunduğu *Hollanda örneğini* tavsiye ediyormuşum. Gerçekte o sırada, militarizmle askerlere kötü davranılması arasındaki bağlantı konusunda, unutulmaz önderimiz *Bebel*'den söz ettim (20) ve onun başlıbaşına bir eser olan hayatının en önemli kesitlerinden birini askerlere eziyet edilmesine karşı Reichstag'da verdiği mücadelenin oluşturduğunu söyledim; bu sırada da, Reichstag görüşmelerinin steno edilmiş raporlarından, —bildiğim kadarıyla bunlar yasaldır— Bebel'in birçok konuşmasını aktardım. Aktardıklarımın arasında, başka birçok şeyin arasında,

(20) August Bebel 10 Mart 1893'te Reichstag'da yaptığı konuşmada, Prusya - Alman ordusundaki askerlere karşı gösterilen insanlık dışı davranışları teşhir etti ve Hollanda sömürge ordusu talimatnamesinden örnek verdi; buna göre, bir assubay, Alman ordusunda olduğu gibi insanlık dışı davranışlar gösterdiğinde, emri altında bulunanlar tarafından vurulursa, bu kişilere ceza verilemiyordu.

1893'de Hollanda sömürge ordusundaki işleyiş üzerine söyledikleri de vardı. Görüyorsunuz, baylar, Savcı burada da kendi öfkesinde boğuluyor: ne olursa olsun, suçlamasını bana değil bir başkasına yöneltmek zorunda.

Ama iddianamenin doruk noktasına şimdi geliyorum. Bay Savcı en önemli saldırısında, suçlanan konuşmamda *askerleri, savaş durumunda emirleri dinlemeyerek düşmana ateş etmemeye teşvik ettiğim iddiasına,* kendisine açıkça karşıtı kanıtlanamaz ve mantıken zorunlu görünen bir tümdengelim aracılığıyla varmış. Tümdengelimi şöyle yapıyor: Militarizme karşı ajitasyon yaptığıma göre, savaşı önlemek istediğime göre, doğrudan doğruya askerlere şu çağrıyı yapmaktan başka bir yol, başka bir etkili araç bulamazdım: Eğer size ateş etme emri verilirse, ateş etmeyin! Değil mi, sayın yargıçlar, ne kesin bir ikna edici sonuç, ne karşı durulmaz mantık! Yine de size şunu açıklamama izin verin: Bu mantık ve bu sonuç, Bay Savcının anlayışından doğmaktadır, benimkinden, Sosyal Demokrasininkinden değil. Burada özel dikkat göstermenizi rica ediyorum. Diyorum ki: Savaşı önlemenin tek etkili yolunun, askerlere dönüp ateş etmemelerini istemek olduğu yollu sonuç, sadece bir anlayışın arka yüzüdür. Bu anlayışa göre, asker üstünün emrine uyduğu sürece, devlette her şey iyi gider, —kısaca söylemek gerekirse— devlet gücünün ve militarizmin temeli *askerin bir kadavra gibi itaatkâr olmasıdır.* Bay Savcının bu anlayışı, örneğin Genel Kurmay Başkanının resmi olarak yayımlanan görüşleriyle uyumlu biçimde tamamlanmaktadır. İmparator, geçen yılın 6 Kasımında Potsdam'da Helenlerin Kralını karşılarken, bu anlayışa uygun olarak, Yunan ordularının başarısının, «Genel Kurmayımız ve birliklerimiz tarafından saptanan ilkelerin, doğru uygulandıkları sürece, her zaman zafere ulaştıracaklarını» kanıtladığını söylemişti. *«İlke» sahibi bir genel kurmay ve kadavra itaatkârlığı içindeki asker* —bunlar savaş yönetmenin temelleri ve zafer kazanmanın

güvenceleridir. Evet, fakat *biz Sosyal Demokratlar bu anlayışı paylaşmıyoruz.* Biz daha çok, savaşların çıkmasını ve gidişatını sadece ordunun, yukardan verilen «emir»lerin ve aşağıdaki kör «itaat»ın belirlemediğini, bunu *çalışan halkın geniş yığınlarının tayin ettiğini ve ancak onların bunu tayin etmeye hak*ları olduğunu düşünüyoruz. *Biz, savaşların ancak, çalışan kitle haklı ve zorunlu bir dava için sürdürüldüğünü görerek savaşa coşkuyla katıldığı ya da en azından ona barca, kökten gayrıahlâki, gerici ve halk düşmanı olgular sürece devam edebileceği anlayışındayız.*

Buna karşılık, emekçi halkın çoğunluğu, *savaşların barbarca, kökten gayrıahlâki, gerici ve halk düşmanı olgular olduğu* görüşüne varırsa —*ki onları bu görüşe vardırmak tam da biz Sosyal Demokratların hedef aldığı görevdir*— ne diyorum, *halkın çoğunluğu bu görüşe varırsa, o zaman savaş imkânsız hale gelir*— artık asker istediği kadar üstünün emrine itaat etsin! Savcının görüşüne göre, *ordu,* savaşı yöneten bir partidir; *bizim* görüşümüze göre ise ordu *bütün halktır.* Savaşların çıkıp çıkmayacağını tayin edecek olan odur; bugünkü militarizmin varolup olmayacağının kararını, çalışan erkek ve kadın; yaşlı ve genç yığınlar verecektir —halkın, kralın paltosunun (asker paltosu —ç) altına sığınmış küçücük bir parçası değil.

Bunları söylerken, benim, bizim görüşümüzün gerçekte bu olduğuna ilişkin elimde klasik bir kanıt da var.

Frankfurt Savcısının, «*Biz* bunu yapmayız» demekle kimi kasdettiğim yollu sorusuna, Frankfurt'da yaptığım bir konuşmamdan yararlanarak cevap verebilirim. 17 Nisan 1910'da, burada Schumann sirkinde, yaklaşık 6 000 kişinin önünde Prusya'daki seçme-seçilme hakkı mücadelesi üzerine konuştum. Bildiğiniz gibi, o sıralar mücadelemizin dalgaları epey kabarmıştı. Sözkonusu konuşmamın metninde, 10. sayfada şunlar yazılı:

«Değerli konuklar! Diyorum ki: Almanya'daki ilerleme ile ilişkili bütün önemli siyasal sorunlarda olduğu gibi, bugünkü seçme-seçilme hakkı mücadelesinde de bütünüyle kendimizden medet ummak zorundayız. Ama *'biz'* kimiz? *'Biz'*, Prusya ve Almanya'nın milyonlarca kadın ve erkek işçisiyiz. Evet, biz, salt sayıdan fazla bir şeyiz. Biz, kol emeğiyle toplumu yaşatan milyonlardanız. Ve dünyanın Doğu Elbe Prensleri veya Merkezi Dükler, gizli meclisler ve gerektiğinde savcılar olmadan pekâlâ yaşayabileceğinin, buna karşılık işçiler kollarını kavuşturup bir dursalar yirmi dört saat bile dayanılamıyacağının Prusya'daki egemen gericiliğe gösterileceği anın gelmesi için, bu basit gerçeğin Alman proletaryasının en geniş yığınları arasında kökleşmesi yeterlidir.»

Gördüğünüz gibi, burada siyasal hayatın ağırlık noktasını ve devletin kaderini nerede gördüğümüzü anlaşılır biçimde ifade ediyorum: *Geniş çalışan yığınların bilincinde, berrakça biçimlenmiş vicdanlarında, kararlılıklarında. Militarizm sorununu da aynı biçimde kavrıyoruz.* Eğer işçi sınıfı, savaşa izin vermeme fikir ve kararına varırsa savaşlar imkânsız olur.

Fakat askeri ajitasyonu başka bir biçimde değil de bu biçimde kavradığınızı gösteren daha birçok kanıtım var. Son derece şaşırıyorum: Bay Savcı, imalarla, tahminlerle, sözlerimden yaptığı keyfi tümdengelimlerle konuşmalarımı damıtma işlemlerine tâbî tutuyor ve sözlerimin nasıl savaşa karşı harekete geçme kasdını taşıdığını göstermek için didiniyor. Oysa bunun için gerekli kanıtlar yığınla; önünde öylece duruyor. Biz, anti-militarist ajitasyonumuzu gizli karanlıklarda, kuytularda sürdürmeyiz ki; kamuoyunun en ışıklı aydınlıklarında yaparız bunu. Militarizme karşı mücadele onyıllardır ajitasyonumuzun temel ögelerinden birini oluşturur. Ta eski Enternasyonal'den beri, militarizme karşı mücadele, çoğu Kongrelerdeki, hattâ Almanya'daki parti kongre-

lerindeki görüşmelerin, sonuç bildirilerinin konusudur. Bu konuda, Bay Savcı sadece yaşanan hayata elini şöyle bir daldırsa yeterdi; avucuna hep ilginç şeyler gelirdi herhalde. Sözkonuşu geniş kapsamlı malzemeyi ne yazık ki burada sizlere sunamayacağım. Fakat izin verirseniz, en azından en önemlilerine değineceğim.

Daha 1868 yılında, *Enternasyonal'in Brüksel Kongresi*, savaşın önlenmesine ilişkin pratik önlemlere işaret eder. Sonuç Bildirisinde Enternasyonal şunları belirtir:

«Halkların daha şimdiden, savaşı yapanların ve çıkartanların karşısına dikilerek savaşların sayısını azaltabileceğini;

Bu hakkın herkesden önce, hemen hemen tek başlarına askeri hizmete sokulan ve bu nedenle ona (eylemli —ç) bir onay sağlayabilecek durumdaki (tek güç olan —ç), çalışan sınıflara ait olduğunu;

bu amaçla kullanabilecekleri, etkili, yasal ve her an gerçekleştirilebilecek bir aracın onların elinde bulunduğunu;

eğer üretim bir süre için durursa toplumun yaşayamayacağını, bu yüzden üreticilerin, keyfi biçimde davranan, despotik hükümetleri girişimlerinden alıkoymak için sadece bir an durmalarının yeteceğini;

açıklayan Uluslararası Emekçiler Birliği Brüksel Kongresi, birleşerek en büyük enerjiyle savaşa karşı protestoları yükseltmeyi önerir ve ayrım gözetmeksizin, değişik ülkelerdeki birliklerinin bütün seksiyonlarını, bütün işçi derneklerini ve işçi örgütlerini, halkların birbiriyle savaştığı, aynı zamanda üreticiler arasında yani kardeşler ve yurttaşlar arasında sürdürüldüğünden bir içsavaş olarak görülebilecek olan savaşı önlemek için en büyük hırsla çaba göstermeye çağırır.

Kongre işçilere, ülkelerinin de içinde olduğu bir savaşın çıkması durumunda özellikle işlerini bırakmalarını öğütler.»

Eski Enternasyonal'in çok sayıda kararını atlıyor ve yeni Enternasyonal'in Kongrelerine geçiyorum. 1893'daki *Zürih* Kongresi'nin açıklaması:

«İşçinin savaşa karşı tutumu, militarizmi konu alan Brüksel Kongresi'nin kararında kesin biçimde tanımlanmıştır. Uluslararası devrimci Sosyal Demokrasi bütün ülkelerde bütün güçlerini ortaya koyarak egemen sınıfların şovenist tutkularına karşı çıkmak, bütün ülkelerin işçileri arasındaki dayanışma bağlarını hep daha sıkılaştırmak ve insanlığı iki düşman kampa bölen, halkları birbirlerine karşı kışkırtan kapitalizmi ortadan kaldırmak için tavızsiz biçimde çalışmak durumundadır. Sınıf egemenliğinin ortadan kaldırılmasıyla savaş da yok olur. Kapitalizmin yıkılışı dünya barışıdır.»

1896 *Londra* Kongresi açıklıyor:

«Dünya barışını gerçekleştirecek iradeye ve güce ancak işçi sınıfı sahip olabilir. Bu amaçla işçi sınıfı şunları talep eder:

1. Bütün devletlerde şu anda varolan orduların derhal lağvedilmesi ve halkın silahlandırılmasına geçilmesi.

2. Kararları yasa gücü taşıyacak bir uluslararası hakem mahkemesinin kurulması.

3. Hükümetlerin hakem mahkemesinin kararına uymaması durumunda savaş ya da barış için doğrudan doğruya halkın kesin kararı vermesi.»

1900'deki *Paris* Kongresi militarizme karşı mücadelede pratik bir araç olarak şunu öğütler:

«Sosyalist partilerin her yerde gençliği militarizme karşı mücadele amacına uygun biçimde eğitmek ve örgütlemek için çalışmaları ve bu çabayı en büyük tutkuyla sürdürmeleri.»

1907'deki *Stuttgart* Kongresi Kararından önemli bir pasajı da okumama izin verin. Burada sosyal-demokrasinin savaşa karşı girişeceği bir dizi pratik eylem elle tutulur biçimde toparlanmıştır. Şöyle deniyor:

«Gerçekte Brüksel'deki uluslararası kongreden beri proletarya, militarizme karşı bıkmadan usanmadan sürdürdüğü mücadelede, *kara ve denizdeki silahlanma için gerekli araçları reddederek, askeri örgütlenmeyi demokratikleştirme yönünde çabalara girerek,* savaşların çıkmasını önlemek veya savaşları sona erdirmek için, toplumun savaş dolayısıyla içine düştüğü çalkantıdan işçi sınıfının kurtuluşu yolunda yararlanmak için, artan bir etki ve başarıyla çok çeşitli eylem biçimlerine sarılmıştır: örneklenirse, Faşoda Olayından (21) sonra İngiliz ve Fransız sendikalarının, barışı güvence altına almak ve İnglitere ile Fransa arasında dostça ilişkilerin yeniden kurulmasını sağlamak amacıyla anlaşmaları; Fas Krizi (22) sırasında Alman ve Fransız parlamentolarında sosyalist partilerin tavrı; aynı amaçla Alman ve Fransız sosyalistlerince düzenlenen toplantılar; Avusturya ile İtalya arasında çıkacak bir anlaşmazlığın önüne geçmek için Trieste'de toplanan iki ülke sosyalistlerinin ortak eylemi; bunlardan başka, Norveç'e yapılacak saldırıyı önlemek için İsveç'in sosyalist işçilerinin o etkili müdahaleleri; nihayet Çarlığın neden olduğu savaşa karşı çıkmak, bu savaşa bir son vermek ve bundan doğan bunalımdan ülkenin ve çalışan sınıfların kurtuluşunu sağlama amacıyla yararlanmak için Rusya ve Polonya'nın sosyalist işçi ve köylülerinin kahramanca kurbanlar vermeleri, kitle mücadeleleri yapmaları. Bütün bu çabalar, proletaryanın artan gücünü *kararlı atılımlarla barışı korumak yönünde artan zorlamalarını* göstermektedir.»

---

(21) Fransa ile İngiltere Sudan topraklarının paylaşılması konusunda çekişirken, 1898/99'da Faşoda yakınlarında iki ülkeyi savaşın eşiğine getiren bir çarpışma oldu. Sahra'nın kendisine kalması karşılığında, Fransa bu bölgeden vazgeçti.

(22) 1905'de Fas'ın paylaşılması konusunda, Almanya ile Fransa'yı savaşın eşiğine getiren anlaşmazlık.

Şimdi de ben soruyorum: Bütün bu Sonuç Bildirileri ve Kararlarda, Baylar, sadece askerlerin önüne geçip onlara «Ateş etmeyin!» diye bağırmamız anlamı taşıyan öneriler mi görüyorsunuz? Ve bunu niçin yapacakmışız? Şunun için: böyle bir ajitasyonun sonuçlarından, ceza yasası maddelerinden korktuğumuz için mi? Getireceği sonuçlardan korktuğumuz için gerekli ve yararlı gördüğümüz bir şeyden vazgeçecek olsak, acınacak zavallılar olurduk. Hayır, biz böyle yapmayız, çünkü şöyle diyoruz: Kralın paltosu denen şeyin (asker paltosu —ç) içindekiler, emekçi halkın ancak bir bölümüdür ve bunlar savaşların reddedilmesi gereken ve halk düşmanı niteliği konusunda gerekli bilgileri edindiklerinde, bizim teşvikimize gerek kalmadan, askerler kendiliklerinden, önlerindeki durumda ne yapmaları gerektiğini bulacaklardır.

Görüyorsunuz, Baylar, bizim militarizme karşı ajitasyonumuz Bay Savcının kafasında canlandırdığı gibi cılız ve ilkel değildir. Etki yapmak için çok fazla ve çeşitli araçlarımız var: *Gençlik eğitimi* —yolumuza konan bütün engellere rağmen hırsla ve kalıcı başarılar elde ederek sürdürüyoruz bunu—, *milis sisteminin propagandası, kitlesel toplantılar, sokak gösterileri...* Nihayet, İtalya'ya bakın. Sınıf bilinçli işçiler orada Trablus'daki savaş serüvenine nasıl cevap verdiler? Parlak bir biçimde yürütülen o kitlesel gösteri greviyle (23) Ve Alman sosyal-demokrasisi buna nasıl tepki gösterdi? 12 Kasımda Berlinli işçiler oniki toplantı yaparak, İtalyan yoldaşlarına kitle grevinden ötürü teşekkür etme kararı aldılar.

Evet, *kitle grevi!* diyor savcı. Tam da burada, benim en tehlikeli, devleti sarsıcı amacımı yakalamış olduğuna inanı-

---

(23) 29 Eylül 1911'de Osmanlı - İtalyan savaşının ilk gününde, bütün İtalya çapında ve Sosyalist partinin yönetiminde yirmi dört saatlik bir genel grev düzenlendi ve birçok kentte gösteriler, yürüyüşler yapıldı.

yor. Savcı bugün iddialarını özellikle, *ancak bir Prusya savcısının hayal dünyasında varolabilecek türden, en korkunç zora dayalı devrim perspektifleriyle bağını kurduğu* kitle grevi ajitasyonuma işaret ederek temellendirdi. Savcı Bey, eğer sizde, Sosyal Demokrasinin akıl yürütmelerini, daha soylu bir tarihi kavrayışı anlayabilecek yeteneğin birazcık olsun bulunduğunu düşünebilseydim, sizinle, her halk toplantısında başarıyla ortaya koyduğum şeyi, yani nasıl devrimler «yapılmazsa» bugünkü ilişkilerin gelişiminde belirli bir dönem meydana getiren kitle grevlerinin de «yapılmayacağını» tartışırdım. Kitle grevleri, *sınıf mücadelesinin,* bugünkü gelişimimizin doğal bir zorunluluk olarak yol açtığı *bir aşamasıdır.* Bizim, Sosyal Demokrasinin, onlar karşısındaki bütün rolü, eğitilmiş, disipline olmuş, kararlı ve eylem gücüne sahip bir halk kitlesi olarak işçilerin, görevlerinin gerektirdiği durumda olmalarını sağlamak amacıyla *işçi sınıfının gelişiminin bu eğilimini bilince çıkarmaktır.*

Görüyorsunuz ki, burada da savcı, kendi anladığı biçimdeki kitle grevi hayaletini iddianamesinde öne sürerken, beni benim fikirlerimden ötürü değil kendi fikirlerinden ötürü cezalandırmak istiyor.

Burada kesmek istiyorum. Sadece bir noktaya daha işaret edeceğim. Bay Savcı konuşmalarında benim naçiz şahsımla pek fazla ilgilendi. Beni devlet düzeni için büyük bir tehlike olarak sundu, hattâ *sansasyon yaratma düzeyine inmekten* kaçınmadı ve beni «Kızıl Rosa» diye niteledi. Evet, ceza talebi kabul edilirse kaçacağımdan şüphelendiğini söyleyerek benim kişisel onurumu zedelemekten de kaçınmadı.

Savcı Bey, şahsım için, bütün saldırılarınıza cevap vermeyi reddediyorum. Fakat size bir tek şeyi söyleyeceğim: *Siz Sosyal Demokrasiyi tanımıyorsunuz!* (Başkan Rosa'nın sözünü keser: «Burada siyasi nutuklar dinleyecek değiliz.») Sadece 1913 yılında meslekdaşlarınızdan birçoğu yüzlerinden terler akarak basınımıza toplam 60 ay hapis cezası veril-

mesi için çaba harcadılar. Suçlulardan bir tanesinin bile cezadan korkup kaçtığını duydunuz mu? Bu ceza yığınının tek bir Sosyal Demokratı bile yalpalamaya sürükleyebildiğini veya görev bilincini sarstığını mı sanıyorsunuz? *Hayır, eserimiz, sizin o zavallı ceza yasası maddelerinizle alay ediyor, bütün savcılara rağmen gelişiyor ve büyüyor!*

Bitirirken, *sahibine geri dönen o düşük düzeyli saldırı* üstüne bir söz daha.

Savcı kelimesi kelimesine dedi ki —buraya not ettim: benim derhal tutuklanmamı talep ediyormuş, çünkü «sanığın kaçmaması gerçekten akıldışı bir şey olur»muş. Başka sözlerle şu anlama geliyor bu: Eğer ben, yani savcı bir yıl hapis yatmak zorunda kalsaydım, hemen kaçardım. Evet. *Bay Savcı, size inanıyorum, siz kaçardınız. Ama bir Sosyal Demokrat kaçmaz. Eylemlerine sahip çıkar ve vereceğiniz cezalara güler.*

Ve artık hakkımda hükmünüzü verin!

Vorwärts, Sayı 52,
22 Şubat 1914
Türkçesi: Ü. K.

YOL AYRIMINDA ([24])

Ah, soğuk yada sıcak olaydın;
Ama soğuk yada sıcak değil,
Ilık olduğun için,
Tükürüp atacağım seni
— Vahiyler, III, 15-16

Yoldaşlar! Parti muhalefetinin bağrında bir bölünmenin meydana geldiğini hepiniz biliyorsunuz. Gerçekte, resmi partinin bugün içinde bulunduğu durumu ve izlenen bürokratik politikayı benimsemiyen çoklarınızın, bu bölünmeden dolayı son derece rahatsız olacağı ortada. «İşte bir bölünme daha!» diye bağıracak bazıları, öfke içinde. «Hiç olmazsa, çoğunluk grubuna karşı cephe alanların sımsıkı kaynaşması ve uyum içinde davranması zorunlu değil miydi? Aynı hedefi seçenler —yani parti hareketini, proleter sınıf politikası temeline dayanan bir yola yeniden sokmayı isteyenler— arasında bile anlaşmazlıklar ve bölünmeler doğarsa bu, muhalefeti zayıf düşürmez mi? Çoğunluk politikasının değirmenine su taşımaz mı?»

Elbette, yoldaşlar! Eğer mesele, salt, kişisel tartışmalardan, önemsiz şeylerden, her zaman haklı olduğunu iddia etmekten, ihmallerden yada «birbirine ayak uydurmadan dansetmekten» ibaret olsaydı ve muhalefetin bağrındaki bölünmeye böyle önemsiz şeylerden dolayı yol açılsaydı bunu

---

(24) Bu yazı, ilk kez 1916 Baharında, «**Entweder-oder**» (Ya/Yada) adı altında, Spartaküs gurubunun ilk broşürü olarak yayınlandı.

her ciddi insanın bir gaflet, hatta bir cinayet diye nitelemesi gerekirdi.

Ama mesele bu değil, yoldaşlar! Bu bölünmeye yol açan, politikanın temel sorunlarıdır, bizi partinin bugünkü umutsuz durumundan çıkarıp daha onur verici bir konuma götürecek olan yol ve araçlar konusundaki genel anlayış farklılığıdır.

Kumar masasına sürülen şeyler üzerine, biraz düşünelim! 4 Ağustos 1914'te, resmî Alman Sosyal Demokrasisi ve onunla birlikte Enternasyonal sefilce çöktü. Elli yıldır halk önünde söylemekte olduğumuz, en kutsal ilkelerimiz olarak, konuşmalarda, broşürlerde, gazetelerde ve bildirilerde sayısız kereler ilân ettiğimiz herşeyin —hepsinin boş bir sözden ibaret olduğu ilk darbede ortaya çıktı. Uluslararası proleter sınıf mücadelesi partisi, sanki büyülenmişcesine, bir anda ulusal-liberal bir parti haline geldi; o kadar gurur duyduğumuz güçlü örgütlerin tamamen güçsüz olduğu görüldü ve onlar, burjuva toplumun saygı ve korku duyulacak düşmanı olmaktan çıkarak, can düşmanımız emperyalist burjuvazinin (iradesiz ve haklı olarak küçümsenen) aletleri haline geldi. Diğer ülkelerde de sosyalizmin aşağı yukarı aynı derin çöküntüsü yaşandı.

Eski görkemli sloganın, «Tüm ülkelerin işçileri, birleşin!» sloganının yerini, savaş alanlarında verilen komut aldı: «Tüm ülkelerin işçileri, birbirinizin gırtlağını kesin!»

Dünya tarihinde hiçbir parti bu denli acıklı bir iflasa uğramadı, ve hiçbir soylu ideal bu denli alçakca ihanete uğrayıp, ayaklar altında çiğnenmedi.

Binlerce ama binlerce erkek ve kadın proleter, utanç ve öfke içinde kanlı gözyaşları dökmekte: değer verdikleri, kutsal saydıkları herşey şimdi tüm dünyanın alay konusu olmakta, küçümsenmekte. Binlerce ama binlerce proleter, bunun öcünü almak, partiye bulaşan pisliği temizlemek ve

Sosyal Demokrat adını alnı açık olarak ve yüzü kızarmadan yeniden taşıyabilmek için yanıp tutuşuyor.

Ama şu noktayı her yoldaş akılda tutmalı: böyle derin bir çöküntüden bizi, ancak bütünüyle kaynaşmış, açık ve kararlı bir politika kurtarabilir. Yarım yamalak önlemlerin, zigzagların yada korkakça bir bekle gör politikasının bize hiçbir yardımı olamaz. Şimdi herkes kendi kendine, «ya o yada bu» demek zorundadır. Ya sosyalist aslan postu altında ulusal-liberal bir koyun olacağız, ve sonra biz de muhalefetle aynı oyunu oynayacağız. Yada kelimenin tam anlamıyla proletarya enternasyonalizminin savaşçıları olacağız. O zaman da, muhalefetle olan tüm hesabın görülmesi, sınıf mücadelesi ve enternasyonalizm bayrağının, ne pahasına olursa olsun açıkca dalgalandırılması gerekecektir.

Ve şimdi, yoldaşlar, Ledebour, Hasse ve arkadaşları tarafından temsil edilen haliyle, daha önceki şu sözde muhalefete bakın. Reichstag'da birbiri ardı tam dört kez savaş kredileri lehinde itaatle oy vermeyi sürdürdükten— ve böylece sosyalizme ihanette suç ortaklığı yaptıktan— sonra, nihayet 21 Aralık 1915'te yapılan tam üyeli meclis toplantısında karşı oy kullanmak cesaretini gösterdiler. Nihayet!! dedi işçiler kendi kendilerine. Nihayet milliyetçi sahtekârlık politikasına karşı çıkıldı. Parlamentodan sosyalizme değer veren hiç olmazsa yirmi milletvekili çıktı nihayet. Ama bu kuruntu kısa sürdü ve bu «cesurca eylemden» tatmin olabilenler, nesnelere, temellerini eleştirel bir gözle araştırmadan son derece yüzeysel olarak bakan kişilerdi yalnızca. Geyer ve Reichstag'daki yoldaşları savaş kredilerine karşı oy kullanırken, bu eylemlerine getirdikleri açıklama, kullandıkları oyla yaratmış oldukları tüm iyi şeyleri yeniden yok ediyordu. Bu kez neden savaş kredilerine karşı oy kullanmışlardı? «Ülkemizin sınırları güvence altına alınmıştır» deniliyordu, yaptıkları açıklamada. Bu iyi insanların bu kelimelerle neyi amaçladıkları, —bunları belirtmek zorunda olduklarını

sanmaktadırlar— kendilerini ilgilendiren bir mesele. Perde arkasında, bu açıklamaya yol açmış olabilecek büyük diplomasiye ilgi duymayan dıştan bir kişi, bu açıklamadan şunları çıkaracaktır: yirmi üye bu kez, Alman sınırları güvence altına alındığı için savaş kredilerine kesin olarak karşı oy kullandı. Yani, militarizme ve savaşa temelden karşı olduğumuz için ve bu savaş tüm halklara karşı işlenen emperyalist bir savaş olduğu için değil, Hindenburg, Wackensen ve Kluck gibi generaller şimdiye kadar yeterince Rusu, Fransızı ve Belçikalıyı kılıçtan geçirdiği ve bu ülkelerde sağlam bir köprü başı kurduğu için —işte bunlardan dolayı— bir Alman Sosyal Demokratı kendine, savaş harcamalarına karşı oy kullanma lüksünde bulunmağa izin verebilmektedir! Ama Geyer ve yoldaşları, böyle davranmakla kendilerinin ilke olarak çoğunluk politikasıyla aynı temele dayandıklarını gösterdiler. Bundan dolayı en başından beri, bu savaşı ulusal sınırlarımızın korunması için verilen bir savunma savaşı olarak sunan, utanmazca bir sahtekârlığı desteklemiş oldular. Onları çoğunluktan ayıran nokta ise, savaş karşısındaki tavrın bir bütün olarak dayandığı temel anlayıştan değil, sadece askeri durumun farklı farklı irdelenmesinden kaynaklanmaktadır. Scheidemanlara, Davidlere, Heinelere göre Alman sınırları henüz güvence altına alınmamıştır; Hasselere, Ledebourlara ve Geyerlere göre ise, bu güvenlik artık sağlanmıştır... Ama aklı başında olan her insan kabul etmelidir ki, eğer meseleyi salt askerî açıdan irdeliyorsanız, Scheideman ve arkadaşlarının bakış açısı, Ledebour ve Haase'ninkinden çok daha mantıklıdır. Çünkü savaşın kaderinin gelecekte Alman militarizmi lehinde gelişeceğini kim garanti edebilir? Aklı başında hangi general, işlerin terse dönmesinin mümkün olmayacağı ve belki de Rusların yeniden Doğu Prusya'ya girmeyeceği üzerine teminat verebilir; ve bu durum meydana gelirse, ne olacaktır? O zaman Ledebour-Geyer-Haase kendi yaptıkları açıklamaya göre,

Reichstag'da savaş kredileri lehinde oy vermek zorunda kalacaklardır! Bu davranış, sağlam bir temele dayanan bir taktik değil, belirli bir andaki askeri duruma göre saptanan konjonktürel bir politikadır; partiyi şanlı (!) 4 Ağustos 1914 olayına dek götürebilen ünlü politikadan, «koşullara göre davranın» politikasından, eski oportünist bekle gör politikasından başka birşey değildir bu.

Ancak meselenin çok ciddi olan bir diğer yanı daha var. Ladebour-Haase'nin açıklamasına göre, eğer Alman Sosyal Demokratları, bugün Alman sınırları güvenlik içinde olduğu için savaş kredilerine karşı oy kullanabiliyorsa, o zaman ülkesi işgal altında olan Fransız, Belçikalı, Rus ve Sırp yoldaşlar ne yapacaklar? En basit bir işçi bile şu hesabı yapabilir: bu yoldaşların yaptığı açıklamada kullanılan ifade, diğer ülkelere, kendi milliyetçi politikalarını haklı çıkarmak için çok güzel bir bahane sağlamaktadır. Gerçekte, milliyetçi çoğunluğa dahil olan yoldaşlar, kendi tavırlarını destekleyecek en iyi bahane olarak bu açıklamaya şimdiden heyecanla sarılmışlardır. Ve böylece Enternasyonal'de bir bölünmeye daha tanık olduk; burada, tıpkı emperyalizmin emrettiği gibi, farklı uluslardan sosyalistlerin savaş ve hakim sınıflar karşısında birleşmeyerek, birbirlerinin üzerine yürümesine yolaçan politikaya tanık olduk. Ve burada da bizi ve Enternasyonali çökerten çoğunluk politikasının dayandığı temele geldik.

Ve şimdi soruyoruz, yoldaşlar, bütün bunlara ciddi olarak ve eleştirel bir gözle baktığınızda, Ledebour, Haase ve yoldaşlarının 21 Aralıkta verdiği oylar ilerici bir adım mıydı? Bu, hepimizin yürekten acı çekerek, kitlelerin özlem içinde beklediği kurtarıcı davranış mıydı? Hayır, kesinlikle hayır! Söz konusu açıklamayla verilen oylar, bir adım ileri ve bir adım geri atmaktı; bazı şeylerin daha iyiye gideceği konusunda bir kez daha hayal beslenmesi hoş görülebilirdi,

ama bu hayalin ardından daha acı bir umut kırıklığının gelmesi de kaçınılmazdı.

Ve hayal kırıklığı da gecikmedi. Şurası açıktı ki, savaş harcamaları aleyhinde verilen bu oylar —özü, şu uğursuz açıklamayla berbat edilmeseydi bile— yine de muhalefetin izleyeceği politikanın tümünü içeremezdi, sadece, yeni bir yolda atılan bir ilk adım olabilirdi; sınıf mücadelesi özü taşıyan, şevkli ve tutarlı bir eylemle, sonuna dek izlenmesi gereken bir çizginin hissedilen ilk işareti olabilirdi. Bunun yerine neler yaşadık? Ledebour, Haase ve yoldaşları, savaş kredilerini reddettikleri günden beri yan gelip yatıyorlar —bir gölge gibi dolanıyorlar.

Birkaç örneği ele alalım yalnızca. *Baralong* olayı (25) sırasında, Noske'nin yaptığı konuşmada İngilizlere karşı kanlı misillemelerde bulunulmasından dem vurması, sosyal demokrat grubunu öyle utanılası bir ayıpla başbaşa bıraktı ki, ağırbaşlı burjuva liberallerinin bile yüzlerinin bizler adına kızarması gerekirdi— tabi Almanya'da böyle kişiler halâ kaldıysa. 4 Ağustos ve onu izleyen olaylardan sonra, partimizin gırtlağına dek çamura gömüldüğü ortada. Ama «görüş değiştiren» bu sosyal emperyalistler, bizi sürekli yeni sürprizlerle karşı karşıya bırakıyorlar. Onların siyasal ve ahlâkî kokuşmalarını alışılagelen ölçülerle belirtmek gerçekten mümkün değil. *Baralong* olayı sırasında, vahşi savaş içgüdülerini kışkırtırken, tutucu unsurları bile geçtiler ve utandırdılar. Ve böyle eşi benzeri olmayan bir olaydan sonra, muhalefet üyelerinden biri, yoldaş Ledebour ne yaptı? Alman proletaryası adına, tüm dünyanın önünde, Noske ve onun türünden kişilerle hiçbir ilişkisinin bulunmadığını ilân edecek yerde, bir fırtına gibi onun yakasına yapışacak yerde, bütün bunları yapacak yerde, Ledebour'un kendisi de bu ulumala-

(25) 19 Ağustos 1915'te İngiliz kravazörü «Baralong» bir Alman denizaltısını batırdı, kurtulan Almanların üzerine İngiliz denizcileri ateş açtılar.

ra katıldı, temelde Noske ve yoldaşlarının misilleme politikasını kabul etti, yalnızca göze göz dişe diş ilkesinin daha ılımlı uygulanması için ricada bulundu.

Steno ile tutulan tutanaklara göre, Ledebour 15 Ocak'ta aşağıdaki inanılmaz sözleri söylemekteydi: «Baylar, *Baralong* olayının kendisini irdelerken, yani İngiliz denizcilerinin kahraman Alman denizcilerine karşı denizde işledikleri cinayeti ele alırken, *daha önceki bütün konuşmacılarla tamamen aynı düşüncede olduğumu açıklarım.*»

Ve «daha önceki konuşmacılar» ise şunlardı: sosyal emperyalistlerden Noske, (yani Sosyal Demokratlardan), Merkezcilerden Spahn, Freisinn Partisinden Fischbeck ve muhafazakârlardan Kruten-Oertel; Ledebour sorunu irdelerken bütün bu adamlarla aynı düşüncedeymiş. Bir kez daha, temelde, dönek sosyalistlerin çoğunluk politikası desteklendi ve yurttaşlık görevleri yerine getirilerek burjuva partileriyle ittifak kuruldu— sınıf mücadelesi bayrağını yükseltiyormuş pozu attıktan tam üç hafta sonra oluyordu bütün bunlar.

Diğer bir örneği ele alalım. Reichstag'daki milletvekilleri, «küçük gensorular» denilen yöntemle, evet efendimcilerden ve askerî diktatorlüğün itaatli kölelerinden oluşan bu düşkünler topluluğu arasında, hükümete ve burjuva çoğunluğa karşı sürekli direnilmesini, emperyalist falanjın sürekli olarak rahatsız edilmesini ve kitlelerin sürekli sarsılmasını mümkün kılan, değer biçilmez bir silaha sahip olmaktadırlar. (26)

(26) «Küçük gensoru» denilen parlamenter yöntem, 1912 Mayıs'ında, Sosyal Demokrat ve sol-burjuva milletvekillerinin baskısıyla, Reichstag'ın işleyişi içinde geçerli kılındı. Böylece az sayıda milletvekili, önemli siyasal sorunlar hakkında hükümeti kısa bir zaman içinde bilgi vermek zorunda bırakabiliyordu. Savaş sırasında küçük gensorular yönteminden Karl Liebknecht bol bol yararlandı ve burjuva parlamentosundan devrimci yönde nasıl yararlanılacağını gösterdi.

Bu «küçük parlamenter gensorular», yirmi kararlı milletvekilinin elinde, emperyalist köpek sürüsünün sırtına aralıksız indirilen gerçek bir kamçı haline gelebilirdi. Ama bunun yerine ne görüyoruz? Ledebour, Haase ve yoldaşları bu önemli silahı kullanmayı düşünmüyorlar bile. Tek bir kez olsun bu silahı kullanmağa kalkmadılar. Karl Liebknecht'i göz göre göre, havlayan bir köpek sürüsünün arasında tek başına ve dört bir yandan gelen saldırılara karşı savaşmak, direnmek zorunda bıraktılar; ama kendileri, onun gösterdiği bu cesaretten dolayı açıkca korktular, dikenlere karşı yürüme ve meclis gurubundaki çoğunluğun kamçısından kendini kurtarma cesaretini bile gösteremediler.

Evet, dahası var! Reichstag'ın emperyalist çoğunluğu, Sosyal Demokrat gurubun çoğunluğuyla birlikte, bu «küçük parlamenter sorunlar» silahını Reichstag başkanının keyfi sansürü kanalıyla yoketmek için harekete geçerken, Ledebour, Haase ve yoldaşları bunun rahatça gerçekleşmesine sessizce izin verdiler. Kendilerine muhalefet lideri diyen bu adamlar, kitleleri sarsacak bu önemli araca karşı girişilen bu keyfi davranışı desteklediler. Parti çoğunluğunun bu yeni ihanetine katıldılar.

Ve 17 Ocakta, Reichstag'da askeri sorunlar tartışılırken, ve kılıca dayanan bu diktatörlüğün bütün yaptıklarını, bu savaşın vahşetini acımasızca eleştirmek, genel duruma ışık tutmak ve dünya bunalımının bütün temel sorunlarını ortaya koymak için çok iyi bir fırsat ele geçmişken, ne oldu? Ledebour, Haase ve yoldaşları bu işi de ellerine yüzlerine bulaştırdılar. 21 Aralıkta görünürde kavga kararı alalı ve cephe değiştireli dört hafta bile olmadan, acınacak bir fiyaskoyla daha karşılaştık. Bu muhalefet liderlerinin, askeri sorunlar üstüne söz aldıklarında bütün yaptıkları şey, barış dönemindeki parlementonun monoton günlük işleyisinde alışılageldiği üzere, önemsiz şeyler üzerine baştan aşağı boş konuşmalar yapmak oldu.

Ledebour, Haase ve arkadaşlarının anladığı sözde muhalefet budur işte yoldaşlar. Mantıktan, eylem gücünden, yiğitlikten, ilkesel keskinlikten eser yok, yarımlıktan, zayıflıktan ve hayallerden başka birşey yok. Ama yarımlıktan, zayıflıktan ve hayallerden, artık gına geldi bize, ve bütün bunların bizi nereye götüreceğini çok iyi biliyoruz.

Bir Ledebour'un, Bir Haase'nin, bir Adolf Hoffmann'ın iyi niyetinden kimsenin şüphesi yok. Ama cehenneme giden yol da, yalnızca iyi niyetle döşelidir. Bizim şimdi, güce, mantığa ve keskin görüşlülüğe ihtiyacımız var. Ah, aslında, düşmanlarımızın, hâkim sınıfların bizi ezerkenki ve zorla kan dökücü emperyalizmin boyunduruğu altına alırkenki gücünün, mantığının ve keskinliğinin sadece birazcığı bile bize yeterdi. Bize gerekli olan, bekle-gör politikacıları, zayıf kişiler, ikircikli hesap yapanlar değil, tam adamlar, korkusuz kişiler, inançlı savaşçılar.

Ve bu sahte muhalefetin söz konusu gerekleri karşılamadığı, yoldaş Ledebour ile Adolf Hoffmann'ın kısa bir süre önce yayınladığı broşürle iyice ispatlandı.

Bu yoldaşlar broşürlerinde, Almanya'nın çeşitli bölgelerinden belirli sayıda yoldaşın, bakış açıları ve bugünkü tarihsel anın görevleri bakımından ölçüt saydıkları tezleri şiddetle eleştirerek reddediyorlar. Bu tezleri, her yoldaşın kendi başına yargılayabilmesi için, en sona ekliyoruz. Bu tezler, gerçeklerin ve olguların, dünya savaşı tarafından işçi hareketi içinde gün ışığına çıkarıldığı haliyle, açıkca, dürüstce ve dobra dobra ifade edilmesinden başka birşey değil. Üstelik bunlar, bizim eski parti ilkelerimizin bugünkü duruma ve —günün birinde uluslararası sosyalizmi pratiğe geçirmek istiyorsak— hepimizin omuzuna yüklenen görevlere tutarlı ve kararlı biçimde uygulanmasından başka birşey değildir.

Ve işte Ledebour ile Hoffmann, yalnızca, tezlerdeki bu eğilimi kesin olarak veto etmektedirler! Sosyalist Enternas-

yonal'i tüm işçi hareketinin karar merkezi yapmak uygunsuz birşeymiş; ülke merkezlerinin savaş karşısında özgürce karar vermesini sınırlamak uygunsuz birşeymiş; Enternasyonal'i Alman Partisinin ve diğer partilerin üzerine koymak, uygunsuz ve uygulanamıyacak birşeymiş. Enternasyonal'in, dünya savaşının patlak vermesinden önceki gibi, savaş ve barışa ilişkin taktiklerinde tamamen bağımsız olmağa devam eden ulusal işçi partilerinin gevşek, federatif bir örgütü olması gerekirmiş sadece.

Yoldaşlar! Bir bütün olarak bugünkü durumun düğüm noktası burada yatmaktadır. İşçi hareketinin ölüm kalım sorunu bu noktada ortaya çıkmaktadır. Enternasyonal boş bir söze dönüştüğü, Enternasyonal kongrelerinde alınan kararların boş ve güçsüz kelimelerden ibaret olduğu anlaşıldığı için, evet salt bundan dolayı, diğer ülkelerin partileri gibi bizim partimiz de 4 Ağustosta bozuk bir tüfek gibi ateş almadı. Bu utanç verici duruma bir son vermek istiyorsak, 4 Ağustos 1914 deki iflasın tekrarlanmasını önlemek istiyorsak, başvurabileceğimiz tek bir yol kalıyor yalnızca: proletaryanın uluslararası dayanışmasını salt güzel bir söz olmaktan çıkararak gerçek, son derece ciddi ve kutsal bir yaşam ilkesi haline getirmek ve Sosyalist Enternasyonali kof bir görkeme gömülü olmaktan çıkararak, gerçek bir güç haline getirmek ve onu, kapitalist emperyalizmin ilerde patlayacak dalgalarına karşı sağlam bir baraj gibi yeniden kurmak. Eğer içine düştüğümüz rezil uçurumdan kurtulmak istiyorsak, o zaman, Fransız proletaryası ve sınıf bilincine sahip bütün diğer proleterler gibi Almanları da bu düşünceyle eğitmek zorundayız. İşçilerin dünya çapındaki kardeşliği, bence, yeryüzünün en yüce ve en kutsal şeyi; benim yolgösterici yıldızım, idealim ve vatanım; bu ideale ihanet etmektense, hayatımı vermeyi seve seve kabul ederim!

Ve şimdi yoldaş Ledebour ve Hoffmann bütün bunların sözünü bile işitmek istemiyor. Savaştan sonra, yine aynı se-

filliğin tekrarlanmasını istiyorlar sadece: her ulusal parti, eskiden olduğu gibi, Enternasyonal'in kararlarını alaya almak için hareket serbestliğine sahip olacak; birkaç yılda bir tekrarlanan gösterişli kongrelerde, yine, güzel konuşmalara, donanma fişeklerine benzeyen coşkunluklara, gök gibi gürleyen manifestolara ve soğukkanlı kararlara tanık olacağız; ama sıra eyleme geldiğinde, Enternasyonal, yine kolu kanadı kırık vaziyette ortalarda kalacak ve sahte «yurt savunması» sloganı karşısında boyun eğecek. Ledebour ve yoldaşları bu korkunç savaştan bile birşey öğrenmediler! Ama yoldaşlar, bir politikacı, bir mücadeleci hakkında yapılabilecek en kötü tanıklık, onun, tarihin zor okulunda birşey öğrenmeyi beceremediğini belirtmektir. Endişe verici olan, hata yapmak değil. Evrensel mücadelenin zorlu dürtüleri ve karmaşası karşısında karar verme durumunda kalan hiçkimse hata yapmaktan kaçınamamıştır. Ama yapılan hataları görmemek, onlardan birşeyler öğrenmesini becerememek, bütün bu rezilliklerden yine sözdinlemezlikle çıkmak —bu türden bir davranış, artık bir hata olmaktan çıkarak, suç alanına girer. Yoldaşlar, içinde debelendiğimiz bu kan denizi ve Enternasyonalin içine düştüğü bu korkunç ahlaki çöküntü de, bizleri daha tutarlı bir bakış açısına, daha sağlam bir yola götürmezse, işte o zaman bizi diri diri mezara gömmelerine izin vermiş oluruz. Eğer bu savaştan sonra da, halkın önüne, yine eski sözdinlemez laf canbazları olarak çıkarsak, onların önünde halkların kardeşliği düşüncesinin propagandasını yaparken, bu ilkeyi ciddi olarak hayata geçirmeye çalışmazsak, halk kitleleri yüzümüze tükürecektir; bu duruma düşmek istemiyorsanız, kitleleri aldatmağa son verin, enternasyonallikten dem vuran gevezeliklere, eski yalan dolu nakaratlara son verin!

Burada da sözkonusu olan, bir *yol ayrımıdır*, yoldaşlar! Ya Enternasyonale açıkca ve alçakca ihanet edeceğiz, Heine, David ve Scheidemann'ın yaptığı gibi. Yada Enternasyo-

nal'i ciddiye alıp kutsal sayacağız ve onu sosyalist dünya proletaryasının ve dünya barışının burcu, sağlam bir kalesi haline getireceğiz. Bugün ortada kalanlara, bocalayanlara, yarım yamalak davranışlara yer kalmamıştır artık.

Ve bundan dolayı, Yoldaş Ledebour ile Hoffmann'ın bakış açısını benimseyen kişilerle ortak bir davranış içine girmek, gerçek muhalif unsurlar için mümkün değildir.

Yoldaşlar! Güç sağlayacağı gerekçesiyle birlikten dem vuran eski boş sözlere kapılmayın. Scheidemann ve Ebert'in parti yönetimi de artık bu sloganı diline dolamağa başlamıştır. Elbette, birlikten güç doğar —ama bu birlik, örgüt içinde birbiriyle çatışan unsurların dışa karşı mekanik şekilde biraraya toplanması değil, örgüt içindeki sağlam bir ortak inanışa dayanan bir birlik olmalıdır. Güçlülük sayılarda değil, ruhumuzda, açıklıkta ve bizleri canlandıran eylem gücünde yatmaktadır. Kendimizi güçlü sanırken, savaş öncesinde aldığımız dört milyon oyla böbürlenip dururken, daha ilk sınavda, gücümüz iskambil kağıtlarıyla kurulan bir ev gibi nasıl da yıkılıverdi! Burada da uğradığımız hayal kırıklığından ders çıkarmak zorundayız. Yine eski hatalara düşmemek gerek! Partimizin parlamento gurubu karşısında enerjik bir tavır almak istiyorsak, açık, tutarlı ve atılgan bir politikaya ihtiyaç var; o halde açıkca dalgalanan —Ledebour ve yoldaşlarının küçümsediği tezlere benzer— bir bayrağın altında toplanmalıyız. Her türlü bocalamaya ve yarım yamalak çarelere son verin! Gözünü hedeften ayırmamak ve bir bütün olarak Enternasyonal anlayışın çizgisi üzerinde, hiçbirşeyden sakınmadan sınıf mücadelesini başlatmak! Görevimiz bu zemin üzerinde toplanmaktır! Sosyalizmin yeniden doğmasını cidden isteyen her namuslu kişi, kim olursa olsun, er yada geç bize bizim saflarımıza gelmek zorundadır.

Yoldaşlar, nerede olursak olalım, bize önümüzdeki yolu gösteren bu tezlerin etrafında toplanalım ve bütün gücü-

müzü, düşüncelerimizin hayata geçirilmesi için harcayalım. Ülkemizin her yanında ve bütün ülkelerde, soluk benizli, köleleştirilmiş proleter kitleleri, kararlı bir proleter politikanın özlemini çekiyorlar —onları bugünkü koşulların cehenneminden yalnızca bu politika kurtarabilir. Bu kurtuluş anının gelmesini çabuklaştırmak, ve bütün gücümüzü son damlasına kadar buna hasretmek ve amansız bir sınıf mücadelesine harcamak, hepimizin görevi ve sorumluluğudur.

O halde, yaşasın sınıf mücadelesi! Yaşasın Enternasyonal!

★

Almanya'nın her yanında, önemli sayıda yoldaş aşağıdaki tezleri kabul etmiştir; bunlar, Erfurt programının, uluslararası sosyalizmin bugünkü durumuna uygulanmış şeklidir.(27)

1. Dünya savaşı, sosyalizmin ahlaki saygınlığını ve işçi sınıfının siyasal bir güç unsuru olarak önemini ortadan kaldırarak, ve Enternasyonal'i parçalayıp, bölümlerini bir kardeş kavgasına sürükleyerek, ve en gelişmiş kapitalist ülkelerde kitlelerin bütün istek ve umutlarını emperyalizme bağlamasına yolaçarak, Avrupa sosyalizminin kırk yıllık çabasının bütün ürünlerini yoketmiştir.

2. Almanya, Fransa ve İngiltere'deki sosyalist partilerin önderleri, savaş kredileri lehinde oy vererek ve bir «sosyal barış» ilan ederek, emperyalizme destek sağlamış, savaşın dehşeti ve acılarına sabırla göğüs germeleri için halk kitlelerine telkinde bulunmuş, ve böyle davranmakla, emperyalist çılgınlığın zincirlerinden boşanmasına, kitle katliamlarının uzamasına ve savaş kurbanlarının sayısının artmasına katkıda bulunmuş, ve bu savaşla sonuçlarının sorumluluğunu üstlenmişlerdir.

---

(27) Bu program, ilk kez, **Junius Broşürü**'nun bir eki olarak yayınlandı.

3. Savaşan ülkelerde, özellikle bir zamanlar Enternasyonal içindeki öncü ülke Almanya'da resmi parti makamlarının izlediği bu taktik, uluslararası sosyalizmin en temel ilkelerine, halk kitlelerinin en hayati çıkarlarına ve kendi ülkelerinin özgürlüğüne ve demokratik çıkarlarına karşı işlenen bir ihanet anlamına gelmektedir. Bundan dolayı, parti önderlerinin enternasyonalist yükümlülüklerine sadık kaldıkları ülkelerde de —Rusya, Sırbistan ve İtalya'da— sosyalist politika güçsüzlüğe mahkum olmuştur.

4. Önde gelen ülkelerin uluslararası Sosyal Demokrasisi, savaş boyunca sınıf mücadelesine son vererek ve sınıf mücadelesini savaş sonrasına, barış dönemine erteleyerek, düşmana, yani bütün ülkelerdeki hakim sınıflara, konumlarını ekonomik, siyasal ve moral açıdan, proletaryanın aleyhine güçlendirmelerini sağlayan bir süre tanımış oldular.

5. Dünya savaşı hiçbir halkın ulusal savunmasına, yada ekonomik veya siyasal çıkarlarına hizmet etmemektedir. Bu savaş, farklı ülkelerin kapitalist sınıfları arasında doğan emperyalist hasımlıkların ürünüdür yalnızca; bu hasımlıklar, dünya egemenliğini elde etmek ve dünyanın henüz sermayenin egemenliği altına düşmeyen son alanlarının sömürülmesinde ve güçsüzleştirilmesinde tekel konumuna sahip olmak için beslenen hırstan doğmaktadır... Zincirlerinden boşanan bu emperyalizm çağında artık ulusal bir savaş olamaz. Ulusal çıkarlar, emekçi halk kitlelerini, can düşmanları olan emperyalizme hizmet edebilecek hale getirmek için ve bir aldatma aracı olarak kullanılmaktadır yalnızca.

6. Ezilen hiçbir ulus, emperyalist devletlerin politikaları yada emperyalist savaş kanalıyla özgürlüklerini ve bağımsızlıklarını elde edemezler. Küçük uluslar, büyük güçlerin oynadığı emperyalist oyunda bir satranç taşıdırlar sadece, ve savaşa katılan bütün ülkelerdeki emekçi halk kitleleri gibi, onlar da savaş sonrasında kapitalist çıkarlar uğruna kur-

ban edilmek üzere, savaşta araç olarak istismar edilmektedirler.

7. Bu koşullar altında, bugünkü dünya savaşında uğranılan her yenilgi kadar kazanılan her zafer de, sosyalizm ve demokrasi açısından bir yenilgi anlamına gelmektedir. Uluslararası proletaryanın devrimci bir müdahalede bulunması dışında, meydana gelecek her sonuç, militarizmin güçlenmesine, emperyalist hırsların, uluslararası karşıtlıkların, dünya ticaretindeki hasımlıkların artmasına ve her ülkede gericiliğin güçlenmesine (toprak ağalığı, darbecilik, kartel sanayii, kilise, şövenizm, monarşizm) ve kamuoyu ile muhalefetin gücünü yitirerek, bütün ülkelerde parlementerlerin adım adım militarizmin itaatli köleleri haline gelmesine yol açacaktır.

8. Dünya barışı ne kapitalist diplomatlarla, ne uluslararası, arabulucu mahkemelerle, ne «silahsızlanma», «denizlerin serbestliği» üzerine yapılan diplomatik anlaşmalarla, ne de «Avrupa Devletleri Birliği», «Orta Avrupa Gümrük Birliği», «tampon ulusal devletler» kurulması gibi ve benzeri ütopik ve özünde gerici planlarla güvence altına alınabilir. Kapitalist sınıflar tartışılmaz sınıf egemenliklerini kullanabildikleri sürece, emperyalizm, militarizm ve savaşlara son verilemez, bunlara engel olunamaz. Dünya barışının tek güvencesi ve tek desteği, uluslararası proletaryanın devrimci iradesi ve siyasal eylem yeteneğidir.

9. Emperyalizm, sermayenin dünya çapındaki siyasal egemenliğinin gelişmesinde varılan en yüksek aşama ve sermayenin en sonuncu yaşam evresidir, ve bundan dolayı, tüm dünya proletaryasının ortak can düşmanıdır; gerek barış gerekse savaş dönemlerinde, proleter sınıf mücadelesi özellikle emperyalizme karşı yoğunlaştırılmalıdır. Anti emperyalist mücadele uluslararası proletarya açısından, aynı zamanda, sosyalizm ile kapitalizm arasındaki son hesaplaşma ve siyasal devlet iktidarı için verilen bir mücadele demektir. En son

hedefin, yani sosyalizmin kaderi, proletaryanın emperyalizme karşı bütünüyle cephe almağa hazır olup olmadığına, ve —tüm gücünü harcamayı, yığınla kurban vermeyi göze alarak— «savaşa karşı savaş» sloganını pratikte izlediği politikanın ölçütü haline getirip getirmediğine bağlıdır.

10. Sosyalizmin bu amaca erişmek için bugün yüklendiği ana görev, tüm dünya proletaryasını canlı bir devrimci güç halinde biraraya toplamak; proletaryanın çıkarları ve görevleri hakkında ortak bir anlayışa sahip olan ve gerek barış gerekse savaş dönemlerinde siyasal davranış gösterebilen ve ortak bir taktik izleyebilen güçlü bir uluslararası örgüt kanalıyla, proletaryayı, siyasal hayat içinde belirleyici unsur haline getirmekdir — bu rolü oynamak üzere proletaryayı göreve çağıran, tarihtir.

11. İkinci Enternasyonal savaşla birlikte darma dağın olmuştur. Savaşın yolaçacağı ulusal parçalanmaya karşı gerçek bir moral set kurmayı beceremeyişi ve bütün ülkelerdeki proletaryanın ortak bir taktik izlemesini ve ajitasyon yürütmesini sağlama konusundaki acizliğiyle, II. Enternasyonal'in örgütsel alandaki yetersizliği ispatlanmıştır.

12. Önde gelen ülkelerdeki sosyalist partilerin resmi temsilcileri tarafından işçi sınıfının amaç ve çıkarlarına ihanet edilmesi, ve bu unsurların proleter enternasyonalizmi temelinden emperyalist burjuva politikası temeline kaymaları karşısında, yeni bir işçi enternasyonalinin yaratılması sosyalizm için hayati bir zorunluk olmuştur; bu enternasyonal, emperyalizme karşı bütün ülkelerde verilen devrimci sınıf mücadelesini yürütme ve birleştirme görevini üstlenecektir.

Bu Enternasyonal aşağıdaki şu ilkeler doğrultusunda kurulacaktır:

a. İşçi sınıfının verdiği evrensel kurtuluş mücadelesinde birbirinden ayrılmayan iki yaşam kuralı vardır: burjuva devletin bağrında hakim sınıflara karşı sınıf mücadelesi yürütülmesi ve tüm ülkelerdeki proletaryanın uluslararası daya-

nışması. Proletaryanın uluslararası dayanışması ve sınıf mücadelesi olmadan, sosyalizm olmaz. Sosyalist proletarya, gerek savaş gerekse barışta, bunlar olmadan, intihara kalkışmadığı sürece ilerleyemez.

b. Gerek barışta gerekse savaşta tüm ülkeler proletaryasının sınıfsal eyleminin yönlendirilmesi gereken baş he defi, emperyalizme karşı mücadele yürütülmesi ve savaşın engellenmesidir. İşçi hareketinin bütün eylemi gibi, parlamentoda yürütülen eylem ile sendikal eylem de şu iki amaca bağımlı kılınmalıdır: 1. her ülkede proletaryanın kendi ulusal burjuvazisine karşı en keskin biçimde direnmesi; 2. burjuvazi ile proletarya arasındaki siyasal ve ruhsal çelişmeye her adımda işaret etmek, öte yandan ise tüm ülkeler proletaryasının uluslararası birliğini önplana çıkarmak ve bu birliği hayata geçirmek.

c. Proletaryanın sınıfsal örgütlenmesinde ağırlık noktası Enternasyonal'de yatmaktadır. Enternasyonal, barış döneminde militarizm, Bir Mayıs gösterileri, sömürgecilik ve ticaret politikası gibi konularda, ve bunun ötesinde, savaş sırasında ulusal seksiyonların izleyeceği bütün taktikler üzerinde karar verir.

d. Bütün örgütsel yükümlülüklerden en önde geleni, Enternasyonal'in aldığı kararlara disiplinle uyulmasıdır. Enternasyonal kararlarına uymayan, tersine davranan ulusal seksiyonlar Enternasyonal'den ihraç edilirler.

e. Emperyalizme ve savaşa karşı verilen mücadelede, kesin sonucu yalnızca, tüm dünya proletaryasının biribirine sımsıkı kenetlenen kitleleri elde edebilir. Dolayısıyla ulusal seksiyonların izleyeceği taktik saptanırken şu noktalara özellikle dikkat edilmelidir: 1. siyasal eylem yeteneği kazanmaları amacıyla geniş kitlelerin eğitilmesi; 2. kitle eylemlerinde uluslararası bağlantının sağlanması, ve gerek sendikal gerekse siyasal örgütlerin, Enternasyonal'in istek ve kararlarının, bütün ülkelerde geniş işçi kitlelerinin davranışları-

na her an yansıtılmasını sağlayacak biçimde yeniden örgütlenmesi.

f. Sosyalizmin en acil sorunu, proletaryanın ruhsal olarak, burjuvazinin vesayetinden kurtarılmasıdır; bu vesayet, kendisini, miliyetçi ideolojinin etkisiyle göstermektedir. Ulusal seksiyonlar, basın ve parlamentoda yürüttükleri ajitasyon faaliyetini, milliyetçiliğin, burjuva egemenliğinin aracı olarak ileri sürdüğü demagojileri çürütmeğe yöneltmelidir. Bugün, gerçek ulusal özgürlüğü savunmanın tek yolu, emperyalizm karşısında verilen devrimci sınıf mücadelesidir; proletaryanın, herşeyden önce savunmak zorunda olduğu vatanı, Enternasyonal'dir.

TÜM ÜLKELERİN PROLETERLERİNE

Proleterler! Kadın ve Erkek Emekçiler! Yoldaşlar! Devrim Almanya'ya girmiş bulunuyor. Dört yıldan beri sermayenin kârı uğruna mezbahaya sürülen asker kitleleri, dört yıldan beri iliklerine dek sömürülen, açlıktan kıvranan işçi kitleleri ayaklandı. Prusya militarizmi, bu en korkunç baskı aygıtı, insanlığın bu başbelası, yerlerde paramparça edilmiş uzanıyor. Prusya militarizminin en öndeki temsilcileri, dolayısıyla bu savaştan en başta sorumlu olan Kayzer ve Veliaht ülkeden kaçtılar. Heryerde işçi ve asker konseyleri oluşturuldu.

Tüm ülkelerin proleterleri, biz, Almanya'da tüm iktidarın gerçekten emekçi halkın eline geçtiğini, proleter devrimin şimdiden tam zafer kazanmış olduğunu söylemiyoruz. Hükümet halâ, 1914 Ağustos'unda bizim en değerli varlığımızı, Enternasyonali terk eden, dört yıl boyunca Alman işçilerine ve Enternasyonale ihanet eden sözde sosyalistlerin elinde.

Ama, tüm ülkelerin proleterleri, şimdi size seslenen Alman proletaryasıdır. Sizinle onun adına konuşmağa hakkımız olduğuna inanıyoruz. Bu savaşın ilk gününden itibaren cani hükümetimize bütün gücümüzle karşı çıkarak ve onu gerçek savaş suçlusu damgasıyla dağlayarak, enternasyonalistlik görevimizi yerine getirmeğe çalıştık.

Şimdi, şu anda, tarih önünde, Enternasyonal önünde, Alman proletaryası önünde haklı çıktık. Kitleler bizi coşkuyla benimsiyor. Gittikçe daha fazla sayıda proleter, kapitalist sınıf egemenliği için hesap anının geldiğini kavrıyor.

Bununla birlikte, Alman proletaryası bu büyük görevi kendi başına yapamaz. Alman proletaryası yalnızca, tüm dünya proleterlerinin desteğine başvurarak döğüşebilir ve zafere ulaşabilir.

Savaşan ulusların yoldaşları, durumunuzun farkındayız. Hükümetlerinizin, savaşı kazanarak, birçok toplumsal tabakaların gözünü zaferin yüzeydeki yaldızlarıyla kamaştırdığını çok iyi biliyoruz.

Ama bildiğimiz başka şeyler de var. Sizlerin ülkesinde de, kanını ve varlığını en çok kurban edenin proletarya olduğunu, proletaryanın dehşet verici bir boğazlaşmadan dolayı yorgun düştüğünü, evlerine dönen proleterlerin yokluk ve sefaletle karşılaşırken, milyarların bir avuç kapitalistin elinde yığıldığını biliyoruz. Proletarya, sizin hükümetlerinizin de savaşı para babaları uğruna sürdürdüğünü kavramıştır ve daha da kavrayacaktır. Ve proletarya, hükümetlerinizin «hak ve uygarlıktan», «küçük ulusların himaye edilmesinden» sözederken, tıpkı bizim hükümetimizin «Anavatan savunmasından» dem vurması gibi sermayenin kârını kastettiğini kavrayacaktır. Proletarya, bu sözüm ona «adil» barışın ve «Milletler Cemiyeti»nin, Brest-Litowsk barışı gibi, aynı soygun temeline dayandığını kavrayacaktır. Her iki barışda da sözkonusu olan, aynı utanmazca hırs, aynı baskı arzusu ve öldürücü silahların vahşi gücünü en fazla çıkar sağlamak uğruna kullanmak için gösterilen aynı kararlılıktır.

Her ulusun emperyalizmi «karşılıklı anlayış» diye birşey tanımamaktadır. Emperyalizm, yalnızca bir tek yasa bilir: kapitalist kâr; yalnızca bir dilden anlar: kılıç; yalnızca bir araç tanır: kaba güç. Ve sizin ülkeniz gibi bizim ülkemizde de emperyalizmin bugün dilinden düşürmediği «Milletler Cemiyeti», «silahsızlanma», «küçük ulusların hakları», «tüm ülkelerin kendi kaderlerini tayin etmesi» gibi sözler, alışılagelen yalanlardan ve yöneticilerin proletaryayı uyutmak için ninni diye söylediği boş sözlerden başka birşey değildir.

Bütün ülkelerin proleterleri! Bu savaş, en sonuncu savaş olmalıdır! Öldürülen oniki milyonu kurban verdik bu savaşta, çocuklarımızı, insanlığı kurban verdik fazlasıyla.

Avrupa bu acımasız savaşın yıkıntıları içinde. Emperyalist cinayetin iğrenç sahneleri oniki milyon insanın cesediyle kaplı. Gençliğimizin çiçeği, halkların en iyi insanları kılıçtan geçirildi. Ölçülemiyecek bir üretkenlik yok edildi. İnsanlık, tarihte eşi olmayan bu kandökümünün sonucunda, artık kan dökmeğe son vermiştir. Yenilen kadar yenen de uçurumun kenarına gelmiştir. İnsanlık korkunç bir açlık, tüm üretim mekanizmasının durması, salgın hastalık ve soysuzlaşma tehdidiyle karşıkarşıya.

Ve bu dehşet verici anarşinin, bu dizginlerinden boşanmış kaosun büyük suçlusu, hâkim sınıflar değil mi?

Onlar, başıboş bıraktıkları güçleri denetleme yeteneğinden yoksun. Dünya savaşı cehennemini kapitalizm canavarının kendisi çağırdı. Ama şimdi onu defedemiyor, gerçek düzeni yeniden kuramıyor; işkenceden geçen insanlığa ekmek ve iş, barış ve kültür, adalet ve özgürlük sağlama yeteneğinden kapitalizm yoksundur.

Hâkim sınıfların barış ve adalet adı altında hazırladıkları şey, yalnızca, kaba gücün başka bir kullanımıdır; bunun ardında yeni kanlı savaşların, baskı ve kin canavarının binbir başı uzanıyor.

Barışı sürdürmeyi yalnızca sosyalizm başarabilir, insanlığın yaralarını yalnızca o sarabilir, savaşın kıyamet atlıları tarafından çiğnenen kurak tarlalarının çiçek açmasını yalnızca o sağlayabilir. Yokedilen üretkenliği on kat daha fazlasıyla yalnızca sosyalizm yeniliyebilir, insanlığın tüm bedensel ve tinsel enerjisini yalnızca o uyandırabilir, kin ve anlaşmazlığın yerini kardeşçe dayanışmanın, uyum ve her insana karşı duyulan saygının almasını yalnızca sosyalizm sağlayabilir.

Tüm ülkelerin proleterlerinin temsilcileri bir kez sosyalizm bayrağı altında el sıkar sıkmaz, barış birkaç saat içinde erişilebilecek bir sorun olacaktır. Ren nehrinin sol yakası, Mezapotamya, Mısır yada sömürgeler üzerine anlaşmazlıklar olmayacak. Tek bir halk olacak yalnızca: her ırk ve dilden emekçiler. Tek bir yasa olacak: tüm insanların eşitliği. Tek bir amaç olacak yalnız: herkes için zenginlik ve ilerleme.

İnsanlık bugün şu almaşıkla karşı karşıya:

Kapitalist anarşi içinde çözülme ve yokoluş, yada sosyal devrimle yeniden doğuş. Karar saati geldi çattı. Eğer sosyalizme inanıyorsanız, bunu göstermenizin zamanı geldi. Eğer sosyalistseniz, eyleme geçmenin zamanıdır.

Tüm ülkelerin proleterleri, eğer sizleri ortak mücadele içinde birleşmeğe çağırıyorsak, bunu, «Alman ulusu» denen şirket adı altında kendi cinayetlerinin sonuçlarından kaçmağa çalışmakta olan Alman kapitalistleri uğruna yapmıyoruz. Bizim ve sizin adınıza yapıyoruz bu çağırıyı. Düşünün: Ülkenizin muzaffer kapitalistleri, devrimimizi kanla bastırmak için hazır bekliyorlar, devrimimizden kendi ülkelerindeki devrim kadar korkuyorlar. Siz kendiniz, şu sözümona «zafer»le daha özgür olmadınız, tersine daha da köleleştiniz sadece. Eğer hakim sınıflarınız Almanya ve Rusya'daki proleter devrimi boğazlamayı başarırsa, iki kat daha güçlü olarak sizin üzerinize yürüyecekler. Sizin kapitalistleriniz, bizi ve devrimci Rusya'yı yenerek sizi kamçıyla cezalandıracak ve uluslararası sosyalizmin mezarı üzerinde sömürünün bin yıl boyunca sürmesini sağlayacak gücü edinebilecekleri umudundalar.

Bunun için size sesleniyoruz: Savaşın! Davranın! Boş bildirilerin, platonik kararların ve anlamsız sözleri tekrarlamanın zamanı geçti: Enternasyonal için eyleme geçmenin zamanı geldi. Sizleri tekrar sıkıştırıyoruz: Siyasal iktidarı

devralmak ve barış için bizimle birlikte çalışmak üzere işçi ve asker konseyleri kurun.

Barış yapmak Lloyd George ve Poincaré'nin, Sonnino, Wilson ve Erzberger'in, yada Scheidemann'ın işi değil. Barış, sosyalist dünya devriminin dalgalanan bayrağı altında kurulmalıdır.

Tüm ülkelerin proleterleri! Sizi sosyalist kurtuluş çabasını gerçekleştirmeğe; yozlaştırılan dünyaya insani çehresini yeniden kazandırmağa çağırıyoruz; «Enternasyonal ve insanlık bir olacak!» sloganını gerçekleştirmeğe, ve bunu selamlaşırken kullanılacak bir söz haline getirmeğe çağırıyoruz.

Yaşasın proleter dünya devrimi!
Tüm ülkelerin proleterleri, birleşin!

Spartaküs Birliği Adına:
Karl LİEBKNECHT, Rosa LuXEMBURG
Franz MEHRİNG, Clara ZETKİN

Die Rote Fahne (Berlin)
Sayı 10, 25 Kasım 1918

SPARTAKÜS BİRLİĞİ NE İSTİYOR?

I

Dokuz Kasım'da işçiler ve askerler eski Alman rejimini yerle bir ettiler. Prusya süvarisinin dünya hâkimiyeti deliliği, Fransa'nın savaş alanlarında öldürücü bir yara aldı. Dünya çapında bir yangını tutuşturan ve Almanya'yı bir kan denizine sürüklüyen caniler çetesi, artık sıfırı tüketti.

Moloch'un hizmetinde her türlü uygarlığı, onur ve insanlığı unutan, her türlü iğrenç davranışta bulunacak hale sokulan ve dört yıldır baştan çıkarılan halk, içine girdiği felç durumundan, ancak uçurumun önünde kurtulabildi.

Dokuz Kasım'da Alman proletaryası, utanç verici boyunduruğu kırmak için ayaklandı. Hohenzollern hanedanı yurt dışına sürüldü; işçi ve asker konseyleri kuruldu.

Ama Hohenzollernler sadece, emperyalist burjuvazinin ve Yunkerlerin ön safında yeralan kişilerdi. Almanya'da olduğu gibi Fransa'da da, Rusya'da olduğu gibi İngiltere'de de ve Avrupa'da olduğu gibi Amerika'da da ,dünya savaşından sorumlu olan gerçek suçlu, burjuvazinin sınıf yönetimidir. Kitle katliamının gerçek kışkırtıcıları, tüm ülkelerin kapitalistleridir. O iğrenç ağzına milyonlarca kurbanın atıldığı, doymak bilmez tanrı Baal'dir uluslararası kapitalizm.

Dünya savaşı toplumu şu seçimle karşıkarşıya bıraktı: ya kapitalizmin sürmesi, yeni savaşlar içinde, Kaos ve anarşi içinde yaklaşan çöküş; yada kapitalist sömürünün ortadan kaldırılması.

Dünya savaşının sona ermesiyle birlikte, burjuvazinin sınıf yönetimi, varolma hakkını yitirmiştir. Burjuvazi, artık, emperyalist curcunanın ardında bıraktığı korkunç ekonomik çöküntüden toplumu çekip çıkarma yeteneğine sahip değildir.

Üretim araçları korkunç çapta tahrip olunmuştur. Milyonlarca yetenekli emekçi, işçi sınıfının en mükemmel ve en güçlü oğulları kılıçtan geçirildi. Hayatta kalanları sılaya dönüşte bekleyen ise işsizliğin sırıtan sefaleti. Açlık ve salgın hastalıklar, halkın gücünü kökünden kurutmakla tehdit ediyor. Savaş borçlarının korkunç yükünden dolayı, devletin mali açıdan iflası kaçınılmaz.

Bütün bu kanlı karışıklıktan, bu açılan uçurumdan, sosyalizm dışında hiçbir çıkış yolu, hiçbir yardımcı, hiçbir kurtuluş yoktur. Yalnızca proleter dünya devrimi bu karmaşaya bir düzen sağlayabilir, herkese iş ve ekmek bulabilir, halkların karşılıklı olarak birbirini katletmesine son verebilir, acılar içindeki insanlığa barış, özgürlük ve gerçek kültür verebilir. Kahrolsun ücret sistemi! Bugünün sloganı budur! Ücretli emeğin ve sınıf yönetiminin yerine kollektif (genossenschaftlich) emek geçirilmelidir. Üretim araçları üzerinde tek bir sınıfın tekel kurmasına son verilmelidir; bunlar herkesin ortak malı olmalıdır. Artık ne sömüren nede sömürülen! Planlı üretim ve ürünlerin ortak çıkara göre bölüşümü. Salt sömürü ve soygundan ibaret olan bugünkü üretim tarzıyla birlikte, dolandırıcılıktan ibaret olan çağdaş ticarete de son verilmeli.

İşverenler ve onların ücretli köleleri yerine, özgürce çalışan yoldaşlar! Herkesin görevi olduğu için, kimseye işkenceymiş gibi gelmeyen çalışma! Toplum karşısında yükümlülüğünü yerine getiren herkez için, insanca ve onurlu bir varoluş. Bundan böyle açlık emeğin lâneti değil, başıboşluğun cezası olacak.

Ancak böyle bir toplumda, halkların birbirine düşmanlığına ve köleliğe kesinlikle son verilebilir. Ancak böyle bir

toplum gerçekleşirse, artık yeryüzü insanların katledilmesiyle lekelenmez.

Şu anda, sosyalizm insanlığın tek kurtuluş yoludur. *Manifesto*'nun şu sözleri, kapitalist toplumun yıkılan duvarları üzerinde, alev alev yanan bir tılsım gibi ışıldamaktadır:

YA SOSYALİZM YADA BARBARLIK İÇİNDE ÇÖKÜŞ!

II

Sosyalist toplum düzeninin gerçekleştirilmesi, dünya tarihinde belirli bir sınıfa ve belirli bir devrime düşen en büyük görevdir. Bu görev, devletin bütünüyle dönüştürülmesini ve toplumun ekonomik ve toplumsal temellerinin bütünüyle yıkılmasını gerektirmektedir.

Bu dönüşüm ve bu yıkım, herhangi bir makamın, komisyon yada parlamentonun kararıyla ilan olunamaz. Bu işe yalnızca halk kitlelerinin kendisi başlayabilir, bunu yalnızca onlar gerçekleştirebilir.

Daha önceki bütün devrimlerde halkın küçük bir azınlığı devrimci mücadeleyi yönetmiş, devrimin amaç ve yönünü saptamış, ve kitleyi yalnızca kendi çıkarlarını gerçekleştirmede azınlığın çıkarlarını zafere ulaştırmak için bir araç olarak kullanmıştır. İlk kez, Sosyalist devrim, büyük çoğunluğun çıkarlarına uygun olarak, ve bizzat emekçi halkın büyük çoğunluğu tarafından zafere ulaştırılabilmiştir.

Proletarya kitlesi, yalnızca devrime bilinçli bir hedef ve yön vermekle yükümlü değildir. Proletaryanın kendisi de, kendi özel faaliyetiyle adım adım sosyalizmi hayata geçirmelidir.

Sosyalist toplumun özü, şundan ibarettir:

Çalışan büyük kitle, yönetilen bir kitle olmaktan çıkar, ve daha çok, tüm siyasal ve ekonomik hayatı bizzat yaşamağa ve ona bilinçli özgür ve bağımsız bir yön vermeğe başlar.

Bundan dolayı, devletin en üst zirvesinden en küçük birimine dek, proletarya kitlesi, burjuva sınıf egemenliğinin eskiden kalma organlarının —ulusal meclisler, parlamentolar, şehir meclisleri— yerine kendi sınıf organlarını, yani işçi ve asker konseylerini geçirmelidir. Proletarya, tüm resmi makamları işgal etmeli, tüm fonksiyonları denetlemeli ve tüm devlet yükümlülüklerini kendi sınıf çıkarları düzeyine ve sosyalizmin görevlerine göre değerlendirmelidir. Ve ancak, halk kitleleri ile onun organları-işçi ve asker konseyleri arasındaki sürekli ve canlı bir karşılıklı etkime içinde gösterilen faaliyet, devleti sosyalist bir ruhla doldurur.

İktisadi dönüşüm de, ancak proleter kitle eylemi tarafından gerçekleştirilen bir süreç olarak yürütülebilir. En yüksek devrimci otoriteler tarafından ilân olunan yalın sosyalizasyon kararnameleri, tek başına boş bir sözden ibarettir. Yalnızca işçi sınıfı, kendi eylemiyle kelimelere can verir. Her işletmede, sermaye ile göğüs göğüse verilen şiddetli kavgalar içinde, işçiler, kitlelerin dolaysız baskısıyla, grevlerle, kendi sürekli temsili organlarını yaratarak üretim üzerinde denetim sağlayabilir ve sonunda fiili yönetimi kendi eline alabilir.

Proleter kitleleri, kapitalistin üretim sürecine yerleştirdiği ölü makinalar olmaktan çıkıp, bu sürecin düşünen, özgür, bağımsızca davranan yöneticileri haline gelmeyi öğrenmelidir. Onlar, tüm toplumsal zenginliklerin tek sahibi olan bir topluluğun faal üyelerinin taşıdığı sorumluluk duygusunu kazanmalıdırlar. Onlar, işverenin kamçısı olmadan çalışkanlığı, kapitalist uyarıcılar olmadan en yüksek verimliği, boyunduruk olmadan disiplini, otorite olmadan düzeni geliştirebilmelidirler. Topluluğun çıkarı için gösterilen en büyük idealizm, en sert öz-disiplin, kitlelerdeki gerçek yurttaşlık anlayışı, sosyalist toplumun ahlaki temelleridir; tıpkı kapitalist toplumun ahlaki temellerini budalalık, egoizm ve kokuşmanın oluşturması gibi.

İşçi kitleleri, bütün bu sosyalist yurttaşlık erdemlerini, sosyalist girişimleri yönetmek için gerekli yetenek ve bilgilerle birlikte, yalnızca kendi öz faaliyetleri, kendi öz deneyleri kanalıyla edinebilirler.

Toplumun sosyalleştirilmesi, emek ile sermayenin, halk ile burjuva sınıf eğemenliğinin karşı karşıya dikildiği tüm noktalarda işçi kitlelerinin vereceği kararlı ve yorulmak bilmez mücadeleyle gerçekleştirilebilir. İşçi sınıfının kurtuluşu, işçi sınıfının kendisinin eseri olmalıdır.

III

Burjuva devrimlerinde görülen kan dökülmesi, terör ve siyasi cinayetler, yükselen sınıfların baş vurduğu zorunlu bir silahtı.

Proletarya devriminin kendi amaçları için teröre ihtiyacı yoktur; proletarya, insan öldürmekten nefret eder ve bunu küçümser. Bu silahlara ihtiyaç duymaz, çünkü bireylerle değil kurumlarla mücadele eder; çünkü, arenaya saf hayallerle —hayal kırıklığına uğraması halinde öc almağa çalışacaktır— girmez. Bu, bir avuç azınlığın, dünyayı kendi idealine göre zorla biçimlendirmeye kalktığı umutsuz bir deneme değildir. Proletarya devrimi, tarihsel bir misyonu yerine getirmek ve tarihsel zorunluğu gerçekliğe dönüştürmekle yükümlü bulunan büyük halk kitlesinin, milyonların giriştiği bir eylemdir.

Ama proleter devrim, aynı zamanda, her türlü uşaklığın ve baskının ölüm çanıdır. Tüm kapitalistlerin, Yunkerlerin, küçük burjuvazinin, bütün oportünistlerin, sömürüden ve sınıf egemenliğinden pay alan tüm asalakların, proletarya devrimi karşısında ölüm kalım kavgası veren tek bir insan gibi ayağa fırlamasının nedeni budur.

Parlamentonun yada ulusal bir meclisin sosyalizm yönünde aldığı karara, kapitalistlerin gönül hoşnutluğuyla bo-

yuneğeceğine inanmak, mülkiyet, kâr ve sömürme hakkından sessizce vazgeçeceklerini sanmak, çılgınca bir kuruntudur. Bütün egemen sınıflar, ayrıcalıklarını korumak için, sonuna dek tüm güçleriyle mücadele etmişlerdir. Romalı patrisyenler, ortaçağın feodal baronları, İngiliz kavalyerleri, Amerikan köle sahipleri, Eflak boyarları ve Liyonlu ipek imalâtçıları —bunların hepsi, kendi ayrıcalıklarını ve iktidarlarını savunmak için, oluk gibi kan akıttılar, hepsi cesetlerin, ölülerin üzerinden, yangınların arasından geçtiler, iç savaşları körüklediler, vatanlarına ihanet ettiler.

Emperyalist kapitalist sınıf, sömürücü kast tabakasının en son çocuğu olarak, hunharlıkta, açıkca sırıtan riyakârlıkta ve hainlikte, bütün kendinden öncekileri geçti. Kendi açısından en kutsal olan şeyi, kârını ve sömürme ayrıcalığını —sömürgeciliğin tüm tarihi boyunca ve son dünya savaşında da yaptığı gibi— dişiyle tırnağıyla, soğukkanlı bir hunharlıkla savunuyor. Burjuvazi, cenneti ve cehennemi proletaryaya karşı harekete geçirecektir. Köylüleri kentlere karşı, işçi sınıfının geri tabakalarını sosyalist öncüye karşı seferber edecek; zabitler kanalıyla katliamlar düzenleyecek; her sosyalist önlemi binlerce pasif direniş yöntemiyle felce uğratmağa çalışacak; yirmi tane Vendée'yi devrimin boynuna saldırtacaktır. Cleamenceau, Lloyd George ve Wilson'un öldürücü silahı, dış düşmanı ülkeye kurtarıcı olarak çağıracak; —ücret köleliğine özgür iradesiyle son vermektense, ülkeyi dumanlar tüten bir harabeler yığınına çevirmeyi tercih edecektir.

Bütün bu direnişler, demirden bir yumruk ve acımasız bir enerjiyle adım adım kırılmalıdır. Burjuva karşı devriminin uyguladığı şiddete, proletaryanın devrimci şiddetiyle yanıt verilmelidir. Burjuvazinin saldırılarına, entrikalarına, ve çıkardığı söylentilere karşı, uzlaşmaz hedef bilinci, uyanıklık ve proleter kitlelerinin eyleme heran hazır oluşuyla

karşı koyulmalıdır. Tehdit eden karşı devrim tehlikesine karşı, halkın silahlandırılması ve hakim sınıfların ise silahsızlandırılması. Burjuvazinin parlamenter engelleme manevralarına karşı, işçi ve asker kitlelerinin aktif örgütlenmesi. Burjuva toplumunun her yerde hazır olan binlerce iktidar aracına karşı, işçi sınıfının yoğunlaşmış, sımsıkı kaynaşmış, son derece güçlenmiş iktidarı. Ancak tüm Alman proletaryasının kaynaşmış cephesi, Güney Almanya'dakiyle kuzeydekinin, kentdekiyle kırdakinin, işçiyle askerin bir cephede kaynaşması, Alman devriminin Enternasyonalle canlı, özlü bir ilişki kurması ve Alman devriminin yayılarak dünya devrimi haline gelmesi, üzerinde, geleceğin yapılarının kurulacağı granitten temelleri yaratabilir.

Sosyalizm için verilen kavga, dünya tarihinin gördüğü en zorlu içsavaştır, ve proletarya devrimi bu içsavaş için gerekli araçları hazırlamalıdır, bunları kullanmayı —savaşmayı ve zafere ulaşmayı— öğrenmelidir.

Sımsıkı kaynaşmış emekçi halk kitlelerinin, devrimin görevlerini yerine getirmek için, siyasal iktidarın bütünüyle, böyle silahlandırılması —bu, proletarya diktatörlüğü, dolayısıyla gerçek demokrasidir. Burada kapitalistle ücret kölesi, ve yunkerle tarım proleteri sahte bir eşitlik içinde, yanyana oturup, hayati sorunlarını parlamenter yoldan tartışmaz; burada bin-başlı proleter kitlesi, sıkılı yumruklarıyla, tanrı Thor gibi çekicini hakim sınıfların başına ezmek için kullanarak, tüm devlet iktidarını ele geçirir— halkı aldatmayan demokrasi işte yalnızca budur.

Proletaryanın bu görevleri yerine getirebilmesini sağlamak için, Spartaküs Birliği şunları talep etmektedir:

I. — Devrimin güvenliği için derhal alınacak önlemler:

1. Tüm polisin, bütün yunker subayların ve proleter ol-

mayan askerlerin silahsızlandırılması; egemen sınıfların tüm üyelerinin silahsızlandırılması.

2. Bütün silah ve cephane depolarıyla birlikte, silah fabrikalarına da işçi ve asker konseyleri tarafından elkonulması.

3. Tüm yetişkin erkek proleter nüfusun, işçi milisi olarak silahlandırılması. Karşı devrimci saldırılar ve bozgunculuğa karşı, devrimin sürekli olarak korunması için milisin aktif bir bölümü olarak proleterlerden oluşan bir Kızıl Muhafız örgütünün yaratılması.

4. Yunker subaylarının ve astsubayların kumanda yetkisinin kaldırılması. Militer kadavra disiplini yerine askerlerin gönüllü disiplininin geçirilmesi. Bütün üstlerin, kendi birlikleri tarafından, —herhangi bir anda geri almak hakkıyla— seçilmesi. Askeri yargı sistemine son verilmesi.

5. Yunker subayların ve uzlaşmacıların, bütün asker konseylerinden çıkarılması,

6. Eski rejimin bütün siyasal organlarının ve makamlarının yerine işçi ve asker konseyleri temsilcilerinin geçirilmesi.

7. Savaşı başlatmaktan ve uzatmaktan sorumlu olan baş suçluları, Hohenzollern hanedanı üyelerini Ludendorff, Hindenburg, Tirpitz ve onların suç ortaklarını, karşı-devrim tezgahlıyan tüm diğer komplocularla birlikte yargılamak üzere, devrimci bir mahkemenin kurulması.

8. Halkın yiyecek ihtiyacını güvence altına almak için, tüm besin maddeleri stoğuna derhal el konulması.

II — Siyasal ve toplumsal alanda:

1. Bütün prensliklerin kaldırılması; birleşik bir Alman Sosyalist Cumhuriyetinin kurulması.

2. Bütün parlamentoların ve belediye meclislerinin dağıtılması, bunların görevlerini işçi ve asker konseylerinin ve bu konseylerin oluşturduğu komite organlarının devralması.

3. Almanya'nın her yanında, fabrikalarda, her iki cinsten oluşan tüm yetişkin işçi nüfusu tarafından işçi konseylerinin seçilmesi, askeri birliklerde ise (yunker subaylar ve uzlaşmacılar dışta tutularak) asker konseylerinin kurulması. İşçi ve askerlere, temsilcilerini her an geri çağırma hakkının tanınması.

4. Yasama ve yürütme gücünün en yüksek organını, yürütme konseyini seçecek olan işçi ve asker konseyleri merkez konseyi için, tüm ülkede, işçi ve asker konseyleri delegelerinin seçilmesi.

5. Merkez konseyin —her an yapılabilecek yeni delege seçimleriyle—, yürütme konseyinin faaliyetinin sürekli denetlenmesini sağlamak ve ülke içinde işçi ve asker kitlelerinin oluşturduğu konseyler ile en yüksek hükümet organı arasında canlı bir ilişki yaratmak için, şimdilik en az üç ayda bir toplanması. Yerel işçi ve asker konseylerinin, merkez konseydeki temsilcilerine —bunlar kendilerini seçenlerin isteklerine uygun davranmazsa— derhal geri çağırma ve değiştirme yetkisinin tanınması. Yürütme konseyinin, halk komiserlerini, bunun yanısıra merkezdeki ulusal yetkili ve görevlileri atama ve azletme yetkisinin tanınması.

6. Bütün rütbe farklarının, hiyerarşinin ve ünvanların kaldırılması. Kadın erkek arasında tam bir yasal ve toplumsal eşitlik kurulması.

7. Köklü toplumsal yasalar. İşsizliği denetim altına almak için —ve işçi sınıfının dünya savaşında bedensel olarak güçten düştüğünü gözönüne alarak— işgününün kısaltılması. En fazla altı saatlik işgünü.

III — En önemli ekonomik talepler:

1. İmparatorluk hanedanının bütün servet ve gelirlerine toplum adına el konulması.

2. İşçi ve asker konseyleri merkez konseyi tarafından saptanacak belirli bir tutar dışında, bütün savaş borçlarıyla birlikte, tüm devlet borçlarının silinmesi.

3. Büyük ve orta tarım işletmelerinin tümünün toprak ve tarlalarına el konulması, —tüm ülkede birleşik merkezi bir yönetim altında sosyalist tarım topluluklarının oluşturulması. Küçük köylü işletmeleri, sahipleri gönüllü olarak sosyalist topluluklara katılana dek, onların tasarrufunda kalacaktır.

4. Bütün bankalara, madenlere, tasfiyehaneler yanında tüm büyük sanayi ve ticaret girişimlerine, konseyler cumhuriyeti tarafından el konulması.

5. Merkez konsey tarafından saptanan bir düzeyde, tüm servetlere el konulması.

6. Bütün kamu ulaştırma ağının konseyler cumhuriyeti tarafından devralınması.

7. Bütün işletmelerde, işçi konseyleriyle uyum içinde girişimlerin iç işlerini düzenleme, iş koşullarını ayarlama, üretimi denetleme ve nihayet girişimin yönetimini devralma görevini yüklenen işyeri konseylerinin seçilmesi.

8. İşyeri konseyleriyle sıkı bir işbirliği içinde bulunarak, halen bütün ülke çapında başlamakta olan grev hareketini birleşik bir önderlik, sosyalist yönetim ve işçi ve asker konseylerinin siyasal iktidarının sağladığı en güçlü destekle donatacak olan merkezi bir grev komitesinin kurulması.

IV — Uluslararası görevler:

Sosyalist devrimi uluslararası bir temele dayandırmak ve barışı, uluslararası kardeşlik ve dünya proletaryasının ayaklanmasıyla kurup, güvence altına almak için, diğer ülkelerdeki kardeş partilerle derhal bağlantı kurulması.

V — Spartaküs Birliği bunları istiyor! Ve Spartaküs Birliği bunları istediği için, uyarıcı ve ısrarlı olduğu için, Devrimin Sosyalist bilinci olduğu için, Devrimin ve Proletaryanın bütün açık ve gizli düşmanları tarafından kinle kovalanıyor ve iftiralara uğruyor.

Çarmıha gerin onları! diye bağırıyor kapitalistler, kasalarına sarılarak.

Çarmıha gerin onları! diye bağırıyor küçük burjuvalar, subaylar, yahudi düşmanları, burjuvazinin basındaki uşakları, burjuvazinin sınıf egemenliği altında kaptıkları kemik parçalarına sarılarak.

Çarmıha gerin onları! diye bağırıyor Judas Ischariot gibi işçileri burjuvaziye satan ve önlerine atılan gümüş meteliklere sarılan Scheidemanlar.

Çarmıha gerin onları! diye bir yankı gibi tekrarlıyor, Spartaküs Birliğine kızmakla, kendi etine, kanına öfke duyduğunu bilmeyen, işçi ve askerlerin aldatılan ,ihanete uğrayan ve istismar edilen kesimleri.

Spartaküs Birliğine karşı beslenen kinde ve savrulan iftiralarda birleşen herkez, karşı devrimci, halk düşmanı, anti-sosyalist, ikircikli, önünü görmeyen, karışık kafalı unsurlardır. Bunun delili, Devrimin yüreğinin Spartaküs Birliğinde çarpması, geleceğin ona ait olmasıdır.

Spartaküs Birliği, işçi kitlelerinin üzerinde, yada onlar kanalıyla egemenliği elegeçirmek isteyen bir parti değildir.

Spartaküs Birliği, her adımda geniş işçi sınıfı kitlesinin bütününe tarihsel görevlerini gösteren, devrimin her özel aşamasında nihai sosyalist hedefi, ve tüm ulusal sorunlarda

proleter dünya devriminin çıkarlarını temsil eden, proletaryanın en bilinçli, amaçlı kesimidir sadece.

Spartaküs Birliği, burjuvazinin uşaklarıyla, Scheidemann— Ebert'lerle birlikte hükümet gücüne katılmayı reddeder, çünkü böyle bir işbirliğini sosyalizmin ilkelerine ihanet, karşı-devrimin güçlenmesi ve devrimin zayıflaması olarak görür.

Spartaküs Birliği, şalt Scheidemann-Ebert iflasa gittiği ve onlarla işbirliği yapan Bağımsızlar da çıkmaz sokağa girdiği için (28) de iktidara katılmayı reddeder.

Spartaküs Birliği, tüm Almanya'daki proleter kitlelerin büyük çoğunluğunun kesin ve açık arzusu olmadan, proletarya, Spartaküs Birliğinin görüşlerini, amaçlarını ve mücadele yöntemlerini bilinçli olarak onaylamadan, hükümet gücünü asla devralmayacaktır.

Proletarya devrimi, tam açıklığa ve olgunluğa, ancak, aşama aşama, adım adım, Golgotha yolu üzerinde, mücadele içinde kazandığı kendi acı deneyleriyle, yenilgi ve zaferlerden geçerek erişebilir.

Spartaküs Birliğinin zaferi, devrimin başlangıcında değil, sonunda yeralacak: bu zafer, milyonlarca proleterden oluşan büyük kitlenin zaferiyle kimliğini bulacak.

Ayağa kalk, proleter! Kavgaya! Kazanacağın ve yeneceğin bir dünya var karşında. Dünya tarihinin, insanlığın en soylu hedefleri için verilen bu en sonuncu sınıf kavgasında, düşman karşısında geçerli olan şu sözdür: *başparmaklar göze, dizler göğüse! (29)*

SPARTAKÜS BİRLİĞİ

Die Rote Fahne,
14 Aralık 1918

---

(28) Bağımsızlar (USPD) Kasım ayında katıldıkları Scheidemann - Ebert hükümetinden 29 Aralık 1918 de çekildiler.

(29) Lassale'in ünlü sloganı.

A.K.P. (Spartaküs Birliği) Kuruluş Kongresindeki Konuşma
31 Aralık 1918

Yoldaşlar! Bugünkü asıl görevimiz programımızı tartışmak ve onaylamak. Bu görevi üstlenirken, bizi harekete geçiren, yalnızca, dün bağımsız yeni bir parti kurduğumuz ve bu partinin resmi bir programı benimsemesi gerektiği düşüncesi değil. Bugünkü tartışmaların kökeninde büyük tarihsel olaylar yatıyor. Proletaryanın Sosyal Demokrat, sosyalist programının bütünüyle yeni bir temele oturtulmasının gerekli olduğu an gelmiştir. Yoldaşlar! Böylelikle, Marx ve Engels'in tam yetmiş yıl önce *Manifesto*'da dokuduğu örgüye bağlanmış oluyoruz. Bildiğiniz gibi, *Manifesto,* sosyalizmi, sosyalizmin nihai hedeflerinin gerçekleştirilmesini, proleter devrimin acil görevi olarak ele almıştı. Marx ve Engels'in 1848 Devriminde savunduğu görüş buydu; ve bu, aynı zamanda, uluslararası anlamda proleter eylemin temeli olarak düşünülüyordu. Proleter hareketin bütün yönetici beyinleriyle birlikte, Marx ve Engels de, önlerinde bulunan acil görevin sosyalizmi başlatmak olduğuna inanıyordu. Onların düşüncesine göre, gerekli olan yalnızca, sosyalizmi doğrudan hayata geçirmek için, siyasal bir devrimi gerçekleştirmek ve siyasal devlet erkini ele geçirmekti.

Bildiğiniz gibi daha sonraları, Marx ve Engels'in kendileri, bu bakış açısını esaslı bir revizyondan geçirdiler *Manifesto*'nun 1872'deki yeni basımına yazdıkları ortak önsözde, kendi eserleri üzerine şunları söylüyorlardı:

«İkinci bölümün sonunda önerilen devrimci önlemlere hiç bir özel ağırlık verilmemiştir. Bu pasaj, bugün, birçok bakımdan, çok farklı bir biçimde ifade edilebilirdi. Modern sanayiin son yirmibeş yıl içerisinde gösterdiği büyük gelişme ve işçi sınıfının bununla beraber ilerleyen parti örgütlenmesi karşısında, ilk kez Şubat Devriminde ve daha önemlisi, proletaryanın ilk kez iktidarı iki ay boyunca elinde tuttuğu Paris Komününde edinilen pratik deney karşısında, bu program bazı ayrıntıları bakımından, bugün eskimiş bulunuyor. Komün özellikle bir şeyi, İşçi sınıfının mevcut devlet mekanizmasını salt elinde tutmakla onu kendi amaçları için kullanamıyacağını kanıtlamıştır.» (*)

Bu alıntı da eskidiği söylenen pasaj nasıl birşeydi? *Manifesto*'da aşağıdaki önlemleri okuyoruz:

«1. Toprak mülkiyetinin kaldırılması ve bütün toprak rantlarının kamu yararına kullanılması.

2. Ağır, artan oranlı bir vergileme.

3. Miras hakkının kaldırılması.

4. Bütün mültecilerin ve asilerin mülklerine el konulması.

5. Sermayesi devletin olan ve tam bir tekele sahip bulunan bir ulusal banka aracılığı ile kredinin devlet elinde merkezileştirilmesi.

6. Bütün haberleşme ve ulaşım araçlarının devlet elinde merkezileştirilmesi.

7. Devlet tarafından sahip olunan fabrikaların ve üretim araçlarının arttırılması; boş toprakların ekime açılması ve genel olarak toprağın, ortak bir plan uyarınca iyileştirilmesi.

8. Herkes için eşit çalışma yükümlülüğü. Sanayi orduları kurulması, özellikle tarım için.

9. Tarım ve imalat sanayilerinin birleştirilmesi; kent ve kır arasındaki ayrımın, nüfusun ülke yüzeyine daha eşit bir biçimde dağılmasıyla yavaş yavaş kaldırılması.

10. Bütün çocuklar için devlet okullarında parasız eğitim. Bugünkü biçimi içerisinde çocukların fabrikalarda çalıştırılmalarına son verilmesi. Eğitimin sınai üretimle birleştirilmesi, vb. vb.» (**)

(*) «**Komünist Manifesto'nun Doğuşu**», Sol. y., s. 162.163, Ankara 1976.

(**) «**Komünist Manifestonun Doğuşu**», s. 137-138.

Gördüğünüz gibi, bir kaç değişiklikle, bunlar bugün karşı karşıya bulunduğumuz görevlerdir: sosyalizmin gerçekleştirilmesine geçiş. Yukardaki programın kaleme alındığı dönemle, bugün yaşadığımız dönem arasında, yetmiş yıllık bir kapitalist gelişim yeraldı ve tarihin diyalektiği, bugün bizi Marx ve Engels'in 1872'de hatalı bularak terkettiği anlayışa geri götürdü. O dönemde, daha önceki görüşlerinin yanlış olduğuna inanmaları için, hayli neden vardı. Bununla birlikte, sermayenin daha sonraki gelişimi, bizi şu olguyla karşı karşıya bırakmıştır. 1872 de yanlış olan bugün doğrudur; ve bugün önümüzdeki görev, Marx ve Engels'in 1848 de önünde duran görevi yerine getirmektir. Ama bu gelişme çevresi ve başlangıçla, bizim bugünkü anlayışımız ve görevlerimiz arasında yeralan yalnızca kapitalizmin değil, sosyalist işçi hareketinin —herşeyden önce modern proletaryanın öncü ülkesi Almanya'daki— gelişimidir. Bu gelişim, kendine özgü bir biçimde meydana gelmiştir.

1848 devriminin hayal kırıklıkları ardından, Marx ve Engels'in proletaryanın sosyalizmi derhal gerçekleştirecek durumda olduğu görüşünden vazgeçmesinden sonra, her ülkede çok farklı anlayışlardan ilham alan sosyal demokrat, sosyalist partiler oluştu. Bu partilerin esas görevinin, siyasal ve ekonomik alanlarda —kapitalist gelişme olgunlaştığında, sosyalizmi gerçekleştirmeğe hazır olacak proletarya ordularını oluşturmak için— günlük küçük mücadeleler vermek olduğu açıklanmıştı. Dolaysıyla, sosyalist program, son derece farklı bir temele dayandı, ve Almanya'daki değişim çok tipik bir biçim aldı. 4 Ağustos 1914'de ki çöküşe (29) değin, Alman Sosyal Demokrasisinin temel aldığı ölçüt Erfurt Programıydı; bu programda sözde acil asgari hedeflere ön

(29) «4 Ağustos 1914'deki çöküş. Sosyal Demokrat parlamento grubunun, savaş kredileri lehinde oy vermesine ilişkindir; bu olay II. Enternasyonal'in sona erdiğini gösteriyordu.

planda yer verilirken sosyalizm, uzaklarda parıldayan yıldızdan, bir nihai hedefden başka bir şey değildi. Öte yandan önemli olan, programda yazılanlar değil, programın hayat içinde nasıl yorumlanacağıdır; bu bakış açısından, işçi hareketimizin tarihi belgelerinden birine çok büyük bir önem verilmiştir: bu Marx'ın *Fransa'da Sınıf Mücadeleleri*'nin 1895'deki yeni basımı için Engels'in yazdığı önsözdür. Şimdi bu sorunu, yeniden ortaya koyuşum, salt tarihsel nedenlere dayanmıyor. Bu son derece güncel bir konu. Programınızı 1848'de Marx ve Engels tarafından saptanan temele yeniden dayandırmak, bugün tarihi bir görev haline gelmiştir. Tarihi gelişmenin yarattığı değişiklikler açısından, Alman Sosyal Demokrasisine, 4 Ağustos'daki çöküşüne değin rehberlik eden görüşleri, dikkatli biçimde gözden geçirmek görevimizdir. Bu işi, bugün artık açıkca üstlenmek gerek.

Yoldaşlar! Marx'ın ölümünden (oniki yıl) sonra, Engels, Marx'ın *Fransa'da Sınıf Mücadeleleri*'ne yazdığı ünlü önsözde sorunu nasıl koymuştu? 1848 yılına yeniden eğilirken, Engels, herşeyden önce, sosyalist devrimin yakında patlak vereceği inancının artık geçerliğini yitirdiğine işaret ediyordu. Ve şöyle devam ediyordu:

«Tarih bizi ve benzer düşüncede olanların hepsini haksız çıkardı. Tarih gösterdi ki, kıta üzerindeki iktisadi gelişme durumu, o zaman, kapitalist üretimin kaldırılması için henüz yeterince olgunlaşmamıştı, ve tarih, bunu, 1848'den bu yana bütün kıtayı kaplamış olan ve Fransa'da, Avusturya'da, Macaristan'da, Polonya'da ve son olarak da Rusya'da büyük sanayie ancak şimdi gerçekten söz hakkı veren ve Almanya'yı da birinci sınıf bir sanayi ülkesi durumuna getiren-bütün bunlar kapitalist bir temel üzerinde, yani 1848 de pekalâ genişlemeye elverişli bir temel üzerinde olmak üzere— iktisadi devrim ile tanıtladı.» (*)

Aradaki dönem içinde meydana gelen değişimleri özetledikten sonra, Engels, Almanya'da partinin acil görevleri konusuna dönüyor:

(*) Marx-Engels, **Seçme Yapıtlar I**, s. 233, Sol y., 1976. Ankara

«1870—1871 savaşı ve Komünün yenilgisi, Marx'ın önceden söylediği gibi, Avrupa işçi hareketinin ağırlık merkezini, bir zaman için, Fransa'dan Almanya'ya aktardı. Fransa'da, kendiliğinden anlaşılır ki, 1871 Mayısının yaralarını (30) sarmak için yıllar gerekti. Buna karşılık, üstelik havadan gelen Fransız milyarları ile kolaylaşan (31) sanayiin sıcak yerde büyüyen bir bitki gibi durmadan hızlanan bir ritimle gerçekten geliştiği Almanya'da, sosyal-demokrasi daha da büyük başarı ile çabuklukla büyüyordu. 1866'da kurumlaşan genel oy sistemini kullanmada (32) Alman işçilerinin gösterdikleri zekâ sayesinde, partinin şaşırtıcı büyümesi tartışma götürmez sayılarla bütün dünyanın gözüne çarpıyordu.» (*)

Bundan sonra, partinin birbirini izleyen seçimlerde aldığı oyların yükselişini gösteren ve milyonlara erişen ünlü listeyi veriyordu. Engels, bu ilerlemeden aşağıdaki sonucu çıkarıyordu:

«Ama, proletarya, genel oy hakkını böyle etkin bir biçimde kullanarak yepyeni bir mücadele yöntemini işe koşmuştu, ve bu yöntem çabucak gelişti. Burjuvazinin egemenliğinin örgütlendiği devlet kuruluşlarının, işçi sınıfına, hâlâ bu devlet kurumlarıyla savaşmak için yeni kullanım olanaklarını sağladığı anlaşıldı. Çeşitli diyetlerin, belediye meclislerinin, patronlarla işçilerden oluşan hakem kurullarının seçimlerine katılındı, atanmaların saptanmasında proletaryanın yeterli bir bölümünün de katıldığı her görev üzerinde burjuvazi ile tartışıldı, çekişildi. Ve böylece, burjuvazi ve hükümet, işçi partisinin illegal eyleminden çok legal

(*) Marx-Engels, Seçme Yapıtlar I, s. 236.

(30) Paris Komününün yenilgiye uğraması, ve burjuvazinin giriştiği kanlı intikam harekatı.

(31) 1870-71 Fransız-Alman savaşına son veren Frankfurt Antlaşması, Fransa'yı 5 milyar frank tazminat ödemek zorunda bırakmıştı. Bu para, Alman sanayiinin gelişmeğe başlaması için bir temel sağladı.

(32) Bismarck 1866'da Alman Meclisi Reichstag için yalnız erkeklerin katıldığı seçimleri başlatırken, Sosyal Demokrasiyi geriletmek istiyordu. Ama çabasında başarıya ulaşamadı. 1867'de Bebel, Liebknecht ve diğer dört Sosyal Demokrat parlamentoya seçildi.

eyleminden, ayaklanmadaki başarılarından çok seçimlerdeki başarılarından korkar oldular.» (*)

Engels, modern kapitalizmin koşulları altında, proleteryanın genel olarak herşeyi sokak savaşıyla, devrimle elde edebileceği sanısını ayrıntılı bir eleştiriden geçiriyor. Ama bence, bir devrimin göbeğinde bulunduğumuza göre —bir devrimin karakterini çizen sokak savaşları ve onun tüm uzantılarıdır— Alman Sosyal Demokrasisinin bu güne dek uzanan resmi politikasına rehberlik eden anlayışı, 4 Ağustos 1914 deneyimizde sorumluluk payı olan görüşleri sorgudan geçirmenin zamanı gelmiştir. *[Dinleyin! Dinleyin!]*

Yaptığı bu saptamalarla, Engels'in kişi olarak Almanya'daki gelişim çizgisinin bütününden dolayı sorumlu olduğunu söylemek istemiyorum; sadece bunun Alman Sosyal Demokrasisinde hüküm süren (—hatta onun ölümüne yol açan—) düşüncelerin klasik bir belgelendirilmesi olduğunu söylüyorum. Yoldaşlar, Engels burada bir askerlik bilimi uzmanı olarak (**) tüm bilgisini kullanmakta ve şunu ifade etmektedir: askeri tekniğin ve sanayiin bugünkü gelişimi karşısında ve günümüzdeki büyük kentlerin özellikleri açısından emekçi halkın, sokak savaşlarıyla bir devrime yolaçabileceğine ve zafere ulaşabileceğine inanmak bir hayalden başka birşey değildir. Bu akıl yürütmeden iki önemli sonuç çıkarılıyordu. Birinci olarak, parlamenter mücadele biçimi proletaryanın yürüttüğü devrimci eylemin doğrudan doğruya karşısına konuyor ve, parlamenter mücadele, açıkça, sınıf mücadelesini yürütmenin tek aracı olarak düşünülüyordu. Bu eleştirinin mantıksal sonucu, «yalnız— parlamenterizm» öğretisi idi. İkinci olarak, tüm askeri aygıt, sınıf devleti içindeki bu engüçlü örgüt, asker üniforması içindeki proleterlerden oluşan bütün bir kitle, —akıl almaz bir biçimde— her

(*) Marx-Engels, **Seçme Yapıtlar I**, s. 238-239.

(**) Engels askerlik sanatı ile sürekli ilgilenmişti ve hareket içinde ona «General» adı takılmıştı.

türlü sosyalist etkinin dışındaymış gibi gösteriliyor ve kesinlikle yanına yaklaşılamaz sanılıyordu. Önsöz, dev orduların çağdaş gelişimi nedeniyle, makinalar silahlarla ve en yeni teknik araçlarla donatılmış olan askerlere karşı proleterlerin direnebileceğini sanmanın saçma olduğunu belirtirken, belli bir önyargıyla, askere giden bir kişinin sonuna kadar hakim sınıfların destekçisi olacağı varsayımına dayanmaktadır.

Bugünkü deneylerimizin ışığında, hareketimizin başında bulunan bir kişinin, böyle bir hatayı nasıl olup da işlediği, bu tarihi belgelerin kaleme alındığı güncel koşulları bilmezsek, kesinlikle kavranamaz. İki büyük ustamızın onuru açısından, ve özellikle Marx'dan yirmi yıl sonra ölen ve daima onun görüşlerini temsil eden Engels'in saygınlığı açısından, bu önsözün Engels tarafından, —çok iyi bilindiği gibi— o zamanki parlamento grubunun dolaysız baskısı altında yazıldığı özellikle vurgulanmalıdır. (33) 1890'ların başlarında, an-

(23) Rosa Luxemburg, Sosyal Reform yada Devrim adlı kitabında da, Bernstein'ın kendi revizyonist teorisini haklı çıkarmak için Engels'in önsözünü kullanmasına karşı yine aynı noktayı vurgulamaktaydı. Bununla birlikte Rosa Luxemburg, Engels'in eseri üzerinde yapılan tahrifatı tüm ayrıntılarıyla bilmiyordu. Burada sözü edilen revizyonistçe görüşleri yazan Engels değildi. Reichstag'ın yeni bir antisosyalist yasa çıkaracağını sanan Parti liderleri, Sosyal Demokrasiye saldırılması için bahane sağlama açısından tehlikeli olabileceği gerekçesiyle, önsözde aşırıymış gibi görünen tüm kısımları çıkardılar. Engels bu durumu protesto etti, ama herhangi bir değişiklik yapılmasına imkân kalmadan öldü. Orijinal elyazması taslak, parti liderlerinin yayınlanmadan önce yaptığı değişikliklerle birlikte I. Dünya Savaşından sonra, Marx ve Engels'in eserlerini baskıya hazırlayan David Riazanov tarafından bulundu. Aşağıda, çıkarılan kısımlara örnek olarak, Engels'in ileri sürdüğü artık barikat savaşlarının modasının geçmesine (yeni silahlar, işçi mahallelerinde geniş caddelerin açılması vb.) yolaçan strate-

ti-sosyalist yasanın yürürlükten kaldırılmasından sonra, Alman işçi hareketi içinde, Partinin tamamen parlamenter mücadeleye bağlanmasını önlemek isteyen güçlü bir sol-radikal akım vardı. Radikal unsurları teorik açıdan yenmek ve onları pratik içinde etkisizleştirmek için, büyük ustaların otoritesi ile kitlelerin dikkatini onların görüşleri üzerinden çekmek amacıyla, Bebel ve yoldaşları (ve günümüzde de sözkonusu olan aynı durum: Partinin kaderi ve görevleri hakkında teorik ve taktik açıdan parlamento gurubu karar vermektedir), dışarda yaşayan ve onların verdiği teminata güvenmek zorunda olan Engels'e, Alman işçi hareketini anarşist sapmadan korumak açısından kesinlikle zorunlu olduğunu ileri sürerek, bu önsözü yazması konusunda baskıda bulundular. O zamandan bugüne, Engels tarafından yorumlanan taktikler, Alman Sosyal Demokrasisinin yaptığı ve yapmadan bıraktığı her şeyde egemen oldu —4 Ağustos 1914 te yaşadığımız olaya dek. Önsöz yalnız— parlamentarizm taktiğinin ilanı olmuştu. Engels aynı yıl içinde öldü ve bundan dolayı, teorisinin uygulanmasından doğan pratik sonuçları görmeğe fırsat bulamadı.

Marx ve Engels'in eserlerini bilen ve onların öğretileri-

---

jik nedenleri tartıştıktan sonra, atlanan bölümü vereceğiz: «Bu gelecekte sokak mücadelesi hiç mi bir rol oynamayacak demektir? Hiç de değil. Yalnız şu demektir 1848'den bu yana koşullar, sivil savaşçılar için çok daha elverişsiz, askeri birlikler için ise çok daha elverişli olmuştur. Şu halde bir sokak çarpışması gelecekte, ancak bu elverişsiz durum başka etmenlerle kapatıldığı, giderildiği taktirde başarılı olabilir. Onun için sokak çarpışması, büyük bir devrimin başlarında, gelişmesi sırasında olduğundan daha seyrek olacaktır ve bu işe daha büyük kuvvetlerle girişmek gerekecektir. Ama o zaman da bu büyük kuvvetler, bütün Fransız devriminde 4 Eylül ve 31 Ekim 1870'de Paris'te olduğu gibi kuşkusuz açık saldırıyı barikatın pasif taktiğine yeğ tutacaktır.»

nin, yazılarının bütününden soluk alan canlı ve gerçek devrimci özü tanıyan kişilerin, tek yol parlamentarizm rezilliğini—, 4 Ağustos'tan önceki Almanya'nın özelliği olan durumu Alman işçi hareketindeki kokuşma ve çürümeyi ilkin Engels'in protesto edeceğine inandıklarına eminim. 4 Ağustos, güneşli bir havada birden duyulan bir gökgürlemesi değildi, 4 Ağustos'ta olanlar, yıllardır gün be gün tüm yaptıklarımızın mantıklı bir sonucuydu *[«Dinleyin! Dinleyin!»]* Engels —ve yaşasaydı, Marx— tüm enerjileriyle ilk protestoda bulunur ve tüm güçlerini, arabanın çamura yuvarlanmasını önlemek için kullanırdı, eminim. Ama Engels önsözü yazdığı yıl öldü. Onu 1895'te kaybetmemizden sonra, teorik önderlik, ne yazık ki, Kautsky'nin eline geçti. Bunun sonucu, Partinin bütün yıllık kongrelerinde, sol kanadın tek yol —parlamentarizm politikasına karşı yönelttiği güçlü protestolar, ve tehlikeli sonuçlarını herkezin açıkca görmek zorunda olduğu böyle bir politikanın kısırlığına karşı sol kanadın yürüttüğü inatçı mücadele, anarşizm olarak, anarkososyalizm olarak, ya da en azından, anti-Marksizm olarak damgalandı. Bütün tereddütler adına, gerçek devrimci sınıf mücadelesinden yapılan her türlü yan çizme adına, ve Alman Sosyal Demokrasisini, genel olarak işçi hareketini ve aynı zamanda sendikaları, kapitalist toplumu sarsma yada işlemez hale getirme yolunda ciddi bir çaba harcamadan, bu toplumun çerçevesi ve alanı içinde, bitkisel bir yaşam sürmeğe mahkum eden tüm yarım yamalak çalışmalar adına resmi Marksizmin bir örtü vazifesi görmesi zorunluydu.

Ama Yoldaşlar, bugün artık, yeniden, Marx'la birleştiğimizi, onun bayrağı altında ilerlediğimizi söyleyebileceğimiz bir noktaya ulaştık.

Eğer bugün programımızda proletaryanın acil görevi, —tek kelimeyle— sosyalizmi gerçek bir olgu haline getirmek ve kapitalizmi-kökünden dallarına dek-yok etmektir diyorsak, bunu söylerkenki tavrımız, Marx ve Engels'in 1848'de

bulundukları ve ilke olarak asla sapmadıkları temele dayanmaktadır. Gerçek Marksizmin ne olduğu ve Sosyal Demokrasinin resmi Marksizm anlayışının son derece uzaklaşmış bulunduğu bu *Ersatz* —Marksizmin ne olduğu artık ortaya çıkmıştır. *[Alkışlar]* Bu resmi Marksizmin neye yol açtığını— Ebert, David ve şirketi yandaşlarının Marksizmine yol açtığını gördünüz. Burada karşımıza çıkan on yıllar boyunca bize hakiki, ve tahrif edilmemiş Marksizm olarak yutturulan öğretinin resmi temsilcileridir. Hayır gerçek Marksizm, bizi asla bu yöne, Scheidemann gibi adamların yürüttüğü karşı devrimci politikaya götürmez. Gerçek Marksizm, kendisini tahrif etmeğe çalışan kişilere karşı da mücadele etmiş; kapitalist toplumun temelleri arasında bir köstebek gibi çalışmış, ve Alman proletaryasının en iyi kesiminin bayrağımız altında, devrimin fırtınalı bayrağı altında yürümesine yolaçmıştır. Karşı-devrimin hâlâ egemenmiş gibi göründüğü karşı kampta bile, yandaşlarımız ve gelecekteki kavga arkadaşlarımız var.

Yoldaşlar! Daha önce belirttiğim gibi, tarihsel diyalektiğin gidişi, bizi yeniden Marx ve Engels'in 1848'de uluslararası sosyalizmin bayrağını ilk kez açarken bulundukları noktaya götürmüştür. Ama bugün onların bulunduğu noktada dururken, arkamızda daha sonraki yetmiş yıllık kapitalist gelişmenin zengin deneyimi var. Yetmiş yıl önce, 1848'in hata ve hayallerini yeniden gözden geçiren kişilere sosyalizmin gerçekleştirilmesini umut etmeden önce proletaryanın, halâ sonsuz uzun bir yol alması gerekiyormuş gibi geliyordu. Doğal olarak hiçbir ciddi düşünür, kapitalizmin çöküşü konusunda kesin bir tarih saptamağa kalkışmamıştır; ama bu çöküşün gerçekleşeceği gün uzak bir gelecekteymiş gibi görünüyordu. Böyle bir inanış, Engels'in 1895'de yazdığı önsözün her satırında okunabilir. Bugün artık bir döküm yapabiliriz. Geçmişteki sınıf mücadelelerine oranla, bu yetmiş yıl çok kısa bir zaman değil miydi? Yetmiş yıllık büyük kapita-

list gelişme, bizi o kadar ileri götürmüştür ki, bugün, kapitalizmi yeryüzünden silmeye ciddi olarak hazırlanabiliriz. Hatta, bundan daha fazlası da yapılabilir: bugün bu görevden daha fazlasını da yerine getirebilecek bir konumdayız; Sözkonusu olan yalnızca proletarya karşısındaki görevimiz değil, bu görevin yerine getirilmesi aynı zamanda insan toplumunu yıkımdan kurtarabilecek tek aracı da sağlamaktadır. *[Şiddetli alkışlar]*

Yoldaşlar! Savaş, burjuva toplumundan geriye dev yıkıntılardan başka ne bırakmıştır? Biçimsel olarak, elbette, bütün üretim araçları ve iktidar araçlarının ise büyük çoğunluğu, halâ egemen sınıfların elindedir. Bu konuda kendimizi kandırmıyalım. Ama burjuvazinin bu elindekilerle başarabileceği tek şey —kendi sömürü sistemini bir kan denizinde yeniden kurma yolunda girişeceği çılgınca girişimler dışında— anarşiden başka birşey değildir. Bugün meselelerin geldiği nokta, insanlığı şu seçimle karşı karşıya bırakmıştır: ya anarşi içinde çökmek yada sosyalizm yoluyla kurtuluş. Dünya savaşının sonuçları, kapitalist sınıfların, egemenliklerini ve kapitalizmi sürdürürken karşılaştıkları güçlüklerden kurtulmasını olanaksız kılmıştır. Bugün kelimenin en dar anlamıyla, ilk kez Marx ve Engels'in hareketimizin büyük bildirgesinde, *Manifesto*'da sosyalizmin bilimsel temeli olarak ifade ettikleri saptamanın kesinlikle doğru olduğunu görmekteyiz: sosyalizm tarihsel bir zorunluk olmuştur. Sosyalizmi, proletarya sadece artık kapitalist sınıf tarafından kabul ettirilen koşullar altında yaşamayı istemediği için değil, bunun ötesinde, eğer proletarya kendi sınıfsal yükümlülüklerini yerine getirmeyi ve sosyalizmi gerçekleştirmeyi başaramazsa, hepimiz yokedilmek tehlikesiyle karşı karşıya kalacağımız için de zorunlu olmuştur. *[Şiddetli alkışlar]*

İşte, yoldaşlar, bugün resmen kabul ettiğiniz ve anahatlarını *Spartaküs Birliği Ne İstiyor?* adlı broşürde okuduğunuz programın dayandığı genel esaslar bunlar. Programımız,

eski Erfurt Programının dayandığı bakış açısıyla bilinçli bir karşıtlık içindedir; programımız, siyasal ve ekonomik mücadele için kaleme alınan acil ve sözümona asgari taleplerin,— azami program olarak bakılan— sosyalist hedeften ayrılmasına bilinçli olarak karşı çıkmaktadır. (Erfurt Programıyla olan) bu bilinçli karşıtlık içinde, yetmiş yıllık evrimin ve herşeyden önce Dünya Savaşının dolaysız sonuçlarını silerken şöyle diyoruz: Bizim için asgari ve azami bir program yok; sosyalizm tek ve aynı şey; bugün gerçekleştirmek zorunda olduğumuz asgari hedef budur. *[«Dinleyin! Dinleyin!»]*

Programımızın ayrıntılarını tartışmak niyetinde değilim. Bu çok uzun bir zaman alır, ve düşünceleriniz ayrıntıda kalan sorunlar üzerinde şekillenir. Kanımca benim görevim, programımızı, Alman Sosyal Demokrasisinin daha önceki, sözde resmi programından ayıran genel ana ilkeleri kaba taslak ifade etmekten ibaret. Bununla birlikte, somut koşulları, uygulanması gereken taktik görevleri ve siyasal dudumdan ve devrimin bugüne dek gelen rotasından ve ilerdeki gelişiminin muhtemel çizgilerinden dolayı alınması gereken pratik önlemleri değerlendirirken, ortak bir anlayışa ulaşmamızın daha önemli ve daha ağır basan bir zorunluluk olduğuna inanıyorum. Siyasal durumu, şimdi niteliklerini çizmeğe çalıştığım bakış açısına göre, —yani alacağımız her önleme ve her tavra rehberlik eden acil görev olarak, sosyalizmin gerçekleşmesi açısından değerlendirmek istiyoruz.

Yoldaşlar! Parti kongremiz, Alman proletaryasının tek devrimci sosyalist partisinin —bundan büyük bir gurur duyabiliriz— kongresi, Alman devriminin gelişiminde yeralan bir dönüm noktasıyla aynı zamana gelmektedir. «Aynı zamanda olmaktadır» diyorum; ama gerçekte bu üstüste düşme bir rastlantı değil. Şu birkaç günlük olaylara bakıp, Alman devriminin birinci perdesinin kapanmış olduğunu ileri sürebiliriz. Şimdi biz, ikinci perdeyi açıyoruz, gelişmenin da-

ha ileri bir evresini başlatıyoruz ve özeleştiri yapmak hepimizin ortak görevi. Eğer yaptığımız ve yarattığımız herşeyi, yapılmadan bıraktığımız herşeyi eleştiren bir gözle irdelersek, geleceğe daha iyi, daha derin bir kavrayışla bakabiliriz, ve daha ileri adım atmak için yeni bir itici güç kazanabiliriz. O halde, devrimin şimdi sona eren birinci perdesinde yeralan olayları dikkatli bir biçimde gözden geçirelim.

Devrimin başlangıç noktası 9 Kasım'dı. 9 Kasım, zayıf ve yetersiz bir devrimdi. Bu şaşırtıcı değil. Devrim, dört yıllık bir savaşın arkasından patlak verdi. Sosyal Demokrasi ve sendikaların yürüttüğü eğitim politikaları sayesinde, Alman proletaryası, bu dört yıl boyunca, hoşgörülemiyecek bir alçaklıkla davrandı ve o günün getirdiği sosyalist yükümlülüklerini ,diğer ülkelerde benzeri olmayan bir şekilde reddetti. Eğer tarihi gelişme temeline dayanıyorsak, —Marksist ve sosyalist olarak yaptığımız budur— 4 Ağustos'un korkunç görüntüsünü dört yıl boyunca yansıtan Almanya'da, 9 Kasım 1918'de birden, sınıf ve hedef bilinci taşıyan muhteşem bir devrimin yaşanmasını bekleyemezdik. 9 Kasım'da yaşadığımız olay, yeni bir ilkenin zafere ulaşmasından çok, mevcut emperyalizmin büyük çapta çöküşüydü. *[«Dinleyin! Dinleyin!»]*

Emperyalizmin, kerpiç ayaklı dev bir heykel gibi içten çürüyerek çökmek zorunda kaldığı an artık gelmişti. Bu çöküşün sonunda, oldukça karmaşık, plansız ve bilinçsiz denebilecek bir hareket doğdu. Tek birleşme kaynağı, harekete süreklilik kazandıran tek kurtarıcı ilke, şu slogandı: «*İşçi ve Asker Konseyleri Oluşturun!*» Birbirini izleyen evrelerin yetersizliğine ve zayıflığına rağmen, bu harekete proleter sosyalist devrim damgasını derhal vuran, işte bu ana kavramdı. Rus Bolşeviklerine iftira yağdıranlarla karşılaştığımızda bu noktayı akılda tutmalı ve onlara şöyle cevap vermeliyiz: «Bugünkü devriminizin ABC'sini nereden öğrendiniz? İşçi ve asker konseyleri talep etmeyi Ruslardan öğrenmediniz mi?»

(34) *[Alkışlar]* Ve Almanya'daki sözde sosyalist hükümetin başındaki bu cüceler, bugün İngiliz emperyalistleri ile elele verip Rus Bolşeviklerine öldürücü saldırılarda bulunmayı baş görevleri saymakta. Evet, onlar da, biçimsel olarak aynı şekilde işçi ve asker konseylerine dayanıyorlar, öyleyse kabul etmeliler ki, dünya devriminin ilk şiarlarını yaratan Rus devrimidir. Şunu kesin olarak söyleyebiliriz— ve bu, mevcut durumun kendisinden kaynaklanmaktadır—: Almanya'dan sonra da, proleter devrimin patlak vereceği her ülkede, atılacak ilk adım, İşçi ve Asker Konseylerinin oluşturulması olacaktır. *[Onaylayan sesler]*

Hareketimizi enternasyonal açıdan birleştiren bağ, esas olarak burada yatmaktadır. Devrimimizi, daha önceki bütün burjuva devrimlerinden temelden ayıran slogan budur. Bütün diğer devrimler gibi, bu devrimin de içinde hareket ettiği diyalektik çelişmeler açısından bu nokta son derece karakteristikdir; devrim daha 9 Kasım'da, yeni doğan bir bebeğin ilk çığlığı gibi içgüdüsel bir yönelimle, bizi sosyalizme götürecek olan, işçi ve asker konseyleri sözünü bulmuştur. Herkesi biraraya getiren söz buydu— 9 Kasım 1918 gibi geç bir tarihte patlak vermekle birlikte, devrim, bu sloganı içgüdüsel olarak buldu. Ama yeterince güçlü olmadığı, girişkenlikten yoksun olduğu ve kendi görevlerini açıkça kavrayamadığı için, 9 Kasım'da ele geçirilen iktidar aygıtlarının yarısının daha devrimin ikinci günü kaybedilmesine fırsat verildi. Ancak bütün güçlüklere, karmaşıklıklara, ve yaptığımız hatalara rağmen bugünkü devrimin, adım adım hedefimize doğru ilerlememizi güvence altına alan tarihsel zorunluğun karşı konulmaz yasasına bağımlı olduğu ortaya çıkmaktadır; öte yandan ise, bu açık sloganla ona bağlı pratiğin ye-

(34) Ebert-Scheidemann ve şurekâsının sosyalist hükümeti işçi ve asker konseylerine dayanıyordu. Bu konseylerde çoğunluk hala eski SDP güçlerinin elindeydi.

tersizliği karşılaştırıldığında, şunu söylemek gerek: bunlar, büyük işler yapması ve attığı ilk sloganları eksiksiz olarak gerçekleştirebilecek hale gelmesi için, daha çok yol alması gereken devrimin, ilk çocuksu adımlarıdır.

Yoldaşlar! 9 Kasımla bugün arasında yeralan birinci perde, her bakımdan hayallerle doluydu. Devrimi yapan işçi ve askerlerin birinci hayali, sözde sosyalizm bayrağı altında birlik sağlanmasıydı. 9 Kasım Devriminin iç zayıflığını göstermek bakımından, devrim patlak vermeden birkaç saat önce, devrim aleyhinde ajitasyon yapmayı [*«Dinleyin! Dinleyin!»*] —devrimi engellemek yolunda çaba harcamayı baş görevleri sayan, Ebert, Scheidemann ve Haase gibi kişilerin, birden hareketin başında görünüvermelerinden daha karakteristik birşey olabilir mi? 9 Kasım Devriminin sloganı, çeşitli sosyalist akımların, genel birleşme çağrıları altında biraraya gelmesi düşüncesiydi —ama bu bedeli kanla ödenen bir hayal oldu. Daha sonra meydana gelen olaylar, kurduğumuz düşlerden acı bir şekilde uyanmamıza yolaçtı. Bütün bu hayaller herkesi, Ebert-Scheidemann gurubu ile birlikte burjuvazi cephesini de etkileyen, genel bir kendini kandırmaydı. Artık sona ermiş bulunan bu aşamada, burjuvazinin beslediği diğer bir hayal ise, Ebert— Haase kombinezonu ile, yani bu sözde sosyalist hükümet aracılığıyla, proleter kitleleri dizginlemek ve sosyalist devrimi engellemekti; burjuvazi bunu gerçekten başarabileceğine inanmaktaydı. Ebert-Scheidemann hükümetinin beslediği diğer bir hayal de, cepheden dönen askerler kanalıyla, sosyalist sınıf mücadelesi veren işçi kitlelerini ezmekdi.

Yakın geçmişteki olayları açıklayan, her türden hayaller bunlardı işte. Bütün bu hayaller, şimdi koskocaman bir hiçten başka birşey değil. «Sosyalizm» bayrağı altında, Haase ile Ebert-Scheidemann arasında sağlanan birliğin, karşı devrimci politikayı maskeleyen bir incir yaprağından başka birşey olmadığı ortaya çıkarıldı. Bütün devrimlerde rastla-

nan kendini kandırma hastalığından biz artık kurtulduk. Halkı hayale kapılmaktan kurtarabilecek, kesin bir devrimci yöntem var; ama ne yazık ki, bu çarenin karşılığını halk kanıyla öder. Tıpkı daha önceki devrimlerde olduğu gibi, bizde de aynısı oldu. 6 Aralık'ta Chausseestrasse'deki kurbanların dökülen kanı ve 24 Aralık'ta akıtılan denizcilerin kanı (35), kitlelere gerçeği gösterdi. Kitleler, sosyalist adı altında zoraki oluşturulan hükümetin, burjuva karşı devrimini temsil eden bir hükümetten başka birşey olmadığını, ve olayların bu yönde gelişmesini hoşgörmeğe devam edenlerin, kim olursa olsun, proletaryaya karşı, sosyalizme karşı çalıştıklarını kavramağa başladılar. [*Alkışlar*]

Yoldaşlar! Bay Ebert ve Scheidemann'ın, cepheden dönen askerlerin yardımıyla işçileri sürekli dizginleyebilecekleri yolunda besledikleri hayaller de boşa çıktı. Çünkü, 6 ve 24 Aralık olaylarının ne gibi etkileri olduğunu bir kez düşünün. Askeri birlikler arasında, köklü bir uyanışın doğduğunu, ve kendilerini sosyalist proletaryaya karşı bir top mermisi olarak kullanmak isteyen bu baylara yönelik eleştirel bir

(35) «Chausseestrasse Katliamı». Ebert-Scheidemann güçlerinin denetimi altında bulunan işçi ve asker konseylerinin Berlin yürütme komitesinin, tutuklamalar karşısında başvurduğu bir darbe girişiminden sonra meydana geldi. Bu darbe girişimi başarıya ulaşmadı, ve hükümet güçleriyle yapılan çatışmalar sonunda bazı Spartakistler ve halktan kişiler öldü. Karl Liebknecht, Alman Komünist Partisinin Kuruluş Kongresi'nde yaptığı konuşmada, hükümeti, Spartakistlere saldırma bahanesi bulmak için darbe düzenlemekle suçladı. 24 Aralık 1918'de Berlin'de görevli olan bir denizci birliği, emirlere uymayı reddetti ve SDP'nin Berlin'deki askeri şefi Otto Wels'i rehine aldılar. Ebert, Berlin'li işçilerin de yardım ettiği denizcilere saldırması için General Lequis'in birliklerine emir verdi. Çatışmalar sırasında onbir denizci ve ellialtı hükümet askeri öldü. Bu olay, Spartakistlere saldırmak için sadece bahane arayan «sosyalist» rejimin giriştiği provokasyonların diğer bir örneği olarak gösteriliyordu.

tavrın geliştiğini hepimiz görmekteyiz. Bu da sosyalist devrimin zorunlu nesnel gelişme yasasının işleyişine bağlıdır: işçi hareketinin tek tek her birliği, devrimin doğru yolunu seçmeyi kendi acı deneyleriyle yavaş yavaş öğrenmektedir. Sosyalist proleterlerin kıpırdanmasını bastırmada kullanılmak üzere, Berlin'e yeni asker kitleleri gönderilmiştir— bunun sonucunda ise, bütün kışlalarda, Spartaküs Birliğinin broşür ve bildirilerine duyulan talep yükselmiştir. Yoldaşlar, bu, birinci perdenin kapandığını göstermektedir. Ebert-Scheidemann'ın, askeri birlikler arasındaki gerici unsurların yardımıyla proletaryanın dizginlenmesini sağlayabilecekleri yolunda besledikleri umutlar, büyük ölçüde boşa çıkmıştır. Onlar, çok yakın bir gelecekte, gittikçe daha netleşen devrimci bir anlayışın kışlalarda da yerleştiğini görecekler. Böylece savaşan proleterler ordusu büyüyecek ve karşı devrim güçleri zayıflayacaktır. Bu değişmelerin sonucunda, diğer bir hayal de, zorunlu olarak yıkılacaktır; bu, burjuvaziyi hakim sınıf olarak yeniden canlandırma hayalidir. Eğer son birkaç günlük gazeteleri, 24 Aralık olaylarından sonra çıkan gazeteleri okuduysanız, başlayan uyanışı ve duyulan öfkeyi yansıtan yazıların, son derece açık ve aydınlık olan ifadesine dikkat etmişsinizdir: iş başındaki uşaklar yeteneksizliklerini ispatlamışlardır. *[«Dinleyin! Dinleyin!»]*

Ebert-Scheidemann'dan güçlü kişiler olduklarını, başarılı bir hayvan terbiyecisi olduklarını ispatlamaları beklenebilir mi? Herşeyden önce başardıkları ne? Birkaç güçsüz darbe indirdiler ,ama çok başlı devrim, her keresinde başını daha kararlı biçimde doğrulttu. Öte yandan, her alanda hayallere son verildi. Proletarya, Ebert-Scheidemann-Haase birliğinin sosyalist bir hükümet olduğu hayalinden bütünüyle kurtuldu. Ebert-Scheidemann'ın, asker üniforması giymiş işçilerin yardımıyla, proleterleri ilelebet iş tulumu içinde tut-

ma hayali artık sona erdi. Burjuvazi ise, Ebert-Scheidemann-Haase aracılığıyla, bir bütün olarak Almanya'daki sosyalist devrimin hedefini şaşırtabileceği umudunu yitirdi. Bütün bunlardan artakalan, yalnış bir hesaptan ve yıkılan hayallerin bir paçavrasından başka bir şey değildi. Ama devrimin birinci evresinden bu paçavraların artakalması, proletarya için en büyük bir kazançtır; çünkü devrim için, hayaller kadar yıkıcı ve açık çıplak gerçek kadar da yararlı birşey yoktur. Klasik yazarlarımızdan, bir proleter devrimcisi olmayan, ama burjuvazinin yetiştirdiği bir düşünce devrimcisi olan bir kişinin sözlerini tanık gösterebilirim: Kütüphaneci olarak Wolfenbüttel'de bulunurken kaleme aldığı en son yazılarından birinde, Lessing, daima ilgimi çekmiş olan aşağıdaki şu sözleri söylemişti:

«Mutluluğu ve hayatı, hakikat uğruna kurban etmenin bir görev olup olmadığını bilmiyorum... Ama, eğer hakikatı öğretmek istiyorsak, onu ya bütün olarak öğretmek yada hiç öğretmemek istiyorsak, onu açık ve kesın olarak, bilmeceye kaçmadan, ihtiyatla davranmadan, onun gücüne güven duyarak öğretmek istiyorsak, bunu yapmanın bizim görevimiz olduğunu biliyorum... Çünkü hata ne kadar büyük olursa, hakikate götüren yol da o kadar kısa ve düz olur; öte yandan son derece ince bir hata hakikate erişmemizi sonsuza dek engelleyebilir, ve bunun bir hata olduğunu kavramamız da o ölçüde güçleşir... İnsanlığa gerçeği, çeşitli maskeler ya da boyalar altında ilettiğini sanan biri, ancak gerçeğin pezevenkliğini yapabilir. Ama onu asla sevemez.»

Yoldaşlar! Bay Haase, Dittmann, vb., devrimi, bir meta haline getirdikleri sosyalizmi insanlığa çeşitli maske ve boyalar altında sunmak istediler; böylece karşı devrimin pezevenkleri olduklarını kanıtladılar. Bugün artık bu tür belirsizliklerden kurtulduk. Bugün Alman halk kitlelerinin önünde duran mal, Bay Ebert ve Scheidemann'ın hayvansı ve iri

gövdesidir. (36) Bugün en budala kişi bile bu malı tanıyabilmekte; bu, karşı devrimin ta kendisidir.

Birinci perdesi şimdi kapanmış olan gelişmenin daha ilerdeki boyutları ne olacak? Sorun, elbette kehanetlerde bulunmak değil. Daha önce yaşadığımız deneylerden mantıksal sonuçlar çıkarmayı, gelecekteki olasılıkları saptamayı amaçlayabiliriz sadece. (Taktiklerimizi ve mücadele araçlarımızı bu olasılıklara göre saptayabilmek için). Yoldaşlar! Önümüzdeki yol bizleri nereye götürecek, Ebert-Scheidemann hükümetinin yaptığı en son, saf ve her türlü yanlış anlamadan uzak açıklamalar bize bazı ip uçları veriyor.

Bütün hayallerin —gösterdiğim gibi— yıkılmasından sonra, bu sözde sosyalist hükümet hangi yönde bir rota alabilir? Hükümet, geniş proleter kitlelerin desteğini her gün biraz daha yitiriyor. Küçük burjuvazinin yanısıra, proleteryanın çok küçük bir kesimi dışında, hükümetin arkasında duran kimse kalmadı, ve bunların da Ebert ve Scheidemann'ı desteklemeye daha uzun bir süre devam edecekleri de son derece şüpheli bir konu. Hükümet, asker kitlelerinin desteğini de gittikçe daha fazla yitirmekte, çünkü askerler de artık eleştiri ve kendi kendilerini sınama yoluna girmiş bulunuyor. Bu sürecin ilk başta çok yavaş gelişeceği doğru, ama bu, zorunlu olarak onların eksiksiz bir sosyalist bilinç kazanmalarına yol açacak. Ebert ve Scheidemann, burjuvazi arasındaki kredilerini de kaybetti, çünkü yeterince güçlü olduklarını ispatlayamadılar. Peki, şimdi ne yapabilirler? Bu sosyalist politika komedisine çok yakında son verecekler. Bu bayların yeni programlarını okuduğumuzda, bunların tam yol ikinci aşamaya, yani düpedüz karşı devrime doğru sey-

(36) Haase ve Dittmann, USPD'nin Ebert-Scheidemann'ın sosyalist hükümetiyle, onu sola çekmeyi ümit ederek işbirliği yapan üyeleriydi. Bu girişim başarısızlığa uğradı, ve Haase ile Dittmann 29 Aralık 1918'de (Bu konuşmanın yapılmasından iki gün önce) hükümetten çekildiler.

rettiklerini, —hatta şunu da söyleyebilirim— devrim öncesindeki koşulların yeniden kurulmasına yöneldiklerini göreceksiniz.

Yeni hükümetin programı nedir? Program, İngiltere kralı ile ABD başkanı arasında bir konuma sahip olacak bir Cumhurbaşkanının seçilmesini önermekte; bir kral sanki, Ebert! *[Dinleyin! Dinleyin!]* Programda ikinci olarak bir federal meclisin *(Bundesrat)* kurulması istenmekte. Güneydeki Alman hükümetlerinin bağımsız olarak dile getirdiği ve Alman devletinin federal niteliğini vurgulayan talepleri, bugün bu programda okuyabiliyorsunuz. Eski güzel federal meclisin, Alman Reichstag'ının yeniden kurulması —doğal olarak onu bütünleyen bütün parçalarla birlikte—, şu bir kaç hafta içinde gerçekleşecek. Yoldaşlar, Ebert ve Scheidemann bu yolla, 9 Kasım'dan önce var olan koşulları basit biçimde yeniden geri getirmeğe yöneliyor. Ama böyle davranmakla, yokuş aşağı adım atmaya devam ediyorlar ve büyük bir olasılıkla çok geçmeden kendilerini kolu kanadı kırık vaziyette uçurumun dibinde bulacaklar. Çünkü, 9 Kasım'dan önce var olan koşulların yeniden kurulması, daha 9 Kasım'da aşılmış bir düşünceydi ve bu günkü Almanya böyle bir olasılıktan kilometrelerce uzaktadır. Bu hükümet tek sınıfın, yani burjuvazinin gerçek sınıf çıkarlarını temsil etmekte ve Ebert - Scheidemann, bu desteği sürdürmek için —son olaylarla hissolunabilir biçimde azalan bir destek—, gittikçe daha karşı devrimci bir politika izleme zorunda olduklarını görecekler. Bugünkü Berlin gazetelerinde yayınlanan biçimiyle, Güney Alman devletlerinin bu talepleri, Alman Reich'ının güvenliğini daha da güçlendirerek sağlama yolunda beslenen isteği, açık bir dille ifade etmektedir. Son derece açık bir dille, «anarşistlere», «darbecilere» ve «bolşevik» unsurlara karşı, yani sosyalistlere karşı sıkıyönetim ilan olunmasını istiyorlar. Koşullar, Ebert ve Scheidemann'ı sıkıyönetim ilan ederek ya da ilan etmeden, diktatörlük çaresine

başvurmak zorunda bırakacaktır. Ama bununla birlikte, daha önceki gelişimin bir ürünü olarak, olayların düz mantığından dolayı ve Ebert ile Scheidemann'ı denetleyen güçlerin etkisiyle, bu, devrimin ikinci perdesinde muhalefet eğilimlerinin çok daha kesin biçimde açığa çıkması ve son derece zorlu bir sınıf mücadelesinin gelişmesi anlamına gelecektir. [*«Dinleyin! Dinleyin!»*] Çatışmaların yoğunlaşması, sadece, bütün hayallere son veren yukarda saydığım siyasal etkilerden dolayı değil, yeni bir ateşin alevleri yani ekonomik mücadelenin alevi toplumsal bütünlüğün derinliklerini gittikçe daha fazla saracağı için de, devrim ile karşı devrim arasında verilecek göğüs göğüse savaşlara yol açacaktır.

Yoldaşlar! Devrimin birinci döneminin salt politik nitelik taşıması, —açıkladığım gibi bu dönemin 24 Aralık'a dek sürdüğü söylenebilir— bu ilk dönemin tipik özelliğiydi. Bunun tam olarak bilincinde olmalıyız. Bu durum, söz konusu devrimin ilkelliğini, yetersizliğini, yarımlığını ve bilinçsizliğini açıklamaktadır. Bir devrimin ilk aşamasının ana görevleri, ekonomik alanda yatmaktadır: Ekonomik koşulların köklü olarak değiştirilmesi, ilk aşamada atılan adımlar, gittiği yeri bilmeyen bir çocuğun el yordamıyla attığı adımlar kadar saf ve bilinçsizdir. Çünkü —tekrarlıyorum— bu aşamada, devrim, salt siyasal bir niteliğe sahipti. Ancak son haftalarda grevler tam bir kendiliğindenlik içinde hissedilmeye başlandı. Artık şu noktayı kesin olarak belirtmek istiyoruz:

Bu devrimin gerçek özü şu olguda yatmakta: grevlerin gittikçe daha gelişmesi ve devrimin daha fazla odak noktası ve baş konusu haline gelmesi zorunlu. [*Alkışlar...*] O zaman devrim, ekonomik bir devrim, dolayısıyle sosyalist bir devrim haline gelecektir. Sosyalizm mücadelesinde, kitleler savaşmalıdır, kapitalizme karşı göğüs göğüse yalnızca kitleler çarpışmalıdır, her fabrikada, her proleter kendi patronuna karşı mücadele vermelidir. Sosyalist bir devrim ancak bundan sonra gerçekleşebilir. Buna rağmen, düşüncesizler, olay-

ların gidişiyle ilgili daha farklı bir görüntü çizdiler. Gerekli olan şeyin yalnızca eski hükümeti yıkmaktan, sosyalist bir hükümeti başa geçirmekten, sonra da sosyalizmi yerleştirecek kararnameleri yayınlamaktan ibaret olduğu sanılıyor. Bunun bir hayalden başka bir şey olmadığı bir kez daha ortaya çıktı. Sosyalizm, kararnamelerle yaratılmayacak ve yaratılamaz da; ve de sosyalizm, ne kadar sosyalist olursa olsun her hangi bir hükümet tarafından kurulamaz. Sosyalizm, kitleler tarafından, tek tek her proleterin katılmasıyla yaratılabilir. Kapitalizmin zinciri dövüldüğü yerde kırılmalıdır. Sosyalizm yalnızca budur işte; ve sosyalizm ancak böyle yaratılabilir.

Peki, sosyalizm uğruna verilen mücadelenin yüzeydeki biçimi nedir? Grevdir, ve bundan dolayı, gelişimin ekonomik evresinin devrimin ikinci perdesinde ön plana çıktığını gördük. Burada şunu özellikle vurgulamak isterim: Bütün Almanya'da Spartaküs Birliğini, Alman Komünist Partisi'ni oluşturan bizler, yalnızca bizler, grev yapan ve savaşan işçilerin yanında yer alıyoruz, bunu kimse tartışma konusu yapamaz, ve bu, gurur duyabileceğimiz bir şey. *[Dinleyin! Dinleyin!]* Bağımsız Sosyalistlerin (USPD) grevler karşısında takındığı tavrı tekrar tekrar okudunuz ve tanık oldunuz. *Vorwärts*'in ve *Freiheit*'in (37) bakış açıları arasında hiçbir fark yok. İki gazete de aynı nakaratı tekrarlıyor: Çalışkan olun, sosyalizm çok çalışmak demektir! Ve bunu, kapitalizm, ipleri halâ elinde tutarken söylüyorlar! Sosyalizm böyle kurulmaz, sosyalizm kapitalizme karşı verilen enerjik mücadeleyle kurulabilir yalnızca. Ve şimdi, en pervasız entrikacılardan, Bağımsız Sosyalistlere ve onların yayın organı *Freiheit*'a kadar hepsinin kapitalizmin çıkarlarını savundu-

(37) **Vorwärts** (İleri) Alman Sosyal Demokrat Partisi'nin (SPD); **Freiheit** (Özgürlük) ise Bağımsız Alman Sosyal Demokrat Partisi'nin (USPD) yayın organıydı.

ğunu görüyoruz. İşçileri destekleyen yalnızca Komünist Partisi olmuştur. Bu, devrimci komünizm platformunda bizimle birlikte tavır almayan herkesin, bugün grevlere karşı inatla ve şiddetle mücadele ettiğini göstermek için yeterlidir.

Devrimin ikinci perdesinde, grevler gittikçe artarak sıklaşacak ve bunun da ötesinde, salt siyasal nitelik taşıyan sorunları arka plana iterek, devrimin odak noktası ve belirleyici unsuru haline gelecektir; çıkarılması gereken sonuç budur. Bu durumun kaçınılmaz sonucu, ekonomik mücadelenin son derece yoğunlaşması olacaktır; bunu kavrıyorsunuz. Böylece devrim, burjuvazi için artık bir şaka olmaktan çıkacağı noktaya gelecektir. Sahtekârlıkların halâ mümkün olduğu, Ebert ve Scheidemann gibi yaratıkların sosyalistmiş gibi poz atabildikleri siyasal alanda, burjuvazi çeşitli aldatmacalara başvurabilir, ama kârı sözkonusu olduğunda, cin çarpmışa döner. Böyle bir durum meydana geldiğinde, burjuvazi Ebert-Scheidemann hükümetine şu almaşığı sunacaktır: grevlere son verin, bizi boğma tehditinde bulunan grev hareketini durdurun; yoksa bundan böyle alet olarak sizi kullanmıyacağız. Ayrıca Ebert-Scheidemann'ın şimdiye kadar aldıkları siyasal önlemlerin, çok yakında bizzat kendilerinin safdışı edilmesine yolaçacağına inanıyorum. Ebert - Scheidemannlar, burjuvazinin kendilerine çok az güven beslediğini anladıkları için çok üzülüyorlar. Burjuvazi, (iktidar) kürkünü, sonradan görme Ebert'in iriyarı cüssesine giydirmeden önce uzun boylu düşünecektir. Eğer iş, buraya kadar varırsa, ona şöyle diyecekler: «Kral olmak için, sadece elinizin kana bulaşması yetmez; damarlarınızda da mavi kan (soylu kan) dolaşmalı.» *[Dinleyin! Dinleyin!]*. İşler bu noktaya geldiğinde, burjuvazi şöyle diyecek: «Bir kral arasak bile, kralca davranmasını bilmeyen bir türediye niye ihtiyacımız olsun!» *[Gülüşmeler]*

Hasılı, yoldaşlar, Ebert ve Scheidemann, karşı devrim hareketinin kendilerini safdışı edeceği noktaya hızla yaklaş-

maktalar. Ekonomik sınıf mücadelesinin yükselen alevlerini bastıramayacaklar, ve bu yolda harcayacakları en yoğun çabalar bile burjuvaziyi tatmin etmeyecek. Yerlerini, Groener'in çevresinde toplanan bir karşı-devrim girişimine veya Hindenburg yönetiminde açık bir askeri diktatörlüğe bırakarak yokolacaklar, yada ergeç diğer karşı devrim güçlerinin önünde boyun eğmek zorunda kalacaklar. (*)

İlerde neler olacağı konusunda daha tam ve nesnel olarak konuşmak mümkün değil; biz, görünürdeki biçimlerle, kesin olarak neyin olacağıyla, bu yada şu olayın ne zaman meydana geleceğiyle ilgilenmiyoruz. Gelecekteki gelişmelerin ana çizgilerini bilmemiz yeterli. Bundan çıkan sonuç ise şudur. Devrimin birinci perdesinden, siyasal mücadelenin baş rolü oynadığı evreden sonra, temel özelliği ekonomik mücadelenin yoğunlaşması ve güçlenmesi olan bir evre başlayacaktır; bu aşamada, Ebert-Scheidemann hükümeti er geç silinip gitmek zorunda kalacaktır.

Devrimin ikinci perdesinde Ulusal Meclisin akıbetinin ne olacağını söylemek de aynı ölçüde güç. Bu meclis varlık kazanırsa, işçi sınıfının eğitimi için yeni bir okul olması mümkün, ama öte yandan, Ulusal Meclisin asla varlık kazanamaması da pekala söz konusu olabilir. Kehanette bulunmak mümkün değil. Parantez açarak salt şunu belirtmek istiyorum: biz yalnızca izleyeceğimiz taktiğin tek bir almaşığa dayandırılmasına karşıydık; bunu, dünkü tavrımızı hangi açıdan savunmakta olduğumuzu kavramanız için söylüyorum

(*) Gerçekten de, Devrimin ezilmesiyle birlikte, Sosyal Demokratlar da Almanya'daki etkinliklerini yitirdiler. 1925 de Cumhuriyet düşmanı General Hindenburg, Cumhurbaşkanı seçildi. (Soldaki oyların SDP ve AKP arasında bölünmesi sonucu). 1930'larda General Groener'in entrikalarıyla **ara rejim** deneyleri yaşandı ve sonunda 1933'de Hindenburg Hitler'i başbakan olarak atadı. (ç.n.)

(38). Burada tartışmayı yeniden açmak niyetinde değilim, bunu söylememin nedeni sadece, içinizden her hangi birinde, işte, şimdi de başka ağızdan konuşuyor, diye yüzeysel bir kanının oluşmasına engel olmak. Bizim bugünkü tavrımız, dünkü tavrımızın tıpatıp aynısı. Ulusal Meclis karşısındaki taktiğimizi, doğabilecek olan, ama doğması zorunlu olmayan bir ihtimale dayandırmak istemiyoruz. Her şeyi Ulusal Meclis'in asla varlık kazanmayacağı kanısına bağlamayı da reddediyoruz. Bizim istediğimiz, eğer varlık kazanırsa Ulusal Meclis'ten devrimci amaçlar için yararlanmak da dahil olmak üzere, her olanağı kullanmağa hazır bulunmak. Meclis kurulsun kurulmasın, geçerli olan, devrimin her halükârda kazançlı çıkmasıdır.

Peki, o zaman, iflas eden Ebert-Scheidemann hükümetinden, ya da iktidara getirilecek, Sosyal Demokrat etiketli diğer her hangi bir hükümetten ilerde arta kalan ne olacak? Proleter kitlelerin çoktan beri onların denetiminden çıkmağa başladığını ve askerlerin de artık karşı devrimin kullandığı bir güç sayılamayacağını söylemiştim. Zavallı pigmeler ne yapabilir? Bu durumdan kurtulmayı nasıl umut edebilirler? Halâ son bir şansları var. Yoldaşlar, bu günkü gazete haberlerini okuduysanız, Alman karşı devriminin zor durumda kaldığında bize karşı savaş alanına süreceği en son ihtiyat gücünün nerede bulunduğunu göreceksiniz. Riga'daki Alman birliklerinin Bolşeviklere karşı İngilizlerle omuz omuza yü-

(38) Rosa Luxemburg, «bizim» tavrımız derken, Spartaküs Birliği'nin Luxemburg, Liebknecht, Levi, Thalheimer, Lange, Duncker, Pieck, Eberlein, Jogiches, Meyer, ve Käte Duncker'den oluşan merkez komitesini kastediyor. Merkez komitesi işçilerin siyasal açıdan olgun olmadığını ve Ulusal Meclis bir güldürü olsa bile seçim deneyinin önemli bir eğitim süreci olacağını savunarak, yeni oluşan Komünist Partinin Ulusal Meclis için yapılan seçim kampanyasına katılmasını önermişti. Bu öneri 23'e karşı 62 oyla reddedildi.

rümekte olduğunu hepiniz okudunuz. Yoldaşlar, Riga'da halen neler olduğunu değerlendirmenizi sağlayacak belgeler var elimde. Bütün mesele, Alman Sosyal Demokratı ve sendika lideri Bay August Winnig ile işbirliği yapan 8. Ordu karargahından kaynaklanıyor. Zavallı Ebert ile Scheidemann'ın İtilaf Devletleri'nin kurbanı olduğu söylenegelmiştir hep. Ama devrimin ilk başlangıcından beri, *Vorwärts*'in izlediği taktik, İtilaf devletlerinin gerçek isteğinin, Rus devriminin bastırılması olduğunu ve İtilaf devletlerinin kendi amaçlarına ancak bu yolla erişebileceğini belirterek, bir bastırma girişimini önermek olmuştur. Bu işin Rus proleteryasının ve Alman Devrimi'nin zararına, ne şekilde gerçeleştirileceğini belgelerle saptadık. 26 Aralık tarihli bir telgrafta, 8. Ordu karargah komutanı Yarbay Burkner, Riga'daki söz konusu anlaşmaya yol açan görüşmelerle iligili bilgi vermektedir. Telgrafta şunlar yazılı:

«23 Aralık'ta Reich yetkilisi Winnig ile, İngiliz hükümetinin temsilcisi, eski Riga başkonsolosu Mosanquet arasında, İngiliz gemisi Princess Margaret'in güvertesinde, Alman birlikleri komutanının yada onun temsilcisinin davet olunduğu bir görüşme yapıldı. Görüşmeye Ordu adına benim katılmam kararlaştırıldı. Görüşmenin amacı; mütareke koşullarının yerine getirilmesiydi. Görüşme şu yönde gelişti:

İngiliz: Riga'daki İngiliz gemileri, mütareke koşullarının uygulanmasını denetleyecek. Bu koşullar ,aşağıdaki taleplerin yerine getirilmesine dayanmaktadır:

1) Almanlar, Bolşevikleri durdurmak ve halen işgal ettikleri alanı genişletmelerini engellemek için, bu bölgede yeterli askeri güç bulundurmağa devam edecektir...»

Daha sonra:

«3) Alman ve Letonyalı askerler de dahil olmak üzere, Bolşeviklere karşı savaşan birliklerin bugünkü mevcutlarını bildiren bir rapor, görevli İngiliz kurmay subayına iletilmelidir. Bu bilgi en kıdemli deniz subayına da verilebilir. Bolşeviklere karşı savaş yürütecek birliklerin gelecekteki mevcutları da aynı subay kana-

hıyla bildirilmelidir.

4) Bolşeviklerin aşağıda belirtilen yerleri ele geçirmelerini ve Walk, Wolmar, Wenden, Friedrichstadt, Pensk, Mitau adlı yerleri içine alan çizginin ötesine geçmelerini engellemek için buralarda yeterli sayıda bir savaş gücü silah altında tutulmalıdır.

5) Bolşeviklerin saldırılarına karşı Riga-Libau arasındaki demiryolunun güvenliği sağlanmalı ve İngilizlere ait bütün malzeme ve postaya bu hatta tercihli geçiş hakkı tanınmalıdır...»

Bunları bir dizi talep daha izliyor. Ve sonra sıra geliyor Alman yetkilisi Bay Winnig'in verdiği cevaba:

«Bir hükümetin, yabancı bir devleti topraklarını işgal etmeğe devam etmesi için zorlaması, pek alışılmadık bir şey olmakla birlikte, biz bu durumda bunu kendimiz istemekteyiz (diyor Alman sendika lideri, Bay Winnig), çünkü sözkonusu olan Alman kanını korumak (Baltık Baronlarını!) Üstelik biz daha önce bağımlı konumdan kurtardığımız bir ülkeye yardım etmeyi ahlaki bir görev sayıyoruz. Buna rağmen harcadığımız çabalar muhtemelen boşa gidecek; ilk ağızda birliklerimizin koşulları nedeniyle, çünkü bu bölgedeki askerlerimizin büyük çoğunluğu hayli yaşlı ve herhangi bir harekât için oldukça elverişsiz ve mütareke nedeni ile hepsi eve dönmek arzusunda, savaşmaya pek niyetleri yok. İkinci olarak, Baltık hükümetlerinin (Letonya hükümeti demek istiyor) tavrından dolayı, Almanlar zalim sayılıyor. Ama savaş ruhu taşıyan kişilerden oluşan gönüllü birlikleri kurmaya çalışacağız. Bu, daha önce de kısmen yapılmıştır.»

Bunların yaptığı bir karşı devrimdir. Daha kısa bir süre önce, Baltık eyaletlerinde kesin olarak Bolşeviklere karşı savaşma niyetiyle, Demir Tümen adlı bir gücün oluşturulduğunu okumuşsunuzdur. O sıralar Ebert-Scheidemann hükümetinin tavrının ne olacağı konusunda bazı şüpheler vardı. Ama şimdi böyle bir gücün yaratılması girişiminin gerçekte hükümetten geldiğini artık biliyoruz.

Yoldaşlar! Winnig üzerine bir kaç söz daha edelim. Bir sendika liderinin böyle siyasal hizmetlerde bulunması bir tesadüf değil. Alman sendika liderinin ve Alman Sosyal Demokratlarının, dünyanın şimdiye dek tanıdığı en rezil ve en alçak kişiler olduğunu rahatça söyleyebiliriz. *[Şiddetli alkışlar]* Winnig, Ebert, Scheidemann gibi kişilerin yeri neresidir

biliyor musunuz? Bize halâ yürürlükte olduğunu söyledikleri ve kendi yasal sistemlerinin temeli olmağa devam eden Alman Ceza Yasasına göre bu kişilerin yeri, ceza evi! *[Şiddetli alkışlar]* Çünkü, Alman Ceza Yasasına göre, yabancıların hizmetine, Alman askeri toplamağa kalkışmak, hapisle ce zalandırılacak bir suçtur. Ve bugün —bunu rahatça söyleyebiliriz— «Sosyalist» Alman hükümetinin başında bulunan kişiler, yalnızca sosyalist hareketin hainleri (Judasları), yalnızca proleter devrime ihanet eden kişiler değil, uygar bir toplumda yerleri olmayan hapisane kuşlarıdır. *[Şiddetli alkışlar]*

Bu konuyla ilgili olarak, raporumu bitirdikten sonra, ittifakla kabul edeceğinizi umut ettiğim bir karar tasarısı okuyacağım, böylece, şimdilik Almanya'nın kaderini belirlemekte olan bu kişileri ilerde cezalandırabilecek güce sahip olacağız. (39)

Yoldaşlar! yaptığım konuşmanın özünü tekrarlıyorum: bütün bu entrikaların, Demir Tümenlerin oluşturulmasının,

---

(39) Bu konuşmayı izleyen tartışma sırasında, Rosa Luxemburg'un konuşmasının Winnig'e ve antibolşevik Alman faaliyetine ilişkin bölümünün bir broşür halinde dağıtılması kararlaştırıldı. Rosa Luxemburg'un önerdiği karar taslağı, konuşmanın bir bölümü olarak basılmadı ve ancak yakın tarihlerde keşfedildi. Karar taslağında şöyle deniliyordu: «Ulusal konferans, Alman hükümetinin Doğu'daki faaliyetlerine öfke ile dikkat çeker. Alman birliklerinin, Baltık baronlarının ve İngiliz emperyalistlerinin birlikleriyle birleşmesi, yalnızca Rus proleteryasına karşı işlenen iğrenç bir ihanet anlamına gelmemektedir; bu aynı zamanda, tüm ülkelerdeki kapitalistlerin, tüm dünyanın savaşan proleteryasına karşı dünya çapında oluşturduğu ittifakın doğrulanması anlamına gelmektedir. Bu canavarlıklarla ilgili olarak Parti Kongresi bir kez daha açıklar ki: Ebert-Scheidemann hükümeti Alman proleteryasının can düşmanıdır. Kahrolsun Ebert-Scheidemann hükümeti!»

ve özellikle İngiliz emperyalizmi ile yapılan sözkonusu anlaşmanın, Alman sosyalist hareketini boğmak için kullanılacak en son ihtiyat güçleri olduğu açık. Ama en önemli sorun, barış umutlarına ilişkin sorun, bu konuyla yakından ilgili. Bu türden görüşmeler, savaşın yeniden patlak vermesinden başka neye yolaçabilir. Bu alçaklar, bir yandan barış yapmak için canla başla çalıştıklarına bizleri inandırmağa çalışırken ve İtilaf devletlerinin hoşnutsuzluğuna ve barış antlaşmasının gecikmesine yolaçan barış düşmanlarının bizler olduğuna herkesi inandırmağa çalışırken, Almanya'da bu komediyi oynarken, öte yandan savaşın, Doğu'da bir savaşın yeniden alevlenmesini kendi elleriyle hazırlıyorlar; ve bu savaşı Alman toprağında verilecek diğer bir savaş izleyecektir.

Bir kez daha, zorunlu olarak keskin bir çatışma dönemine yolaçacak bir durumla karşı karşıya kalacağız. Sosyalizm ve devrimin çıkarlarıyle birlikte, dünya barışının çıkarlarını da savunmak zorunda kalacağız. Bu, biz Spartakistlerin dört yıllık savaş boyunca, tutarlı biçimde ve her fırsatta izlediği taktiklerin doğrulanmasından başka birşey değildir. Barış, proleter dünya devrimi demektir. Barışı gerçekten sağlayabilecek ve güvence altına alacak, sosyalist proletaryanın zaferinden başka bir yol yoktur. *[Sürekli alkışlar]*

Yoldaşlar! Bundan, yakın gelecekte karşılaşacağımız durum açısından çıkaracağımız genel taktik düşünceler nedir? Çıkaracağınız ilk sonuç, şüphesiz, yakında Ebert-Scheidemann hükümetinin düşeceği ve yerine gerçekten sosyalist-proleter devrimci bir hükümetin geçeceği umudu olacaktır. Ama bana sorarsanız dikkatinizi başa geçmeğe ve yukarlara değil, aşağıya yöneltmenizi isterdim. Devrimin birinci evresindeki, 9 Kasım'daki hayale, sosyalist devrimi gerçekleştirmek için, kapitalist hükümeti yıkıp, yerine başka bir hükümet kurmanın yeterli olacağı kanısına kapılmamalıyız, bu hayali tekrarlamamalıyız. Proletarya devriminin zaferini

sağlamak için tek yol var: Ebert-Scheidemann hükümetini, proletaryanın verdiği sosyal, devrimci kitle mücadelesiyle, adım adım zayıflatmağa başlamalıyız; bunun yanısıra, burada size, Alman devriminin bir kaç zaafını hatırlatmak istiyorum; bu zaaflar, devrimin birinci perdesinin kapanmasıyla aşılmamıştır ve bunlar, hükümetin yıkılmasıyla sosyalizmin zaferinin sağlanabileceği bir noktaya ulaşmaktan hala çok uzakta bulunduğumuzu göstermektedir. 9 Kasım Devriminin, herşeyden önce, siyasal bir devrim olduğunu göstermeğe çalışmıştım; öte yandan devrim, esas olarak ekonomik bir devrim olmak zorundaydı. Ama bunun da ötesinde, devrimci hareket sadece kentlerde kalmış ve kırsal bölgeler pratikte şu ana dek ele alınmamıştır. Tarımsal sisteme dokunmadan sosyalizmi gerçekleştirmeye çalışmak bir kuruntudur. Sosyalist iktisada göre, imalat sanayii genel olarak, tarımın sosyalist anlamda yeni baştan örgütlenmesiyle bir arada yürütülmedikçe, yeniden biçimlendirilemez. Sosyalist ekonomik düzenin en önemli amacı, kentlerle kırlar arasındaki çelişme ve ayrımın kaldırılmasıdır. Eğer sosyalist bakış açısına dayanıyorsak, kapitalizmin katışıksız bir olgusu olan bu ayrımın, bu çelişmenin, bu zıtlığın derhal ortadan kaldırılması gerekmektedir. Eğer sosyalizmi cidden gerçekleştirmek istiyorsak, dikkatimizi sanayi merkezleri kadar kırlara da yöneltmeliyiz. Bu konuda, ne yazık ki, işin daha başında bile değiliz. Bu görevin son derece ciddi olarak yerine getirilmesi, salt, tarımı sosyalleştirmeden sosyalizmi kuramıyacağımız için zorunlu değil; bunun diğer bir nedeni de, karşı devrimin bize ve çabalarımıza karşı süreceği en son ihtiyat güçlerini hesaba kattığımızı sanırken, çok önemli bir diğer ihtiyat gücünü hesaba katmamamızdır; bu güç köylülüktür. Salt, bugüne kadar ilişki kurulmadan kaldığı için, köylülük, karşı devrimci burjuvazi açısından yeni bir ihtiyat gücü oluşturmaktadır. Sosyalist grevlerin alevi topuklarını yakmağa başladığında, düşmanlarımızın yapacağı ilk iş, özel mül-

kiyete yobazca bağlanan köylüleri bize karşı seferber etmek olacaktır. Bizi tehdit eden bu karşı devrimci güç karşısında, sınıf mücadelesini kırlık bölgelere aktarmaktan ve topraksız proletarya ile küçük köylüleri zengin köylülere karşı örgütlemekten başka bir çare yok. *[Şiddetli alkışlar]*

Bu saptamalardan sonra, şu soru yükseliyor: devrimin başarısı için gerekli önkoşulları sağlamak amacıyla ne yapmalıyız? Gelecekteki görevlerimizi şöyle özetleyebilirim: İlkin ve herşeyden önce, işçi ve asker konseyleri sistemini, özellikle işçi konseylerini her tarafta yaygınlaştırmalıyız. 9 Kasım'da giriştiğimiz şeyler, küçük başlangıçlardan ibaret hatta o bile değil. Devrimin ilk evresinde, başta kazandığımız büyük iktidar güçlerini yitirdik. Karşı devrimin, sürekli olarak, işçi ve asker konseyleri sistemini yıkmakla uğraştığını biliyorsunuz. Hesse'de, konseyler karşı devrimci hükümet tarafından kesinlikle yasaklandı; başka yerlerde, iktidar konseylerin elinden koparılarak alındı. Bundan dolayı, yalnızca işçi ve asker konseyleri sistemini geliştirmekle kalmamalıyız, tarım işçilerini ve küçük köylüleri de konsey sistemini benimsemeleri için ikna etmeğe çalışmalıyız. İktidarı ele geçirmek zorundayız, ve iktidarın ele geçirilmesi sorunu, karşımıza şu soruyu çıkarmakta: Tüm Almanya'daki işçi ve asker konseyleri ne yapmaktadır, ne yapabilir ve ne yapmalıdır? *[«Bravo!»]* İşte iktidar burada!

Kamu güçlerindeki ve yasama ile yürütme gücü arasındaki ayrıma heryerde son vererek, burjuva devletin temellerini sarsmalı, bu güçleri işçi ve asker konseylerinin elinde birleştirmeliyiz.

Yoldaşlar! Bu, işlenmesi gereken çok büyük bir alan. Hazırlığa tabandan başlamalıyız; işçi ve asker konseylerini öyle bir güçle donatmalıyız ki, Ebert-Scheidemann'ın yada diğer bir hükümetin yıkılması, sadece, dramın son perdesi olsun. Dolayısıyle, iktidarın ele geçirilmesi tek bir darbeyle sağlanmayacaktır. Bu, iktidara doğru bir ilerleme ola-

caktır; burjuva devlet içindeki bütün mevzileri adım adım işgal edeceğiz ve bunları dişimizle tırnağımızla savunacağız. Benim ve parti içindeki en yakın arkadaşlarımın görüşüne göre, ekonomik mücadele de, aynı şekilde, işçi konseyleri tarafından yürütülecektir. Ekonomik mücadelenin yönü, ve mücadelenin bu alanda sürekli olarak yaygınlaştırılması, işçi konseylerinin denetiminde bulunmalıdır. Konseyler tüm devlet iktidarına sahip olmalıdır.

Önümüzdeki günlerde çalışmalarımızı bu hedeflere yöneltmeliyiz, ve şurası açık ki, eğer bu çizgiyi izlersek ve bu görevlerin peşinde koşarsak, yakın bir gelecekte mücadelenin korkunç bir yoğunluk kazanacağını hesaba katmak zorundayız. Çünkü burada sözkonusu olan devletin tüm iktidar araçları için adım adım ve göğüs göğüse mücadele etmektir; bu iktidar araçları, her eyalette, her kentte, her köy ve her beldede, burjuvaziden parça parça koparılıp alınmalı ve işçi-asker konseylerine devredilmelidir. Ama bunun için partili yoldaşlarımızı ve her şeyden önce de proleterleri eğitmek zorundayız. İşçi ve asker konseylerinin varolduğu yerlerde bile, halâ, bunların hangi amaçla varolduklarının bilincine varılmamıştır. *[«Doğru!»]* İşçi ve asker konseylerinin, her anlamda devlet aygıtının manivelası olduğunu ve bunların tüm iktidarı ele geçirmesi ve iktidarı tek bir akım içinde-sosyalist devrim içinde— birleştirmesi gerektiğini kitlelere kavratmak zorundayız. İşçi ve asker konseyleri içinde örgütlenmiş bulunan işçi kitleleri, böyle bir bakış açısını benimsemiş olmaktan halâ kilometrelerce uzaktadır ve bu görevlerin açıkça bilincine varan yalnızca azınlıktaki küçük proleter guruplardır. Ama, bu, bir eksiklik değil, son derece olağan bir şey. Kitleler iktidarı kullanmayı, ancak onu kullanarak öğrenirler. Bunu onlara öğretmenin başka yolu yok. Şanslıyız ki, proletaryanın sosyalistçe «eğitilmesinden» demvurulan günler geçti. Kautsky okulundan Marksistler, halâ bu dönemin bugün de varlığını sürdürdüğüne inanıyorlar. Bu

baylara göre proleter kitleleri sosyalistçe eğitmek, onlara konferanslar vermek, broşür ve bildiriler dağıtmak anlamına geliyor. Hayır, sosyalist proletarya okulunda bunların hiçbirine ihtiyaç yok. Onlar, eylem içinde eğitilecekler. *[Dinle! Dinle!]*

Demek ki: başlangıçta eylem vardı (40) Ve eylem ise, işçi ve asker konseylerinin görevlerini kavraması, tüm ülkede tek siyasal iktidar olmayı öğrenmesidir, bu, böyle olmak zorunda. Toprağı ancak bu yolla kazabiliriz, ve sonunda bütün çalışmalarımızı taçlandıracak olan devrim için zemin böyle hazırlanacak. İçimizden bazılarının ve özellikle benim, dün, «mücadelenin bundan sonra bu kadar rahat süreceğini sanmayın» dememe yolaçan neden, yaptığım hesap ve dayandığım anlayış budur, yoldaşlar. Bazı yoldaşlar benim sözlerimi, sanki, onların Ulusal Meclis'i boykot etmesini ve ellerini kollarını bağlayıp oturmalarını istiyormuşum gibi yorumladılar. Bu meseleyi tam olarak tartışmak kalan zaman içinde pek mümkün değil, ama asla bu türden bir hayal beslemediğimi söylememe izin verin. Tarih, bizim devrimimizin, —merkezi iktidarın yıkılmasının ve yerine bir kaç yada bir düzüne yeni insanın geçirilmesinin yeterli olduğu— burjuva devrimleri kadar rahatça gerçekleşmesine olanak sağlamayacak; demek istediğim bu. Biz aşağıdan çalışmak zorundayız; ve bu da, toplumsal anlaşmanın temeline ve köklerine yönelmeyi amaçlayan devrimimizin kitle karakteriyle, bugünkü proleter devrimin karakteriyle —siyasal iktidarı yukardan değil, aşağıdan zaptetmemizin gerekliliği— üstüste düşmektedir. 9 Kasım, bir girişimdi, varolan kamu gücünü yıkma ve sınıf egemenliğine son verme yolunda yapılan zayıf, yarım kalmış, bilinçsiz ve karmaşık bir girişimdi. Şimdi yapılması gereken şey ise, tam bir bilinçle proleteryanın tüm güçlerinin, kapitalist toplumun temellerine yöneltilmesi-

(40) Bu söz Faust'un monologundan alınmıştır.

dir. Aşağıda, her patronun kendi ücret kölesiyle karşı karşıya olduğu yerde, aşağıda, siyasal sınıf egemenliğinin yürütme organları ile bu egemenliğin nesnesinin, yani kitlelerin karşı karşıya bulunduğu yerde, —işte buralarda, adım adım, iktidarı hükmedenlerin elinden alıp, kendi elimize geçirmeliyiz. Tanımladığım şekliyle bu süreç, insanın ilk başta tasarladığından çok daha zorlu görünebilir. Devrimin bütün güçlüklerini ve karmaşıklığını, olanca açıklığıyla gözler önüne sermemizin, bizim açımızdan daha sağlıklı olacağını sanıyorum. Benim kadar sizi de tonla görev bekliyor, bunların güçlüğünü sergilemenin şevk ve enerjinizi felce uğratmayacağını umut ediyorum. Tam tersine, önümüzdeki görev ne kadar büyük olursa, tüm gücümüzü o kadar çok toplayacağız. Ve devrimin bu işi olağanüstü bir *hızla* yerine getirebileceğini de unutmamalıyız. Bu süreç için ne kadar zamana ihtiyaç olduğu yolunda kehanette bulunmağa kalkışmayacağım. Aramızda zaman konusunda endişesi olanlara şunu söyleyelim: devrimi gerçekleştirmek için hayatımız yeter de artar! Önemli olan, yalnızca, ne yapılacağını açık ve tam olarak bilmek; ve ne yapılması gerektiğini, sizlere kaba hatlarıyla da olsa, bir ölçüde gösterdim sanıyorum. *[Sürekli ve şiddetli alkışlar]*

BERLİN'DE DÜZEN HÜKÜM SÜRÜYOR

Praga mahallesinin korkunç bir şekilde bombardman edilmesinden sonra, Paskieviç'in başıbozuk birlikleri Polonya'nın merkezine girdiğinde ve cellatlar isyancıların icabına bakmağa başladığında, Bakan Sebastiani, 1831'de Paris Meclisinde bilgi veriyor ve «Varşova'da düzen hüküm sürüyor» diyordu.

Zafer kazanmış bir edayla, «Berlin'de düzen hüküm sürüyor» diye bildiriyor burjuva basını; Ebert ve Noske «düzen sağlandı» diyor; sokaklarda küçük burjuva serserilerin mendil sallayıp, hurra diye bağırarak alkışladığı «muzaffer birliklerin» subayları «düzen sağlandı» diyor. Dünya tarihi önünde Alman ordusunun onur ve şanı böylece kurtulmuş oldu. Flanders ve Argonne'da rezilce kötek yiyenler, *Vorwärts*'deki (41) üçyüzü aşkın Spartakist üzerinde kazandıkları bu anlı şanlı zaferle, saygınlıklarını yeniden edindiler. Alman birliklerinin Belçika topraklarında ilerlediği o ilk zafer dolu günler, Liège'i zapteden General von Emnich'in o şanlı günleri, Reinhardt ve Şirketinin Berlin sokaklarında elde ettiği başarılar karşısında ne kadar soluk kalıyor. *Vorwärts*'in teslim edilmesi konusunda görüşmek isteyen ara-

(41) 6 Ocak 1919'da bir grup gösterici, Sosyal Demokratların resmi yayın organı **Vorwäts**'in binasını işgal etti ve devrimci bir sayı yayınladı. **Vorwärts**'in işgali 13 Ocak'a kadar sürdü, uzlaşma çabalarına rağmen, Noske hükümet birliklerinin binaya ateş açması için emir verdi.

bulucular, hükümetin derme çatma birlikleri tarafından, ve tüfek dipçikleriyle tanınmayacak hale gelinceye kadar dövülerek öldürüldüler, öyleki cesetlerinin kimliği halâ teşhis edilemedi; tutuklular duvar önüne dizilerek, vahşice öldürüldüler, kafatasları ve beyinleri çevreye dağıldı: böyle şanlı eylemler karşısında, Fransızlar, İngilizler ve Amerikalılar önünde uğranılan rezilce yenilgileri kim düşünür? Düşmanın adı «Spartaküs» ve subaylarımızın zafer kazanmayı öğrendikleri yer, Berlin. Ludendorff'un başarısız kaldığı yerde, zaferler örgütlemeyi bilen generalin adı ise, «işçi» (42) Noske.

«Düzen» köpeklerinin (1871 de) Paris'teki zafer sarhoşluğunu, Komün savaşçılarının cesetleri üzerinde tepinen burjuvazinin Baküs şenliğini kim hatırlamaz? —aynı burjuvazi, daha kısa bir süre önce utanç verici bir biçimde Prusyalılara teslim olmuş, salt en sona kalan bir korkak gibi sıvışmak için, ülkenin başkentini düşmanın eline terketmişti. Ama iyi silahlanmamış olan, açlık içindeki Parisli proleterlere karşı, onların savunusuz kadın ve çocuklarına karşı —burjuvazinin bu küçük oğulcuklarının, «altın gençliğin» ve subayların erkek cesareti yeniden nasıl da alevlenmişti. Savaş tanrısı Mars'ın, yabancı düşman önünde dizleri çözülen bu oğulları, savunusuz insanlar, tutuklular ve şehit düşenler karşısında gösterdikleri hayvanca vahşetle, cesaretlerini nasıl da ispatlamışlardı!

«Varşova'da düzen hüküm sürüyor!» — «Paris'te düzen hüküm sürüyor!» — «Berlin'de düzen hüküm sürüyor!» Yarım yüzyılda bir, evrensel mücadele, bir merkezden diğerine geçerken, «düzen» bekçileri raporlarında böyle diyorlardı. Ve keyiften dört köşe olan bu «galipler», kanlı, devresel katli-

(42) Sosyal Demokrat Savunma «Halk Komiseri» Noske, eski bir mobilya işçisiydi.

amlarla sürdürülebilinen bir «düzenin», hızla kendi tarihsel kaderine, çöküşe yaklaşmakta olduğunu görmüyorlar.

Berlin'deki bu son «Spartaküs Haftası» neydi? Bu haftanın getirdikleri ne? Ve bize neler öğretti? Mücadelenin ortasında, karşı devrimin zafer çığlıkları arasında bile, devrimci proleterler, meydana gelen olayların bir dökümünü yapmak zorunda; onlar olayları ve sonuçlarını tarihin büyük terazisinde ölçmelidirler. Devrimin kaybedecek zamanı yok, devrim —hala açık duran mezarların üzerinden, «zaferlerden» ve «yenilgilerden» geçerek— kendi büyük hedeflerine doğru fırtınalar içinde yürüyecektir. Uluslararası sosyalizm için mücadele edenlerin ilk görevi, devrimin gereklerini ve rotasını bilinçle izlemektir.

Bu çatışmanın sonunda ne beklenmeliydi, devrimci proletaryanın nihai zaferi, yada Ebert-Scheidemann (hükümetinin) yıkılarak sosyalist bir diktatörlüğün kurulması mı? Eğer bu soruyu belirleyen tüm etkenler dikkatle gözönüne alınacak olursa, kesinlikle hayır. Devrim davasının şu andaki zaaf noktası, —yani siyasal açıdan olgun olmayan asker kitlelerinin, halâ, yunker subayların kendilerini halk düşmanı gibi ve karşı devrimci amaçlarla istismar etmelerine izin vermeleri—, bu çatışmada, devrimin *sürekli* bir zafer kazanamıyacağı olgusunu, tek başına doğrulayan bir kanıttır. Öte yandan, ordunun olgunlaşmamış olması da, Alman devriminin genel olarak olgunlaşmadığı gerçeğinin belirtisinden başka birşey değildir.

Asker kitlelerinin büyük bir yüzdesinin geldiği kırlık bölgelerin, bugün, daha önce olduğu gibi, devrimle çok az ilişkisi vardır. Üstelik Berlin, ülkenin arta kalan kesimlerinden tamamen tecrit olmuş gibi. Elbette, eyaletlerde, —Ren bölgesinde, kuzey kıyılarında, Brunswick, Saksonya ve Württemberg'de— yüreği ve kafası Berlin proletaryasının yanında olan devrimci merkezler de var. Ama yine de eksik olan şey, herşeyden önce, ileri yürüyüşte uygun adımın ve dolaysız

eylem birliğinin derhal sağlanması; bunlar, Berlin işçilerinin güven duygusunu, mücadele azmini fazlasıyla arttıracak ve daha etkili kılacaktır. Bundan dolayı ekonomik mücadeleler, devrimci sınıf mücadelesini sürekli besleyen bu temel volkanik kaynak, henüz başlangıç evresinde bulunmaktadır— bu, devrimin siyasal açıdan olgun olmayışının, daha derindeki bir nedenidir sadece.

Bütün bunlardan çıkan sonuç, şu anda kesin ve kalıcı bir zaferin umut edilemiyeceğidir. Bundan dolayı, son hafta içindeki mücadele bir «hata»dır denebilir mi? Gerçekte sözkonusu olan, kasıtlı olarak girişilen «taarruz» yada «darbe» denilen türden bir eylem olsaydı, evet, bu bir hata olurdu! Ama son hafta içindeki çatışmanın başlangıç noktası neydi? Daha önceki bütün olaylarda olanın, 6 Aralık ve 14 Aralık olaylarındaki durumun aynısı: hükümetin giriştiği hunharca bir provakasyon! Tıpkı daha önce Chausseestrasse'de silahsız göstericilere yaptırılan kan banyosu gibi, yada denizcilere karşı girişilen katliam gibi, bu kere de patlak veren bütün olayların nedeni, Berlin polis karargahına yapılan saldırıydı. Devrim kendi istemiyle, açık bir alanda, «strateji uzmanları» tarafından çizilen kurnazca bir plâna göre yürümez. Devrime karşı çıkanlar da bir inisiyatife sahiptir; ve doğrusu, kural olarak devrimin kendisine oranla çok daha fazla inisiyatif gösterirler.

Ebert-Scheidemannların utanmazca provokasyonları karşısında, devrimci işçi sınıfı, silaha sarılmak *zorunda bırakılmıştır*. Evet, saldırıyı derhal ve tüm enerjisiyle püskürtmek, devrim için bir *onur konusudur*—, karşı devrim daha da ilerleme cesareti bulmasın ve proletaryanın devrimci safları ve Alman devriminin Enternasyonal içindeki moral kredisi sarsılmasın diye.

Berlin'de kitleler, kendiliğinden, öyle güçlü bir direniş ortaya koydular ki, daha ilk baştan itibaren moral açıdan zafer açıkca «sokağın» yanındaydı.

Bir kez adım atıldıktan sonra, asla eylemsizlik ve pasiflik içinde durakalmamak, artık devrimci yaşantının bir iç yasası olmuştur. En iyi savunma zorlu bir darbe indirmektir. Her türlü kavgada geçerli olan bu temel kural, bugün, devrimin attığı her adımda gittikçe daha egemen olmaktadır. Berlin proletaryasının, Eichhorn (43)'un yeniden eski görevine atanmasıyla yatışmayışı ve spontane olarak, karşı devrimin diğer iktidar odaklarını —burjuva basını, yarı-resmi haber ajansları, *Vorwärts*'ın bürosu— işgal etmeğe girişmesi kendiliğinden anlaşılabilecek bir şeydi ve bu, Berlin proletaryasının sağlıklı içgüdülerine ve bağrındaki diri güce tanıklık etmekteydi Bütün bu önlemler, karşı devrimin, uğradığı bu yenilgiyi sineye çekmiyeceğini, tersine genel bir güç denemesinde bulunmaya kesinlikle niyetli olduğunu, halkın içgüdüsel olarak kavramasının bir sonucuydu.

Burada da devrimin büyük tarihsel bir yasasıyla karşı karşıyayız; her çatışmada yalnızca geri çekilmek için bahane aramaktan başka birşey yapmayan USDP markalı küçük «devrimcilerin» bütün safsatalarını ve bilgiçliklerini silkip atan bir yasadır bu. Devrimin temel sorunu açık olarak ortaya konur konmaz —ve *bu devrimde* temel sorun, sosyalizmin zaferi karşısındaki ilk engel olarak Ebert-Scheidemann hükümetinin yıkılmasıdır—, tüm güncelliğiyle tekrar tekrar su yüzüne çıkar ve mücadele içinde yer alan tek tek her olay,

---

(43) Emil Eichhorn (1863-1925) Rosa Luxemburg'un 1899'da kısa bir süre başyazarlığını yaptığı **Sächsische Arbeiterzeitung**'un yazı kurulundaydı. O sıralar Rosa'nın görüşlerine karşı çıktı. Savaş sırasında USPD üyesi oldu. Savaşın sonunda Berlin polis müdürlüğüne getirildi. 4 Ocak 1919'da, Spartakistlerin ajitasyonları karşısında aşırı hoşgörülü davrandığı suçlamasıyla İçişleri Bakanı tarafından görevden alındı. Görevini terketmeyi reddetti. Eichhorn lehine, fiilen «Spartaküs Haftasının» başlamasına yolaçan gösteriler düzenlendi. Eichhorn daha sonra Alman Komünist Partisine katıldı, ve bu partinin Reichstag'daki temsilcilerinden biri oldu.

doğal bir yasanın kaçınılmazlığıyla ve bütün kapsamıyla bu sorunu ortaya atar— devrim, bu sorunun çözümü için ne kadar hazırlıksız ve devrimci durum, ne kadar olgunlaşmamış olursa olsun. «Kahrolsun Ebert ve Scheidemann!»— bütün kısmi çatışmaları özetleyen tek formulasyon olarak, bu sloganın her devrim krizinde ortaya çıkması kaçınılmaz olmakta ve istensin istenmesin, mücadele içinde gelişen her olayı kendiliğinden, kendi iç nesnel mantığıyla, doruk noktasına itelemektedir.

Devrimci gelişmenin başlangıç evresinde devrimci görevin artan çekim gücü ile çözüm için gerekli önkoşulların yokluğu arasındaki çelişmeden çıkan sonuç, tek tek her devrim kavgasının, biçimsel olarak, bir *yenilgiyle* son bulmasıdır. Ama devrim, nihai zaferin bir dizi «yenilgilerden» geçerek hazırlanabildiği tek savaş biçimidir— bu da, onun özel hayat kanunudur.

Tüm modern devrimlerin ve sosyalizmin tarihi bize ne gösteriyor? Sınıf mücadelesinin Avrupa'daki ilk alevlenmesi, Lyon ipekli dokumacılarının 1831'deki ayaklanması, ağır bir yenilgiyle son buldu. İngiltere'deki Chartist hareket de yenilgiye uğradı. Paris proletaryasının 1848 Temmuz ayaklanması ezici bir yenilgiyle sona erdi. Paris Komününün sonu ise korkunç bir yenilgiydi. Sosyalizmin tüm yolu —devrimci mücadeleler gözönüne alındığında— açık yenilgilerle doludur.

Ama yine de, bizi adım adım karşıkonmaz bir biçimde nihai zafere götüren de aynı tarihdir! Tarihi deneyler ve bilgi edindiğimiz, güç kazandığımız ve bize idealistlik aşılıyan bu «yenilgiler» *olmasaydı*, bugün nerelerde olurduk! Bugün, doğrudan doğruya proleter sınıf mücadelesinin en sonuncu kavgasının eşiğinde bulunurken, bu yenilgilere dayandığımızı söyleyebiliriz; bu yenilgilerin tekinden bile kaçınamazdık ve bunların herbiri gücümüzün ve hedefimizdeki açıklığın bir parçasıdır.

Bu açıdan, devrimci mücadeleler, parlamenter mücadelenin doğrudan doğruya karşıtıdır. Kırk yıllık bir dönem boyunca, Almanya'da parlamenter «zaferlerden» başka birşeye tanık olmadık, zaferden zafere koştuk. Ve 4 Ağustos 1914'te tarihin bizi soktuğu büyük sınavdan çıkan sonuç şuydu. siyasi ve ahlâki açıdan kahredici bir yenilgi, duyulmadık bir yıkıntı ve eşi benzeri olmayan bir iflas. Devrimler bize şimdiye dek yenilgiden başka birşey getirmedi, ama bu yenilgiler, gelecekteki nihai zaferin en büyük güvencesidir.

Ama yine de, bir koşulla! Sözkonusu olan her yenilginin hangi nedenlerden dolayı meydana geldiği sorulmalı: bu yenilgi, kitlelerdeki dizginlenmez mücadele enerjisinin tarihsel ön koşulların olgunlaşmamış olması gibi bir engele çarpmasından dolayı mı, yoksa bizzat devrimci eylemin güdüklükler, kararsızlıklar ve iç zaaflar yüzünden felce uğramasından mı meydana gelmiştir?

Bu iki durumun klasik örnekleri, 1848 Fransız Şubat devrimi ile 1848 Alman Mart devrimidir. Paris proletaryasının 1848'deki kahramanca eylemi, uluslararası proletarya için daima yaşayan bir kaynak olmuştur. Alman Mart devriminin sefillikleri ise modern Almanya'nın bütün gelişimine vurulan bir pranga olmuştur. Bunların daha sonra resmi Alman Sosyal Demokrasisinin özel tarihinde, Alman devriminin en son olaylarına dek —halen yaşanan dramatik bunalıma dek — derin etkileri olmuştur.

Yukardaki tarihi sorunun ışığında, Spartaküs Haftası denen yenilgi, nasıl değerlendirilmelidir? Bu, kalıplarına sığmayan, kabaran bir devrimci enerjiye rağmen devrim durumunun yeterince olgunlaşmamasından doğan bir yenilgi miydi, yoksa eylem alanındaki zaaflardan ve yarımlıklardan doğan bir yenilgi miydi?

İkisi de! Bu bunalımın ikili karakteri, yani Berlin kitlelerin güçlü, kararlı, saldırgan görünümüyle, Berlin'deki

önderliğin kararsızlığı, korkaklığı ve yetersizliği arasındaki çelişki, en son yaşanan bu olayın temel özellikleri olmuştur.

Önderlik işlemedi. Ama önderlik kitleler tarafından yeniden yaratılabilir, ve yaratılmalıdır. Belirleyici unsur, kitlelerdir, bir kaya gibidir onlar, devrimin nihai zaferi onlara dayanarak kurulacaktır. Kitleler formundaydı; uluslararası sosyalizmin güç ve gurur kaynağı olan tarihi yenilgilerden biri haline getirdiler bu son «yenilgiyi». Ve bu yenilginin gelecekteki zaferin tohumlarını taşımasının nedeni de budur.

«Berlin'de düzen hüküm sürüyor!» Sizi budala zaptiyeler! Kum üzerine kurulu sizin «düzeniniz». Devrim daha yarın olmadan, «zincir şakırtıları içinde yine doğrulacaktır!» ve sizleri dehşet içinde bırakıp, trampet sesleri arasında şunu bildirecektir:

«Vardım, Varım, Varolacağım!» (44)

Die Rote Fahne
14 Ocak 1919

---

(44) Her zaman tarihin bilincinde olan Rosa Luxemburg, 19. yüzyılda yaşayan ve Marx'ın arkadaşı olan F. Freiligrath'ın iki şiirinden yukardaki dizeyi almıştır. Birinci dize, Marx'ın yayınladığı **Neue Rheinische Zeitung**'un, bütünü kırmızı olarak basılan 19 Mayıs 1849 tarihli son sayısında yayınlanan «Abschiedswort» (Ayrılırken) adlı şiirden; ikinci dize ise, 1851'de yazılan «Die Revolution» adlı şiirden alınmıştır.

Sıkı durun. Kaçmadık. Yenilmedik... Çünkü Spartaküs — *ateş ve ruh demektir, yürek ve can demektir, proleter devrimin iradesi ve eylemi demektir. Çünkü* Spartaküs *zafer özlemini, sınıf-bilinçli proletaryanın mücadele azmini temsil etmektedir... bunlar elde edildiği zaman, biz ister yaşayalım, ister yaşamayalım, programımız yaşayacaktır ve kurtulan halkların dünyasına egemen olacaktır. Herşeye rağmen!*

Karl LIEBKNECHT (*)

Kıta Avrupasının en gelişmiş ülkesi olan Almanya'da, Alman emperyalizminin bozguna uğramasıyla doğan eksiksiz cumhuriyet özgürlüğü gerek Alman işçilerine, gerekse tüm dünyaya burjuva demokratik cumhuriyetinin gerçek sınıf karakterini göstermiştir. Karl Liebknecht ve Rosa Luxemburg'un öldürülmesi, yalnızca gerçek proleter Enternasyonal'in, komintern'in en yetenekli kişilerinden, en iyi önderlerinden ikisinin trajik kaderinden ötürü değil, en ileri Avrupa ülkesinin —hiç abartmaksızın dünya'daki en ileri devletlerden biri diyebileceğimiz bir ülkenin— sınıf karakterini tam olarak ortaya sermesi bakımından da, dünya-tarihi çapında önem taşıyan bir olaydır. Eğer tutuklanan, yani devlet otoritesinin himayesi altında bulunan kişiler, sosyal-yurtsever bir hükümet işbaşındayken zabitler ve kapitalistler tarafından öldürülebiliyorsa ve bu cinayet cezasız kalabiliyorsa, bu, böyle

(*) Karl Liebknecht'in 15 Ocak 1919 tarihli ve öldürüldüğü gün **Rote Fahne**'de yayınlanan son yazısından.

şeylerin meydana gelebildiği demokratik bir cumhuriyetin burjuva diktatörlüğü olduğunu göstermektedir. Rosa Luxemburg ve Karl Liebknecht'in öldürülmesi karşısında duydukları dehşeti dile getiren, ama bu gerçeği kavrayamayan kişiler, ya budalalıklarını yada iki yüzlülüklerini sergiliyorlar. Dünyanın en özgür ve en ileri cumhuriyetlerinden birinde, yani Alman Cumhuriyetinde özgürlük, proletaryanın tutuklu önderlerini öldürme ve bundan dolayı cezalandırılmama özgürlüğüdür. Kapitalizm varolduğu sürece, bunun dışında birşey de olamaz, çünkü demokrasinin gelişimi, savaşın ve onun sonuçlarının etkisiyle kaynama noktasına gelmiş bulunan sınıf mücadelesini köreltmez, tersine keskinleştirir.

V.I. LENİN (*)

(*) V.I. Lenin'in III. Enternasyonal'in kuruluş kongresinde 4 Mart 1919'da yaptığı konuşmadan.

a. Rosa Luxemburg'un Türkçeye çevrilen eserleri

1. *Kitle Grevleri, Parti ve Sendikalar,* çev. Ahmet Angın, Habora y., 1969, İst. (Cemal Demirer çevirisi, Maya y., 1976, İst.)

2. *Sosyal Reform yada Devrim,* çev. H. Selman, Maya y., 1975, İst.

3. *Hapishane Mektupları,* çev. Bertan Onaran, Yankı y., 1970, İst.

4. *Rus Devrimi,* çev. Nuri Çolakoğlu, Sosyalist Siyasal Düşünüş Tarihi, c. II, s. 641-675, 1976, Ankara.

b. Rosa Luxemburg üzerine Türkçe eserler.

1. Tony Cliff, *Rosa Luxemburg,* çev. Y. Fincancı, Anadolu y., 1968, Ankara.

2. Christian Palloix, *Lenin ve R. Luxemburg'da Emperyalizm Sorunu,* çev. Mustafa İşçi, Maya y., 1974 İst.

spartakistler ne istiyor?

siyasî yazılar

"O,bir kartaldı,hala da bir kartaldır.Rosa Luxemburg,bütün dünya devrimcilerinin anısında aziz olmakla kalmayacak, eserleri birçok devrimci kuşağın eğitimi için çok faydalı bir ders olacaktır.."

LENİN

ROSA LUXEMBURG

belge yayınları